

Başbakan
Sayın **Recep Tayyip ERDOĞAN**'ın
onurlandıracağı
ve
Mikrokredi fikrinin mimarı,
Prof.Dr. Muhammad YUNUS'un
katılımlarıyla

Mikrokredi vasıtasıyla

YOKSULLUĞUN AZALTILMASI

Uluslararası konferansı

9-10 Haziran 2003
Ceylan Inter-Continental Hotel
Taksim/İSTANBUL
Saat: 09.30

MİKROKREDİ VASITASIYLA YOKSULLUĞUN AZALTILMASI
ULUSLARARASI KONFERANSI
9-10 HAZİRAN 2003
İSTANBUL-TÜRKİYE

INTERNATIONAL CONFERENCE ON POVERTY REDUCTION
THROUGH MICROCREDIT
9-10 JUNE 2003
İSTANBUL-TURKEY

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

ÖNSÖZ

KONFERANS PROGRAMLARI

KONFERANS KONUŞMALARINI

EKLER (KONFERANSTA YAPILAN SUNUMLAR)

- 1- Yoksulluğun Azaltılmasının Aracı Olarak "Mikrokredi" Sunumu
Prof. Dr. H.I. LATIFEE, Grameen Trust Genel Müdürü,
BANGLADEŞ
- 2- Yoksulluğun Azaltılmasının Hedeflenmesi Sunumu
Nurjahan BEGUM, Grameen Bank Genel Müdürü, BANGLADEŞ
- 3- Mikrokredi Programlarında Sürdürülebilirliğin Sağlanması Sunumu
Nguyen Thi Hoang VAN, Genel Müdür, C.E.P FUND, VIETNAM
- 4- Sürdürülebilir Mikrokredi Programları Geliştirilirken En Fakire
Ulaşılması Sunumu, Prof. Dr. Sukor KASIM, Genel Müdür,
Amanah Ikhtiar, MALEZYA
- 5- Savaş ve Afet Durumu Sonrasında Sürdürülebilir Mikrokredi
Programlarının Geliştirilmesi Sunumu, Jannat QUANINE, Proje
Yöneticisi, KGMAMF, KOSOVA

- 6- Mikrokredi Uygulamaları İçin Kaynak Oluşturulması Sunumu
Shankar Man SHRESTHA, CEO, RMDC, NEPAL
- 7- Mikrokredi Programlarına Kaynak Oluşturmada Grameen Trust
Yaklaşımı Sunumu, Lamiya MORSHED, Genel Müdür Yardımcısı,
Grameen Trust, BANGLADEŞ
- 8- Mikrokredi Uygulamaları İçin Düzenleyici Rehberlik Sunumu, Mila
G. Mercado BUNKER, Ahon Sa HIRAP Inc. (ASHI), FİLİPİNLER

MİKROKREDİ VASITASIYLA YOKSULLUĞUN AZALTILMASI ULUSLARARASI KONFERANSI

9-10 Haziran 2003
Açılma Saati: 09.30

SUNUM- Sayın Başbakanım, sayın bakanlarım, sayın milletvekillerim, belediye başkanlarım, değerli konuklarımız ve değerli basın mensupları; Mikrokredi Vasıtasıyla Yoksulluğun Azaltılması Uluslararası Konferansına hoş geldiniz.

Günü başlatmadan önce, sizleri, saygı duruşunda bulunmaya ve İstiklal Marşını seslendirmeye davet ediyorum.

(Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı)

İstiklal Marşını, TRT İstanbul Radyosu Çocuk Korusu seslendirdi. Kendilerini sahneden göndermeden önce beraberlerinde getirdikleri sevgi ve barış dolu şarkılarla yine izlemenizi rica ediyoruz.

TRT İstanbul Radyosu Çocuk Korusu, Süheyla Şanver yönetiminde ve klavyede Nazan Akın eşliğinde bizlere bir buket sevgi sunacak, Sevgi Çiçeği, Bir Çiçeğim Olmalı ve Halay adlı şarkıları seslendirecekler.

(Koronun seslendirdiği şarkılar dinlendi) (Alkışlar)

Değerli konuklarımız, yoksullukla ilgili bir sinevizyon gösterimiz var, gösteriyi izledikten sonra konuşmalara geçeceğiz.

(Sinevizyon gösterisi izlendi)

“Hoş geldiniz” konuşmasını yapmak üzere, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Profesör Doktor Sayın Aziz Akgül’ü kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. AZİZ AKGÜL (Diyarbakır Milletvekili, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı)- Sayın Başbakanım, sayın bakanlarım, sayın milletvekilleri, değerli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler; Kasım 2002 Seçimlerinden sonra Sayın Başbakanıma iki mesele ile ilgili olarak gidip, bunların birincisi olan yoksulluğun azaltılmasıyla ilgili bir proje sunduğumda, Sayın Başbakanım inanılmaz bir heyecan duydu ve bununla ilgili olarak neler yapabileceğimizi sordu. Bunun üzerine 1995 yılından beri ve 1998 yılında KOSGEB Başkanlığım sırasında ilgilendiğim hem küçük işletmeler hem de yoksulluğun azaltılmasına yönelik olarak mikrokredi ile ilgili fikirlerimi arz ettim. Sayın Başbakanımızın direktifleriyle, yaklaşık 6 ay evvel bu mikrokredi uygulamasına yönelik olarak bir başlangıç yaptık.

Sayın Başbakanımız, dünyada mikrokredi uygulamasını başlatan çok değerli bilim adamı, Profesör Muhammad Yunus'un Türkiye'ye davet edilmesiyle ilgili olarak bana talimat verdiler, biz de bu süreci aşağı yukarı 6 ay evvel başlattık ve bu noktaya geldik.

Saygıdeğer misafirlerimiz, burada şunu söylemek istiyorum: Bugüne kadar dünyada ve Türkiye'de yoksulluğun azaltılmasına yönelik olarak ortaya konulan ve esas itibarıyla hibe vermeye dayalı mekanizmaların, yoksulluğun azaltılması yerine, yoksulluğun artırılmasına, daha doğrusu sürdürülmesine katkıda bulunduğu konusunda, elimizde çok ciddi veriler var.

1976 yılında değerli bilim adamı ve dünyanın çok değer verdiği bir şahsiyet olan Profesör Muhammad Yunus'un büyük gayretleriyle ortaya konulan mikrokredi uygulamasıyla yoksulluğun azaltılmasına yönelik olarak 115 ülkede, şu anda aşağı yukarı 350-400 milyon insanın faydalandığı bir proje uygulanmaktadır. Bu uygulama sonucunda, bu mikrokrediyi almış olan fakirlerin yüzde 50'sinin, fakirlik sınırının üzerine çıkarak refah seviyesine ulaşma yolunda çok önemli adımlar atmaları konusunda ilgili olarak da, biliyorsunuz çok değişik değerlendirmeler vardı. Dün, Profesör Muhammad Yunus'un elindeki, San Fransisco Cronical Gazetesinin ana manşetlerinden bir tanesinde, Amerika Birleşik Devletlerinde, San Fransisco'daki bir mikrokredi uygulamasından bahsediliyordu. Dolayısıyla, mikrokredi uygulaması, sadece yoksulluğun yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelerde değil, aynı zamanda gelişmiş olan ülkelerde -başta ABD olmak üzere, çok değişik ülkelerde- bütün Avrupa ülkelerinde yapılıyor.

Biz de, burada aldığımız inisiyatifle, inşallah 11 Haziran günü Diyarbakır'da ve daha sonra da Türkiye'nin bütün illerinde, pilot projelerde, yap-işlet-devret modeliyle yapacağımız uygulamalar sonucunda Türkiye'nin bütün illerinde, bütün ilçelerinde bu uygulamayı başlatacağız.

Bu vesile ile, bu projenin bu noktaya gelmesine değerli katkılarda bulunan ve süratle uygulanması için her türlü kolaylığı sağlayan, bu yönde bize büyük şevk veren, teşvik sağlayan, başta Sayın Başbakanıma; hem bu projenin organizasyonunda hem de konferansın organizasyonunda değerli fikirleriyle katkıda bulunan, başta, Profesör Muhammad Yunus ve Grameen Bank yetkilileri, aramızda bu konferans için dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen 14 değerli misafirimize, bu uygulamanın başlatılmasına yönelik olarak bugün ve yarın, burada sizlere sunumlarda bulunacak olan değerli Türk katılımcılara ve sağımda gördüğünüz, bu konferansın gerçekleştirilmesine büyük katkıları olan bütün sponsorlara, bu organizasyonun yapılmasında emeği olan Lavidia Tur'a, konferansın Ceylan Intercontinental'de yapılmasına emek veren Zülküf Ceylan beyefendiye ve netice itibarıyla bu organizasyonun başarılı kılınması için gayret gösteren bütün değerli arkadaşlarıma, dostlarıma huzurlarınızda teşekkür ediyorum, hepimize hoş geldiniz diyorum efendim. (Alkışlar)

SUNUM- Teşekkürler Sayın Akgül.

Şimdi, konuşmalarını yapmak üzere, organizasyon komitesi başkanı, Giresun Milletvekili Sayın Nurettin Canikli'yi kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

NURETTİN CANIKLI (Giresun Milletvekili, Organizasyon Komitesi Başkanı)- Sayın Başbakanım, sayın bakanlarım, değerli milletvekili arkadaşlarım, çok değerli Profesör Doktor Muhammad Yunus beyefendi, değerli konuklar; hepinize saygılar sunuyorum, hepiniz hoş geldiniz.

Ben öncelikle, böylesine, son derece önemli ve uluslararası alanda başarısını kanıtlamış bir konferansın Türkiye'de tertip edilmesi konusunda başarılı çalışmalar yapan, inanılmaz kısa bir sürede bu organizasyonu realize eden Profesör Doktor Aziz Akgül'e huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Kendisi gerçekten bu aşamaları yakından izleyen birisi ve bu işin mimarı olarak çok büyük katkıda, özveride bulunmuştur. Bu vesile ile kendisini tekrar tebrik etmek istiyorum.

Mikrokredi uygulaması, biraz önce Sayın Akgül'ün de belirttiği gibi, dünyanın bir çok ülkesinde, 81 ülkede başarıyla uygulanmıştır, uygulanmaktadır. Projenin mimarı, uygulayıcısı, fikir babası olan Sayın Muhammad Yunus da şu anda şeref konuğu olarak aramızda bulunuyor. Proje, inşallah başarılı bir şekilde Türkiye'de de uygulanacaktır.

Sayın Yunus'un, bundan üç-dört yıl önce okuduğum bir kitabında, İskandinav ülkelerinde projenin uygulanmasıyla ilgili bir anekdotu hatırlıyorum; İskandinav ülkelerinin karla kaplı bölgelerinde ve halkın balıkçılıkla geçindiği yörelerin birisinde –Sayın Muhammad Yunus hatırlayacaklardır- genç kızlar, iş imkanı olmadığı için büyük şehirlere göç ediyorlar, halk da, gençler de balıkçılıkla uğraşüyor, tabii sonunda, gençlerin evlenecek kız bulamama sorunu ortaya çıkıyor ve o noktada mikrokredi uygulaması devreye giriyor; bu kızlara, evlerde, pazar imkanı olan, pazarlama imkanı olan, evlerde imal edebilecekleri finansman imkanları sağlanıyor ve böylece, belli bir süre sonra o bölgedeki kızların büyük şehirlere göç etmesi problemi ve orada yaşayan ve balıkçılıkla uğraşan gençlerin de kız bulamama, evlenememe sorunları da ortadan kalkmış oluyor.

Aslında, benzer bir uygulama uzun yıllardan beri Türkiye'de başarıyla uygulanmaktadır. Tabii ki uygulamada birtakım sorunlar yaşanmaktadır; halk arasında “fak-fuk-fon” olarak bilinen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonunun aşağı yukarı aynı mantıkla çalışmayı hedefleyen mekanizmaları da mevcuttur. Özellikle “yoksul” tanımı kapsamında olan ve kırsal kesimde yaşayan binlerce insana bugüne kadar bu fondan proje finansmanı imkanı sağlanmıştır ve bunun da temel amacı, ihtiyacı olan, yoksul olan insanlara bir defa olmak üzere sorunlarını giderecek kaynak aktarmak değil, onların yoksulluk problemini kalıcı olarak ortadan kaldırmak amacıyla projeler geliştirilmesi ve bu projelerin finansmanı şeklinde ortaya çıkmıştır ve özellikle hayvancılık projelerinin finansmanı yoluyla bu fonun kaynaklarından ciddi rakamlar aktarılmış ve bugüne kadar önemli başarılarla da imza atılmıştır.

Biz burada iki problemle karşı karşıya kaldık; bunlardan birisi, geri dönüşüm meselesi ki, mikrokredi uygulamasının da en başarılı olduğu alan burasıdır, hiçbir teminat müessesesi olmamasına, hiçbir garanti mekanizmasını içermemesine rağmen, bugün mikrokredi uygulamasında geri dönüşüm neredeyse yüzde 100'e yakındır. Bu, gerçekten mikrokredi uygulamasını benzeri diğer projelerden farklı kılan en önemli unsurlardan birisidir.

Diğer sorun da, bu tür projelerin mutlaka pazara dönük olarak dizayn edilmesinin ve düşünülmesinin gerektiğidir. Bir başka ifadeyle, pazar imkanı olmayan bu tür projelere aktarılan paralar da büyük oranda heba olabilmektedir.

Değerli konuklar, bu organizasyonumuzun Türkiye'de yoksulluğun azaltılması çalışmalarına büyük katkı sağlayacağına yürekten inanıyorum ve hem hükümet olarak hem parti olarak, esas itibarıyla sivil bir organizasyon olarak gerçekleştirilen bu çalışmalara her türlü desteği verdiğimizizi de buradan ifade ediyor, çalışmaların başarılı geçmesini diliyor, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

SUNUM- Yoksulluğun azaltılmasında, dünyada mikrokredi uygulamasını ilk başlatan, bu fikrin mimarı, Türk dostu, değerli bilim adamı, Profesör Doktor Sayın Muhammad Yunus'u davet ediyorum, buyurun efendim. (Alkışlar)

Prof. Dr. MUHAMMAD YUNUS (CEO, Grameen Bank, Bangladeş)- Saygıdeğer Başbakan, saygıdeğer bakanlar, saygıdeğer milletvekilleri, sayın mikrokredi programının kurucuları, bayanlar ve baylar; Selamünaleyküm. (Alkışlar)

Sizlere Bangladeş'ten 130 milyon erkek ve kız kardeşlerinizin selamlarını getirdim. Aynı zamanda 2.7 milyon müşkül vaziyetteki kadının ve daha iyi bir hayat kurmak için gelen bütün insanların desteklerini sizlere ulaştırmak istiyorum ve benim bugün burada bulunmam eğer herhangi bir mana ifade ediyorsa bundan da çok büyük bir mutluluk duyduğumu huzurlarınızda ifade etmek isterim.

Büyük bir ihtimalle söylemek istediklerimin hepsini burada söyleyebilme imkanı bulamayabilirim; ancak, sürekli ve büyük ölçüde bu konuyla ilgili olarak esinlerle dolu olduğumu, mutlu olduğumu ifade etmek istiyorum.

Yoksulluk sorununun ve yoksulluğun ortadan kaldırılması ihtiyacının bu kadar büyük bir dikkate ve ilgiye mazhar olması konusunda ülkenin en yüksek düzeydeki politikacılarının bu konuya duydukları ilgiye teşekkür etmek istiyorum. Bu vesile ile sizlere, politikacılara, özellikle Sayın Başbakana, bütün bu çalışmaları gündemin birinci sırasına koymuş oldukları için çok teşekkür etmek istiyorum; çünkü, toplam politik irade bu konuya, yoksulluğun giderilmesi sorununa yöneltmediği takdirde, bu sorun her zaman için günlük sorun olmaya devam edecektir. (Alkışlar)

Profesör Akgül, bundan altı ay kadar evvel Bangladeş'e geldiği zaman, biz kendisini orada görmekten, çalışmalarımıza katılmalarını sağlamaktan büyük

bir mutluluk duyduk. Buradaki çalışmaların hangi noktada olduğu konusunda ve bunlardan ne tür sonuçların çıkacağına dair de hiçbir fikrimiz yoktu. Altı aylık bir süre içinde Grameen programının gerçekten ortaya çıkmaya hazır bir durumda olduğunu görüyoruz. Bu durum, mikrokredi uygulamaları konusunda şimdiye kadar gördüğüm en hızlı program yaklaşımıdır. (Alkışlar)

Bu bağlamda, saygıdeğer Başbakanı bir kez daha kutlamak; çok dinamik bir ekip kurdukları, konuya gerçekten aşık bir ekip kurmuş oldukları için kendilerini tebrik etmek istiyorum. Küçük bir proje, küçük bir adımdır; fakat, unutulmasın ki bu bir ilk adımdır. Söylendiği gibi, bir millik bir seyahat bir adımla başlar. Bu adım, gerçekten bu bir milin tamamlanması için yeterli olur. Bizler, hepimiz bugün dua edelim ve dileyelim ki Türkiye, bu proje uygulamasında başarılı bir şekilde on bin millik bir seyahati en kısa zamanda tamamlayabilsin ve böylece de, kendisi, dünyada yoksulluğu ortadan tamamen kaldırmış ilk ülke olma bahtiyarlığına erişmiş olsun ve sonuçta ülkede tek bir kişi dahi yoksulluktan mustarip kalmamasın.

Ben 70'li yılların ortalarında, o zamanlar herhangi bir ciddi planım olmadan, hiçbir ciddi ve düşünsel altyapısı olmadan bu işe ilgi duymaya başladığım zaman bunun ne olduğu konusunda gerçekten hiçbir fikrim yoktu. Aslına bakarsanız, Bangladeş ile karşılaştırdığımız zaman Türkiye gerçekten mutlu bir ülke. Bangladeş, çok yüksek bir yoksulluk oranına sahip. Ülkede son derece aşırı bir yoksulluk düzeyi mevcut. 70'li yılların ortalarında ben Bangladeş'te bir üniversitede ekonomi öğretmenliği yaparken, ülke net bir biçimde açlıkla karşı karşıyaydı ve inanın, insanlar her yerde açlıktan ölmekteydi. Yüzlerce, hatta binlerce kişi açlıktan ölüyordu. Böyle bir durumda genç bir ekonomi öğretmenin bu konuda neler hissettiğini tahmin edebilirsiniz. Kibar ekonomi teorilerini dershanede öğrencilerine öğreten, bu ekonomik teorilerinin yaşanan gerçekler karşısında tamamıyla yetersiz kaldığını, faydasız kaldığını gören bir ekonomi öğretmenin böylesine yaygın bir açlık ve ölümler karşısında neler hissettiğini düşünebilirsiniz. Ben bu yüzden kendimi çok farklı bir konumda hissettim, dershanemdeki ekonomist görünümümden adeta kaçtım, bir ekonomist imajından çıkıp kendimi basit bir insan konumuna koydum. Bu şekilde kendimi daha faydalı bir durumda bir insan olarak daha faydalı olabilmek inancı içinde hissettim.

Bütün insanlığın yapabileceği bir şekilde, ne olduğumuza saygı duyan, ne kadar akıllı ve güçlü olduğumuza inanan herkesin, basit bir insan olmanın veya bu şekilde bir başka insanın hayatı üzerinde yardımcı olabilmesinin ne büyük bir mutluluk teşkil edeceğini bu duyguyu yaşayan herkes tahmin edebilir. Herhangi bir insanın, bir gün içinde, bir başka insanın, bir başka hayatı daha iyi koşullarda sürebilmesine katkıda bulunabilmesi aslında ne büyük bir mutluluktur. Bizim yaptığımız da bundan farklı bir şey değildi.

Bir çok şeyler yaptık; örneğin, üniversite kampusunun hemen yanı başındaki bir köyde bu amaca dönük olarak bazı uygulamalar yaptık. En azından bu uygulamayı yapmasaydım, oturup, insanların ölmelerini seyretmek

durumuyla karşı karşıya kaldığımı hissedirdim. Hala bu konuyla ilgili olarak o yoksul insanların hayatlarını daha kolay kılabilmek için yapabileceklerimin olduğumu düşünüyorum ve gayretlerimi sürdürüyorum, fakat bir şey tekerrür ediyor; sürekli olarak yoksul insanların ne şekilde ıstırap çektiklerini görüyorsunuz. Acil durumlarını giderebilmek için çok ufak bir para ihtiyacı olan insanlar tefecilere gidiyorlar ve tefecilerin kendilerine dayattıkları korkunç şartlar sonunda da, son çözümlenmede bu insanlar neredeyse esir işçi durumuna geliyorlar. Tefecilerin eline düşen bu yoksullar, korkuyla, müthiş bir gayretle sırf korkularından, bu borçlarını bir an evvel ödeyebilmek için ıstırap içinde ve hiç de insani olmayan koşullarda çalışmak zorunda kalıyorlar.

Çalışmalarına başlarken bu bahsettiğim köydeki insanların bir listesini çıkardım. Bu liste tamamlandığı zaman içinde 42 isim vardı ve de bu insanların bu sıkıntılarını gidermek için ihtiyaçları olan para, toplam 27 dolardı. Buna gerçekten inanmadım; çünkü biz, bildiklerimiz, düşündüklerimiz ışığında, akademik performansın cesareti içinde bu insanların hayatlarının kötü koşullarını değiştirmek ve sıkıntılarını, yoksulluklarını gidermek için milyonlarca hatta milyarlarca dolarlık yatırım gerektiğini zannediyorduk. Biz, bu insanların, sıkıntılarının giderilebilmesi için milyonlarca ve milyarlarca dolar parayı beklediklerini düşünüyorduk; fakat, sonuçta, bu köydeki 42 kişinin ufak bir miktar, hatta kişi başına neredeyse 1 doların altında bir paraya, yukarıda söylediğim gibi 27 dolara ihtiyaç duyduklarını gördük.

Dolayısıyla, bu sorunun acilen halledilmesi için neler yapabileceğimi düşünmeye çalıştım ve bu 27 doları ödeme versiyonu içinde bu 42 kişiye, bu parayı vererek tefecilere olan borçlarını ödemelerini, sonra da kendi ürettikleri mallarını kendi pazarlarında bizzat satmalarını önerdim. Böylesine bir heyecan içinde, bu kişilerin ne şekilde işlerine sarıldıklarını tahmin edebilirsiniz. Bu heyecan, beni işe daha çok bağladı. Kendi kendime, eğer bu kadar kişiyi bu kadar az bir miktarla mutlu kılabilirsek, onların sıkıntılarını gidebilirsek niçin daha fazlasını yapmayalım diye sordum ve bu yapmaya çalıştığım şey de, son çözümlenmede bu düşüncenin genişletilerek hayata geçirilmesi oldu.

Bu konuda mali destek alabilmek için bankayla görüşmelere başladım ve banka görevlileri ile köydeki yoksulları bir araya getirdim. Benim düşüncelerim bu kadar insani ve heyecanlı iken görüşmelerin sonucu düş kırıklığı oldu. Bankanın yöneticisinden “banka, yoksullara borç veremez” cevabını aldım. Niçin dediğimde, kendisinin bana cevabı “yoksullar kredi bakımından güvenilir değildirler” şeklinde oldu. Ama, bir yandan da niye güvenilir olmadıklarını bir türlü söylemiyordu. Çünkü, sonuçta, yoksullar karşısında kendisini gökten gelen bir ilah gibi gören bir yaklaşımdaydı. Böylesine, müteaddit defalar tekrarlayarak yoksulların kredi için güvenilir olmadığını söylüyordu. Bunu hiçbir zaman kabul edemedim.

Elbette bu cevaplar, beni bu konudaki inancımın vazgeçiremezdi; çalışmalarına aynı şevkle ve inançla devam ettim ve bankanın daha yüksek düzeydeki görevlilerine gittim. Onlarla da aylarca konuşup çalıştıktan sonra bir

düzenleme yapabildim. Banka üst yönetiminden, garantör olarak birilerini bulabildiğimiz takdirde, riski üstlenirsek sorunun çözülebileceğini öğrenince de bu risk üzerimde olacak şekilde kendimi garantör olarak gösterdim. 1976 yılında çalışmamın başlangıcı bu şekilde oldu.

Sonuçta bu insanlar, hiçbir problem yaşamaksızın bankaya olan borçlarını geri ödediler; fakat, banka müdürü bu konuda yine son derece duyarsız davranıyordu ve bu sonuçtan hiç etkilenmemişti. “Bu, bir köydeki çalışmaydı; ama, bu çalışmayı iki ayrı köyde yaparsanız sonuç böyle olmaz” diyordu. Gittim, iki köyde de aynı yöntemi uyguladım. Sistem, birinci köyde olduğu gibi, ikinci köyde de mükemmel çalıştı. Bu sefer banka müdürü ikna olmuştur diye düşünüyordum ki müdür, “evet, bir köy, iki köy tamam, olabilir; ama bu hala da ufak bir boyut çalışmasıdır, daha fazla köyde yapılması, başarılması çok zordur” dedi. Biz, giderek daha fazla köyde bu sistemi uygulamaya çalıştık, başardık da. Buna rağmen son çözümlerde banka müdürünü ikna etmeye hala muvaffak olamıyordum.

Bütün bu yaşananlardan sonra, bu çabaları bu bankalarla sürdürmektense yoksullar için ayrı bir banka kurmanın daha doğru ve verimli olacağını düşündüm. Bu konuyla ilgili projenin hazırlıkları benim iki yıl zamanımı aldı. Sonuçta, bir banka kurabilmek için gerekli ruhsatı alabilmek konusundaki uğraşlarımız sonucunda, 1983 yılında bağımsız bir banka halini aldık. Bu bizim için ne kadar büyük bir mutluluktu!.. Evet, şimdi kendi bankamız var ve sadece fakirlere, özellikle fakir kadınlara ikrazda bulunuyoruz. Ondan sonra giderek daha fazla genişliyoruz ve daha fazla miktarda insanlara erişiyoruz. Bugün 2.7 milyonluk bir üye potansiyelimiz var. Bunun yüzde 95’ini kadınlar oluşturuyor. Yıllar boyunca onlara ortalama 30-35 dolar gibi küçük miktarlar halinde, toplam 4 milyar dolar civarında kredi verdik. Grameen Bankın şu aşamada verdiği kredi miktarı ise ortalama 200 dolar.

“Bu 200 dolarlık kredinin onlar için boyutları nelerdir, ne anlama geliyor?” diye sorulacak olursa, aslında bir hayat anlamına geliyor. Onlar bu mikro sermaye ile, hayatlarını, yaşamlarını tekrar kazanma ve değiştirebilme, yoksulluktan kurtulma imkanlarına sahip olabiliyorlar. Bildiğiniz gibi, bütün dünya sistemi paraya dayalı. Siz, eğer bir dolarınız yoksa bir başka dolar elde edemiyorsunuz. Dolayısıyla, “ikinci” doları yakalayabilmek için bir dolarınızın olması lazım; fakat, yoksul insanlar için, ceplerine bu “ilk dolar” asla gelmiyor ve dolayısıyla da asla ikinci bir doları yakalayamıyorlar, çünkü ilk dolarları yok! Hiç kimse de kendilerine o ilk doları vermiyor. Kendilerine bu ilk doları verebilenler sadece tefeciler; çünkü, onlar başkalarını kendi karları için kullanmak, istismar etmek için veriyorlar.

Saygıdeğer konuklar, evet, garip bir maliye sistemimiz var; mali sistemde bankalar, diğer bütün mali sistemler gibi çok saydam bir ilkeye dayalıdır. İlke şudur: Ne kadar fazla paranız varsa, o oranda daha fazla para elde edersiniz. Bu son derece komik bir şey, çünkü aslında bunun çok daha başka türlü olması gerekir diye düşünüyorum; yani, daha az paranız varsa, daha

yüksek önceliğe sahip olmanız gerekir. Bizim, Grameen Bank olarak yapmaya çalıştığımız şey bu oldu. Bir anlamda mevcut uygulanan prensibi ters çevirdik, yani Grameen Bank sadece bir başka banka değil, fakirlere para veren, bir anlamda geleneksel bankacılık sisteminin tamamen tersine dönüştürülmüş şeklidir. Buradaki temel ilke, bankada daha az paranız varsa, borç almak için önceliğe sahipsiniz. Eğer hiç paranız yoksa, en yüksek oranda krediye sahip oluyorsunuz. Bunlar, çok iyi bildiğiniz gibi, geleneksel bankaların yaptıklarının tam tersine uygulamalardır.

Grameen Bank, uygulamalarında bu sistemi işletirken, diğer ticari bankalar sürekli olarak bu işte bizim ne kadar deneyime sahip olduğumuzu merak ediyorlar. Bize gelip meraklarını, şimdiye kadar hiçbir şey bilmediklerini söyleyerek bu duygularını de zaman zaman dile getiriyorlar. Biz, bize başvuran yoksullara “en iyi müşterilerimiz sizsiniz” diyoruz, “sizi destekliyoruz” diyoruz. “İşte paranız; bu konuda neler yapmayı düşünürsünüz?” diye soruyoruz. Başlangıç noktası bu oluyor; çünkü, bankaya kredi için başvuran zavallı bir kadının daha evvel hiçbir deneyimi yok; hiç kimse kendisine bu anlamda bir deneyim kazanma imkanı vermemiş.

Geleneksel bankaların çalışma sistemleri, hepimizin de yakından bildiği gibi, büyük ölçüde destek ve garantiye bağlıdır. Grameen Bank müşteriherinde böyle bir garanti aramıyor; herhangi bir şekilde bir garanti, teminat istemiyor. Yine, geleneksel bankalar bir mali hukuk sistemine dayalıdır; eğer siz bu anlamda kurulu bir geleneksel bankadan borç alıyorsanız, bu krediyi alabilmek için neredeyse dünya kadar belge imzalamak durumundasınız ki, aldığınız krediyi geri ödeyemediğiniz takdirde, banka bu belgelere dayanarak sizi mahkemeye verebilsin.

Grameen Bank'ta milyonlarca dolarlık parayı bu şekillerde kredilendirerek 27 yıl içinde verdik; fakat, bunu hukuki belgeler olmaksızın yaptık. Grameen Bank, temelde güvene dayalı bir banka olarak çalışıyor. Şu anda burada, değerli konuklarımız arasında değişik ülkelerden mikrokredi uygulayıcıları da var. kendileri, bizatihi ülkelerindeki uygulamalardan da yakinen biliyorlar ki, bu durum Bangladeş'e özel bir durum değil; bu, bir global fenomendir ve uygulamalar konusunda da son derece etkili olmaktadır.

Dünyada faaliyet gösteren geleneksel bankaların tam aksine, bizim bankacılık sistemimizde etkili olan uygulama şu: İnsanlar, ihtiyaçları için bankaya gitmiyorlar, bankalar insanlara gidiyorlar; yani, dolayısıyla da biz insanlara gidiyoruz. Bankamızda çalışmakta olan 4 bin kişilik personelimiz var. Çalışanlarımızın hepsi bu ihtiyaç sahibi durumundaki 2.7 milyon kişiye kredi vermek için büyük bir fedakarlıkla çalışıyor, onlarla sürekli olarak birebir görüşmelerini sürdürüyorlar.

Aslında yaptığımız şey şu ve inanın pratikte de çok da etkili: Bankanın bizatihi kendisi zenginlerin değil, yoksulların bankası. Bizden borç alan kişilerin bankası, yani bu ihtiyaç sahibi insanların kendilerinin bankası. Bu uygulama herhangi bir yerde, bir ülkede de yapılabilir; fakat, unutulmaması gereken ve

önemli olan nokta, tüm yapılanların hukuki çerçevesidir. Ne yazık ki bir çok ülkelerde bu hukuki çerçeve mevcut değil. Eğer herhangi bir yerde, yürürlükteki mevcut bankacılık kanunlarını kullanırsanız, Grameen Bank tipi bir bankayı orada çalıştıramazsınız. Çünkü mevcut kanunlar, hukuki düzenlemeler, sonuçta bu bankayı geleneksel bir bankaya dönüştürür. Dolayısıyla, bu anlamda ayrı bir mevzuata ihtiyacımız vardır. Bu anlamda saygıdeğer Başbakanı kutlamak istiyorum; beraber çalıştığı ekibin üyelerini, bu hukuki mevzuat çerçevesini hazırlamak ve de bu şekilde, özel tür bir bankanın kurulmasına imkan verebilecek olan düzenlemelerin hazırlanması ve yoksullara borç verecek olan bu bankanın kurulabilmesi konusunda emek veren tüm kişileri, kurumları kutlamak istiyorum.

Grameen Bank uygulamalarına temel teşkil eden yoksulların evleri, barınma mekanları son derece kötü ve sağlıksız durumda. Bangladeş gibi bir Muson ülkesinde, çürük malzemelerden derme çatma türden tavanlı ve sağlıksız bir barınma ortamı içindeki yoksul insanlar, hayvanların dahi yaşamasının imkansız olduğu bu ortamda, neredeyse insan onurunu da inkar edersine yaşıyorlar. Biz, bu koşullardaki yarım milyondan fazla kişiye Grameen Bank vasıtasıyla ev kredisi verdik. Bu Grameen Bank ev kredileri uygulama sistemi mükemmel şekilde işliyor ve verilen kredilerin düzenli geri ödeme şekliyle de çalışıyor. Bangladeş'te ve dünyanın diğer bütün ülkelerinde, bu verilen kredilerin geriye dönüşü neredeyse yüzde 100 oranlarda başarıyla sağlanıyor. Bu, sürdürülebilir bir program olduğu için de kendi masraflarını karşılayabiliyor, sonuçta da ihtiyaç sahipleri için başka alanlarda kullanılabilecekleri yeni olanaklar üretiyor.

Çoğunlukla karşılaştığımız bir soru da şu: "Grameen Bankın parası nereden geliyor, bankanın olanakları nerelerdir?" Bütün bu olanaklar mevduattan toplanan paranın sonucudur. Kaynak, borçluların, bizzat kendilerinin bankaya koydukları mevduatlarından oluşan kaynaktır. Onların bankaya koydukları mevduatı, yani yerel parayı, yerel kalkınma için işleme tabi tutuyoruz. Yapılan işlem, dışarıdan gelen ve mahallelere giden bir banka işlemi değil; bu, tamamen yerel para olarak sağlanıyor ve orada yaşayan yerel insanların hayatlarını değiştirmek, kolaylaştırmak ve insani ihtiyaçlarını karşılamak üzere kullanılıyor.

Bütün bunları tekrar tekrar söylüyorum; yoksullar tarafından yaratılmış bir olgu değil; yoksullar, burada ruhları bakımından elbette insani kişilerdir. İnanın, onların çocukları iyi çocuklar, sevimli çocuklar. Sizlerin, bizim, hepimizin çocukları gibiler; ama, farkı şurada ki, bizim elimizdeki imkanlara onlar sahip olmadılar. Yoksullar, birilerinin nezaketini, kibarlığını istemek durumunda değiller, böyle bir ihtiyaçları yok; yoksullar, sadece daha insani, daha az sıkıntılı bir yaşam için fırsat arıyorlar. Herkesin sahip olduğu fırsatları istiyorlar sadece. Yoksullar, bir yerde kendi yoksullarını yaratmaktan sorumlu değiller. Peki kim sorumlu? Benim, bu soruya cevabım şu: Bu yoksulluktan mevcut kurumlar sorumludur!.. Sorumluluk burada yatıyor. Eğer, biz kendi

tablolarımıza, resimlerimize bakıp, kurumların, müesseselerin yapılarını değiştirdiğimiz, yoksulların da bir daha insani bir erişime sahip olduklarını gördüğümüz takdirde, hiç kimsenin yoksul kalmayacağını sizler de göreceksiniz, çünkü her insanın, kişinin içinde kendi hayatını değiştirebilme kapasitesi vardır. Yaratıcı tarafından, Allah tarafından tüm insanlara böyle bir güç de bahşedilmiştir. Ancak, bizler kendi hayatlarımızla o kadar meşgulüz ki, hemen hemen yoksulların hayatına hiç aldırış etmiyoruz ve çoğu kez de bu trajediyi görmezden gelebiliyoruz.

Yoksulluğu ortadan kaldırmak için ihtiyaç duyduğumuz kaynaklar konusunda, bütün ülkeler, bütün toplumlar olarak ilave bir kaynağa ihtiyacımız yok. Bu kaynaklar her ülkede mevcut. Ayrıca, yeni teknolojiye de ihtiyaç yok, çünkü bu teknoloji de mevcut. “O zaman neye ihtiyacımız var?” diye soracak olursanız, benim cevabım şudur: Politik iradeye ihtiyacımız var. Ancak, bu iradeyi hayata geçirmek konusunda bir karar almamız, bunu yapmaya kararlı olduğumuzu ve öncelikle bu kararı almaya şiddetle ihtiyacımız olduğunu kabul etmemiz lazım. Toplumumuzun her üyesinin kendi onuruna sahip olabilmesi için bu kararı bir kez aldığımız zaman her şey bunun arkasından gelecektir. Bugün, bu ülkede, bu toplantıda, bu kararlı politik iradenin var olduğunu görmekten son derece mutluyum ve eminim ki bu politik irade yoksulluğun yok edilmesini mutlaka sağlayacaktır.

Saygıdeğer konuklar, Grameen Bank fikri bütün dünyada giderek yaygınlaşıyor. Bu fikrin bu denli faydalı olabileceğini, zengin ülkelerde de faydalı olabileceğini hiç düşünmemiştim aslında. Bu bağlamda, gelişmekte olan ülkeler de Grameen Bank’ı kopya ederek uygulamaya çalışıyorlar. Bu sistemi ilk olarak da Amerika Birleşik Devletleri kopyaladı. Eski Başkan Clinton, Arkansas Valisiyken Grameen Bank sistemini merak etti ve öğrendi. Kendisi Bangladeş’e gelip, Grameen programını Arkansas’ta kurmak için beni ülkesine davet etti. Arkansas’a beni çağırıp bir program kurmamı istemesi benim beklemediğim bir teklifti ve bana garip gelmişti. Vali Clinton ve eşi Hillary ile tanıştım. Kendileri Arkansas’ta bu programı uygulamak için öylesine kararlıydılar ki, 1986 yılı sonunda hemen bir fon kuruldu. Bu fon, Amerika’daki bu anlamda uygulamaya konulan ilk fondu. Amerika’da aslında bunun gibi başka programlar mevcuttu. Grameen Bank esasına yönelik ve mükemmel çalışan sistemleri var. Benzeri bir uygulama Kanada’da da var, Avrupa’da da var. İngiltere’deki programın kurucularından bir tanesi şu anda bizimle beraber. Burada ve Kosova’da, İsveç’te, Fransa’da, Polonya, Norveç gibi bir çok ülkelerde benzer programlar başlatıldı. Bildiğiniz gibi, bu sadece yoksul ülkelerin problemi değil; bir yerde global bir problem, fakat biz bu program konusunu hayalleyebiliriz. Yine gayet iyi biliyoruz ki, bu sorun temelde bir merhamet sorunu değildir; bir iş yaratma, tasarımlama, bir kurum tasarımlama ve bu şekilde yoksul insanların kendi hayatlarını, daha insani koşullar için değiştirmesi sorunudur.

Grameen Bank vasıtasıyla da bizler sürekli olarak kendi kendimize, insanların yoksulluktan hızla çıkabilmeleri konusunda başka neleri yapabileceğimizi soruyoruz. Grameen Bank'ın sistemindeki uygulamalardan yararlanan insanların yaklaşık olarak yarısı yoksulluktan çıktı. Sistemin bu uygulamaya dönük olmaması durumunda zaman zaman hükümetler bu işin çözümü konusunda için milyonlarca dolar harcıyorlar, ama bu uygulama, yaşam kalitesine hiçbir etki göstermiyor.

İnsanlar kendi hayatlarını değiştirmeye karar verdikleri takdirde, kendi kurumsal düzenlemelerini yapabiliyorlar. O zaman iş değişiyor. Bizim cephemizde yapılan bu oldu. Bütün bu çabalarımız neticesinde, uygulamadaki ailelerdeki beslenme düzeyi, verimli çalışmaların yapılamadığı kesimlerde yaşayanlardan daha yüksek. Aileler daha iyi şekilde bir yaşam sürdürüyorlar. Ailelerdeki çocuk ölümleri konusunda şunu söyleyebilirim ki, Grameen ailelerinde çocuk ölümleri, programın hayata geçirilmesinden sonraki dönemde yüzde 37 gibi önemli bir oranda azaldı.

Yaşam kalitesi bakımından bütün bu olumlu gelişmeler, bu ailelerin bu konuda bilinçli olmalarından kaynaklandı. Bugün Grameen ailelerinin okula giden çocuklarının büyük çoğunluğu üniversitelerde, kolejde, tıp fakülteleri, mühendislik fakülteleri vesaire gibi iyi okullarda okuyabiliyorlar. Aslında, bu aileler geleneksel olarak okuma yazma bilmeyen ailelerdi. Sadece bir kuşak içinde bu değişiklik meydana geldi. Grameen Bank bu çocuklara okumaları için burslar verdi, öğrenci kredileri verdi ve temelde onların hayatlarının olumlu yönde gelişmesine büyük ölçüde katkıda bulundu.

Bugün, Türkiye'nin de bu konuda öncülük etmesini görmekten son derece mutluyum. Bunun benim için hiç beklenmedik bir deneyim olduğunu söyleyebilirim. Çalıştığımız ülkelerin büyük bir çoğunluğunda, en üst düzeydeki politik liderlerin dikkatlerini cezbedebilmek bizim için son derece zor; çünkü son derece meşguller, zamanları yok denecek az, büyük projeleri var, vesaire. Bunu büyük ölçüde başka yerlerde gördük; ama, burada ülkenizde, radikal olarak kökten bir değişiklik görüyoruz. Doğrudan doğruya ülkenin en üst düzeydeki yöneticileri tarafından böyle bir taahhülle kabul edildik. Sizleri bir kez daha bu vesile ile tebrik ediyorum ve bunun başka ülkeler için de bir örnek teşkil ettiğini görmeyi umut ediyorum.

Özellikle de kalkınma amaçlarına baktığımız zaman, birinci öncelik 2015 yılına kadar yoksulların sayısını yarı yarıya azaltmaktı. Birleşmiş Milletlerin bu kararına dünyanın bütün ülkeleri katıldılar, bu kararı kabul ettiler. Ancak, pek az ülke bu konudaki uygulamalar konusunda dikkat sarf ediyor, konu üzerinde ciddiyetle duruyor. Eminim ki, Türk Hükümetinin bu konuya yaklaşımındaki ciddi ve sorumlu çalışmaları neticesinde, yoksulluk sorunu 2015 yılından çok daha erken bir zaman dilimi içinde yarı yarıya azaltılabilir ve dünyanın geri kalan her ülkesine -eğer bunun için gerekli olan politik irade varsa- örnek olabilir.

Beni bu konferansa davet ettiğiniz için sizlere tekrar teşekkür etmek istiyorum. Sizlerle beraber olmaktan son derece mutluyum. Çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

SUNUM- Bilim adamı kimliğinden öte ve de önce insan kimliğiyle Sayın Muhammad Yunus'a teşekkür ediyoruz.

Konuşmalarını yapmak üzere, İçişleri Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu'yu kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU- Sayın Başbakanım, sayın konuklar, basınımızın değerli temsilcileri; bugün gerçekten güzel İstanbul'umuzda çok önemli bir ilk başlatılmış oluyor. Dünyada, bir çok ülkede başarıyla uygulanmış bir sosyal politikanın ülkemizde ilk adımı olan bu toplantı hayırlı olsun diyorum, hayırlı neticelere vesile olsun diyorum.

Bu işin mucidi, kurucusu, değerli bilim adamı Profesör Doktor Muhammad Yunus ve onun çok değerli arkadaşları ve bu projeyi dünyanın bir çok yerinde uygulamış değerli insanlar ve ülkemizin değerli ilim adamları, kendini bu işe vakfetmiş insanlarımız, iki gün boyunca bu önemli politikayı burada tartışacaklar.

Gerçekten ülkemizde geçtiğimiz yıllarda yaşanan ekonomik krizler her kesimi perişan etmiş, fakirimizi, yoksulumuzu daha da perişan hale getirip, hayatı içinden çıkılmaz bir duruma getirmiştir. Onlara belki çare olur diye biz, daha hükümet olmadan sosyal politikalara ağırlık vereceğimizi kurulur kurulmaz söyleyegeldik ve hükümeti kurar kurmaz da hem Hükümet Programımızda hem Acil Eylem Planlarımızda ekonomik politikaların bilhassa sosyal boyutuna ağırlık vereceğimizi hep ifade edegeldik.

Ülkemizde, bu konuda, geçmişte uygulanmış güzel örnekler de vardı; değerli konuşmacı arkadaşım Nurettin Canik belirttiler; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu konusunda rahmetli Özal'ı bir kere daha rahmetle anıyorum, çok önemli bir projeydi. Ben, o zaman bu projede yönetici olarak da görev aldım, vali olarak bu projeyi uyguladım. Güzel ve hayırlı bir işti. Fakirimize, kimsesize, muhtaca yönelik bir projeydi. Bu projenin bir boyutu da bugün burada tartışılacak olan bu sosyal politikaya çok yakındı, ona benzerdi; çünkü işsizimizi iş sahibi yapmak da vardı bu fonun amaçları içinde, onu üretken hale getirmek de vardı. Bir yandan iş yapamaz olan fakir, muhtaç, aciz insana yardım, diğer taraftan da işini kaybetmiş insanımıza ilk parayı –Sayın Muhammad Yunus'un dediği gibi- vermek suretiyle, onu yeniden iş sahibi yapmak, üretime katmak da vardı; ancak, zaman içerisinde amacı dışında kullanıldı ve giderek amacından uzaklaştı; ama, biz, bu fonu da amacına uygun bir şekilde, Hükümet olarak geliştireceğiz. Bunun yanında, diğer sosyal politika arayışları içerisinde bugün tartışılacak olan bu konuda hayırlı neticeler alınmasını temenni ediyorum.

Sayın Başbakanım, müsaade ederseniz, sizin de destek ve himmetinizle gerçekten güzel bu organizasyonu, bu güzel toplantıyı gerçekleştiren değerli arkadaşım Profesör Doktor Aziz Akgül'e de teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Biraz evvel belirttiğim, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu ve onun en önemli kurumu olan vakıfların çalışmalarında vali ve kaymakamlarımızın büyük emeği geçmiştir. İnaniyorum ki, bu ve bunun benzeri bir çok sosyal politika konularında yine vali ve kaymakamlarımız ve İçişleri Bakanlığım, üzerine düşen görevi en iyi şekilde yerine getirecektir.

Toplantının hayırlara vesile olmasını, hayırlı neticeler elde edilmesini temenni ediyorum. Emeği geçen bütün arkadaşlarımı tekrar kutluyorum, tebrik ediyorum, hayırlı olsun diyorum efendim. (Alkışlar)

SUNUM- Teşekkürler Sayın Bakanım.

Konuşmalarını yapmak üzere, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN- Saygıdeğer konuklar, hanımefendiler, beyefendiler; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün hep birlikte, dünyada, özellikle 21 inci asra girdiğimiz bu dönemde insanlığın en önemli sorunu olan yoksulluğun azaltılmasına yönelik düşünceleri paylaşmak üzere bir arada bulunuyoruz ve bu konuda dünyada bilimsel bir alt yapıyı oluşturarak bunu uygulamaya koymuş olan Bangladeş'li değerli bilim adamı Sayın Muhammad Yunus'u ülkemizde, aramızda görmekten dolayı mutluluğumuzu ifade etmek isterim.

Ayrıca, böyle bir daveti gerçekleştirmek suretiyle bizleri bir araya toplayan, Türkiye İsrافی Önleme Vakfının değerli Mütevelli Heyeti Başkanı, benim de parlamentoda milletvekili arkadaşım Profesör Doktor Aziz Akgül beyi ve arkadaşlarını da huzurlarınızda tebrik ediyorum. (Alkışlar)

Tabii, bu organizasyonda emeği geçen tüm dostlarımıza özellikle şükranlarımı bildiriyorum. Bu, devlet-millet kaynaşmasının da yine farklı, müstesna örneklerinden bir tanesidir. Temenni ediyorum ki bu örnekler artarak devam etsin.

Şüphesiz, ülkemizin temel meselelerinden birisi olarak yoksulluğun tartışılması ve çözüm yollarının gösterilmesinde, bu iki günlük süre içinde katkı sağlayacaklarına inandığım katılımcıları da şimdiden kutluyorum.

Yoksullukla mücadele, önce toplumsal bilincin uyanmasını gerektiriyor. Zira sosyal sorunların çözülmesi, sorunun büyüklüğü ölçüsünde toplumla devletin el ele vermesine bağlıdır. Türkiye, iktidarımızla güven ve istikrarı yakaladıkça toplumun her alanında bir hareketlenme başlamış ve yıllardır ertelenen sorunlar, yeni dönemle birlikte ele alınmaya başlanmıştır.

Yaşanan ağır ekonomik krizlere rağmen, devleti yönetenlerle halk arasındaki mesafe alabildiğince açıldığı halde, bugüne kadar sosyal patlamalar yaşanmadıysa, toplumsal dokumuzun sağlam oluşundan, toplumsal dayanışmanın en üst düzeyde olmasından kaynaklanmıştır.

Ne yazık ki, Türkiye'yi bugüne getirenler, bu durumu, toplumun bir zaafı olarak algılamış ve toplumun en zayıf taraflarını beslemeyi ihmal etmişlerdir. Daha açıkçası, bugüne kadar siyaset, toplumun zaafı üzerinde yapılmış, insanların duygularıyla istismar edilmiştir.

İktidarımız, toplumun zaafılarından siyaset yapmamakta kararlıdır. Gerçekleştirmeyeceğimiz hedefleri toplumun önüne koymadık, koymayacağız. Hükümet olarak ilk uygulamamızda toplumun en zayıf ve sahipsiz kesimlerine elimizi uzatarak işe başladık. Türkiye'nin varlık içinde yokluk çektiğine inanıyoruz. Türkiye'nin imkanlarının, Türkiye'ye yeter olduğunu, ancak, yanlış politikalarla bu ülkenin kaynaklarının heder edildiğini söylüyoruz.

Türkiye yalnızca kendi kalkınması konusunda değil, etrafındaki ülkelerin hepsinden ileri kaynaklara sahiptir aslında. Ne var ki, yıllarca izlenen siyaset, herkesin kendine olan güvenini kırmıştır. Şimdi herkes kendine olan güvenini tazelemeli ve yine herkes bu ülke için ne yapabilecekse elinden geleni yapmalıdır. Bu anlamda elinde imkan bulunan vatandaşlarımıza büyük sorumluluklar düşüyor. Hamdolsun, son günlerde bu anlamda bir bilinç uyanmasına şahit oluyoruz ve toplumdaki bu duyarlılık artıyor.

Deniz Feneri Derneğinin, sosyal yardımlaşmadan sorumlu Devlet Bakanlığımızın ve Türkiye İsrافی Önleme Vakfının üst üste düzenlediği bu etkinlikler umarım herkesi gayrete getirecek çabalar olacaktır.

Bu salonlardaki konuşmalar, salonlarda kalmayacak ve hayata yansıtacak sonuçlar doğuracaktır. Zira, bugüne kadar özellikle yoksullukla mücadele konusu bir istismar alanı olarak toplumun önüne konmuş, kimileri bu sorunu devletle toplum ilişkilerinin zayıflamasında kullanmıştır.

Sevgili dostlar, yoksullukla mücadelede ilk akla gelen, hibe şeklindeki geleneksel yardım anlayışından sorunun kaynağına yönelmek olmalıdır. İnsanları üretim sürecine katan, onları iş ve meslek sahibi kılmayı amaçlayan yeni ve çağdaş modellerin uygulanmasına geçmek gerekiyor. Bunun için israfla mücadelede, haksızlıklarla mücadelede herkese tek tek sorumluluklar düşüyor.

Türkiye'de sosyal devlet ilkesinin ne kadar yara aldığı, devletle toplum ilişkilerinin ne kadar zedelendiğini biliyoruz. Bu yaraların faturasının çok ağır olduğunu, hiç görünmeyen yerlerde, ekranlara hiç taşınmayan mekanlarda toplumun çözölmeye yüz tuttuğunu biliyorsunuz.

Keza, israfın, yolsuzlukların, rüşvet ve iltimasın, sınırsız tüketimin de toplumsal vicdanı ne kadar yaraladığını biliyorsunuz. Yolsuzlukla mücadelede, bölgeler arası adaletsizlikle mücadelede vicdan sahibi herkesin katkısına ihtiyacımız vardır. Özellikle medyamızın bu konuda hamiyet sahibi vatandaşlarımıza öncülük etmesini, negatif örnekler yerine, olumlu örneklerin de topluma gösterilmesinde büyük rol oynaması gerekiyor.

Bizler, toplumsal vicdanın sesi olarak siyasete girdik ve başkalarınca kanatılan vicdani yaraları sarmak için de halkımızın verdiği destekle, görevle hükümet olduk. İnşallah adalet ve kalkınma hedeflerimizi gerçekleştireceğiz.

Ülkemize büyük hizmetlerde bulunuyoruz, bulunmaya devam edeceğiz. Hükümetimiz, kalkınmasını tamamlamış ve kalkınmakta olan ülkelerdeki farklı modelleri esas alarak yolsuzlukla mücadelenin kaynağına inmek, köklü çözümler üretmek kararlılığında.

Sorunların kaynağına inmeyi, Türkiye'nin fotoğrafına bir bütün olarak bakmayı hayati derecede önemli buluyoruz. Bilindiği üzere, yoksullukla mücadele çok boyutlu çabalar gerektiriyor. Bu mücadelenin ekonomik, kültürel ve sosyal boyutları vardır. Bütün bu alanlarda sonuç alabilmek için toplumla devletin bütünleşmesi şarttır. Adalet duygusu yukarıda zedelendiği zaman, bunun sonuçları aşağıya doğru yansımaktadır.

Türkiye bu acıları, bu trajediyi yıllarca ne yazık ki yaşamıştır. Toplumun gözünün içine baka baka bu ülkenin imkanlarını ve kaynaklarını heder edenler, şimdi toplumun gözü önünde hesap vereceklerdir. Yalnızca siyasetçilerin hesap vermesiyle Türkiye'nin refaha ermeyeceğini aklımızdan çıkarmamalıyız. Unutmamalıyız ki, her işlenen suçun tarafları vardır. Bizler ise üzerimize düşeni yapmalı ve emanetini aldığımız topluma hizmet etmeliyiz.

Toplumda imkan sahibi olanların güçlerini birleştirerek sistematik projelere yönelmesi, devletin, toplumun önünü açması ve sivil toplumun gücünü birleştirmesi gerekiyor.

Hükümet olarak hedefimiz, yoksullukla etkin olarak mücadele etmek ve toplumsal yaraları sarmaktır. Bu bakımdan, gelir dağılımındaki adaletsizliği dikkate alarak, toplumsal uzlaşmayı temin edecek şekilde ahlaki, hukuki ve meşru olmak kaydıyla toplumun bütün kesimlerinin adaletle kalkınması gerektiğine inanıyor, buna olan inancımız için, adalet ve kalkınma kavramlarını temel kavramlar olarak kabul ediyoruz.

Bu yüzden, siyaseten var oluş gayemiz adalet ve kalkınmadır, yoksullukla mücadeledir. (Alkışlar) Bütün çabamız ve gayretimiz, Türkiye'nin adaletle kalkınmasını gerçekleştirmektir.

Bildiğiniz üzere, ülkedeki yoksulluk fiziki ve insani sermayenin olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple, yoksulluğu önlemek için en iyi yol, bu ikisiyle işe başlamaktır. Türkiye, ülke olarak fiziki ve insani sermayesiyle aslında eşsiz bir zenginliğe sahiptir. Biz, Türkiye'ye sonsuz güveniyoruz.

Hedefimiz, istihdamı sağlayarak verimliliği artırmak ve insani sermayenin, kalifiye işgücünün geliştirilmesini sağlamaktır.

Şu anda Türkiye'deki müteşebbis ruhu, yatırımcı ruhu teşvik edebilmek için ne gerekiyorsa, onu yapacağız. Onun için ön kesmeyeceğiz, ön açacağız; nerede bir tıkanıklık varsa, onu ortadan kaldırmak suretiyle yatırımcımızın teşebbüs gayretini artıracacağız.

Bakınız, millî gelirden kişi başına 1 500 Doların altında pay alan illeri vergiden muaf tutmamızın, SSK primlerini asgariye indirmenin ve onlara ücretsiz arazi vermemizin hedefi nedir; iş alanı doğurabilmektir. Nereye; gelişmemiş olan bölgelerimize. (Alkışlar)

Şu anda 36 ilimiz bu ölçülerin içerisine giriyor ve buralarda bu çalışmalar başlayacak. Önümüzdeki yıl bunu daha da detaylandıracağız; ilçeler bazına, ürünler bazına indireceğiz ve böylece oralardaki istihdam alanlarını

doğurmak suretiyle ülkenin fiziki değişimini bu istihdam alanlarıyla beraber değiştireceğiz. Bunlar yeni hedeflerdir.

IMF'ye karşı olunabilir, saygı da duyarım; ancak, şunu bilmemiz lazım: IMF gelip bize, yalvararak borç vermedi. Af edersiniz, biz gidip kuyruğa girdik, borcu biz aldık. (Alkışlar).. Ve borç parayı da verirken tabii ki kendini sağlama alıyor; “şunu, şunu, şunu yapacaksın, yapmadığın takdirde ben sana bu parayı vermem” diyor. Şimdi sen borcunu ödersin, ödedikten sonra da bildiğini yaparsın. Şu anda 20 milyar dolar borcun var senin IMF'ye. 2004 yılı sonuna kadar koymuş olduğu programı da uygulamak durumundasın ve biz bütün bunlara rağmen, belli bir mücadele ile, IMF yetkilileriyle oturuyoruz, “sadece ekonomik gözlükle biz bu programa bakamayız; biz, sosyoekonomik bir gözlükle bakıyoruz, onun için bize anlayış göstereceksiniz” diyerek de kıran kırana mücadeleler yapıyoruz. Bu sözleşmeyi, bu anlaşmayı 58 ve 59 uncu Hükümetler yapmadı; ondan önceki hükümetler yaptı. Onun için de, kimse bize bunun hesabını soramaz. Bize, 2004 programından sonra, bu borçlarımızı da inşallah ödemek suretiyle, ondan sonraki konuyla ilgili sürece ilişkin şeyler sorulabilir.

Biz, özelleştirme programımızı kesinlikle devam ettireceğiz; ama, özelleştirmeye yeni yeni kriterler getireceğiz, bunu da söyleyeyim. Şu anda da bu hassasiyetlerimiz ayrıca devam ediyor. Bu yüzden, toplumun zayıf düşürülmek istendiği yeni alanlar meydana getirilmesin, asla böyle bir oyunun içinde olamayız.

Yoksulluk, zeka noksanlığı veya tembellik gibi şahsi bir problem olmayıp, ancak yapısal bir sorun olan sermaye yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Ülkemizin toptan zenginleşmesini sağlamalı, istihdam kapılarını, rekabet kapılarını açık tutmalıyız ki üretim olsun, bolluk ve bereket olsun. Allah'a şükür bu kapılar açılmış, Türkiye kendine duyduğu güveni tazelenmiştir. Her gün yeni bir açılışla Türkiye'nin tıkanan yollarını açıyoruz. (Alkışlar)

Sevgili dostlar, yoksullukla mücadele stratejimizde yine topluma yaslanacağız. Türkiye'deki ekonomik kalkınmaya katkı ve gelir dağılımındaki adaletsizliğin önlenmesi yanında, işsizliğin azaltılmasıyla mücadelenin dört ana stratejisi olacaktır. Yoksullukla mücadele için adalet fikri esas kabul edilmek zorundadır. Ne yazık ki, Türkiye'deki yoksulluğun kaynağında adalet duygusunun zedelenmesi, israfın önlenmemesi vardır; ama, artık iş adamlarımız da bu yolun tıkandığını, üretmeden faizle para kazanmanın son tahlilde kendilerine mutluluk getirmediğini ifade etmeye başlamışlardır.

Türkiye'de risk almadan, üretmeden, istihdam kapısı açmadan devletin malını deniz bilen zihniyet, denizin bittiğini görmek zorundadır. (Alkışlar) Evet, devletin malı deniz değildir; devletin malı, bu iyi bilinmelidir ki, milletin malıdır.

Ülkemizdeki işletmelerin yüzde 99'unu oluşturan KOBİ'lere bakınız; artık orada da esnaf ve sanatkarlara kredi ve pazarlama imkanlarının

artırılmasına proje bazında ve iş planı esasına dayalı olarak kredi sisteminin geliştirilmesi, yabancı sermaye girişinin artırılması yanında ihracat potansiyelinin artırılmasına yönelik tedbirler olacaktır.

Burada birkaç rakamsal tespit yapmak istiyorum. İstanbul'un en zengin yüzde 20'lik kesimi -bir İstanbullu olarak söylüyorum- toplam gelirin yüzde 64'ünü; yüzde 10'u, toplam gelirin yüzde 52'sini alırken Türkiye'de en zengin yüzde 5'lik kesim ise gelirin yüzde 42'sini paylaşmaktadır.

Diğer taraftan, en zengin yüzde 1'lik kesim ise gelirin yüzde 29'una tek başına sahip olmaktadır. Bu durum, gelir dağılımındaki adaletsizliği açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, ülkemiz nüfusunun en alt yüzde 40'lık kesimi ne yazık ki millî gelirden yüzde 13.5'luk pay almaktadır. En zengin yüzde 20'lik kesimin millî gelirden aldığı payın en fazla olduğu ülke sıralamasında en geri ülkeler arasında yer alan Türkiye, 92 ülke arasında 26 ncı sıradadır.

Ülkenin doğusuyla batısı arasında millî gelir bakımından 14 kat, en alt gelir grubu ile en üst gelir grubu arasında ise ne yazık ki 11 kat fark bulunmaktadır. İnşallah, hayatın her alanına getirdiğimiz dinamizm, meyvelerini kısa zamanda verecek ve toplumun vicdanını kanatan adaletsizlikler, az önce açıkladığım, evet, 1 500 Doların altında kişi başına pay alan illerin yeni düzenlemesiyle farklı bir konuma gelecektir.

Zira, sorunlarımız hep birbirine bağlıdır. Çözüm yolları da birbirine bağlıdır. Demokrasinin gelişmesi, herkesin temel hak ve hürriyetlere sahip olması, ekonomik adaletten, istihdamdan, eğitimde fırsat eşitliğinden hiçbir zaman ekonominin bağımsız olmadığını bilmeliyiz.

Böyle inandığımız için ilk uygulamalarımızın tamamı sosyal yaraları sarmaya dönük olmuştur. Acil Eylem Planımızın ana felsefesi de acil sosyal yaraları sarmak ve Türkiye'yi adaletle kalkınabilecek vasata ulaştırmak içindir.

Bilindiği üzere, evrensel insan hakları beyannamesi aşağıdaki bütün ekonomik insan haklarını garanti etmektedir:

Sosyal güvenlik hakkı: Bizim anayasamızda da, Türkiye'nin tarifinde de, "Türkiye, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir" denilir. Uygulaması var mı; maalesef uygulamada bu dört tane vasfı, "dörtte dört" olarak göremiyoruz.

Çalışma hakkı: Uygun çalışma ortamına sahip olma hakkıdır.

İşsizliğe karşı korunma hakkı: Bir kişinin haklarının korunması için sendikalara üye olmak veya onları oluşturmak gibi önemli maddeler yer almaktadır.

Sağlığı için gerekli standart hayat şartlarını oluşturmak; yiyecek, giyecek, barınma, sağlık bakımı ve sosyal desteğe sahip olmak da bunların arasındadır.

Bu yüzden, yoksul vatandaşlarımızın ihtiyacı olan çok küçük krediler alabilmesinin yollarını bu çalışma ile, iki gün içerisindeki çalışmalarda inanıyorum ki, bu katkılarda bulmanın gayreti içinde olacağız.

Yoksullukla ilgili sosyal destek yardımı yerine insanların kendi işlerini yapmaları için şartlar oluşturulması, işsizliğe onurlu bir çözüm oluşturacaktır.

Bu bakımdan yoksulların ve işsizlerin iş sahibi olmalarına da imkan sağlayacaktır.

Yoksullukla mücadele için düzenlediğiniz bu toplantının gerek yurt dışından gelen misafirlerimize gerekse ev sahibi vakfın mütevelli heyetine ve üyelerine huzurlarınızda tekrar teşekkür ederken bu toplantının hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sözlerimi bağlarken bu mücadeleye omuz veren, fikir ve iş üreten herkesi tebrik ediyor, sizlere saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

SUNUM- Sayın Başbakanımıza, yerlerine teşekkür etmeden önce, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Profesör Doktor Aziz Akgül bir plaket sunacaktır. (Alkışlar)

Konferans katılımcılarına plaketlerini vermek üzere, yine Sayın Başbakanımızdan rica edeceğiz.

(Profesör Doktor Muhammad Yunus, İçişleri Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu, Profesör Doktor Sayın İslam Latifee, Sayın Nurjahan Begum, Miss Susan Davis, Sayın Nguyen Thi Hoang, Jannat Quanne, Rosalind Copisarow, Seida Saric, Kiendel Burrit, Shankar Man Shrestha, Lamiya Morshed, Mila G. Mercado Bunker'e plaketleri verildi)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.30

FARUK NAFİZ ÖZAK (AKP Trabzon Milletvekili)- Saygıdeğer konuklarımız, öğleden sonraki bu oturumumuzu Sayın Nazım Ekrem bey yönetecekti, ancak kendilerinin çok önemli bir işi çıktığı için bu görevi bana verdiler.

Öncelikle tartışmacı arkadaşlarımızı davet etmek istiyorum: Susan Davis, Yusuf Atalay ve Şengül Akçar. (Alkışlar)

Saygıdeğer misafirlerimiz, öğleden önce çok güzel bir zaman geçirdik. Gerçekten, huzurlarınızda özellikle Profesör Doktor Aziz Akgül beye teşekkür ediyorum. Kendisi parlamentodan arkadaşımız. Ben kendisini yeni tanıdım, fakat böylesine faal, aktif, üretici bir arkadaşımızla birlikte olduğumuz için gerçekten mutluyum. Yılmadı, çalıştı, biraz evvel de saygıdeğer Muhammad Yunus beyin ifade ettiği gibi, çok kısa bir sürede çok güzel bir organizasyon gerçekleştirdi. Kendisini tekrar kutluyorum. Ayrıca, Sayın Nurettin Canikli beye de katkılarından dolayı çok teşekkürler ediyorum.

En önemlisi, partimizin kurucusu, Başbakanımız, “insanı yaşat ki devlet yaşasın” felsefesini özümseyen saygıdeğer büyüğümüz buraya teşrif etiler, konferansa çok önem verdiler, kendilerine huzurlarınızda ayrıca teşekkür ediyorum.

Öğleden sonraki bu birinci oturumda konuşmasını yapmak üzere Profesör Doktor Latifee’yi davet ediyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. H. ISLAM LATIFEE (Grameen Trust Genel Müdürü, Bangladeş)- Sayın Başkan, saygıdeğer konuklar, sayın temsilciler, bayanlar ve baylar; benim için, yoksulluğun azaltılması konusundaki bu uluslar arası toplantı nedeniyle sizinle burada olmak büyük bir imtiyaz vesilesidir.

Anladığım kadarıyla Türkiye’deki bu konferans, bu türdeki toplantıların ilkinin teşkil ediyor. Yoksulluğu azaltmak, sağlanacak kredilerin yoksulluğun giderilmesi amacıyla yönelik olarak kullanılabilmesi ve bu konuda bir uygulamanın hayata geçirilebilmesi gayretleri çerçevesi içinde düzenlenen aktivite de büyük ölçüde, Sayın Profesör Akgül’ün önemli gayretleri, kararlılığı ve siyasi manadaki desteği ile mümkün olmuş bulunuyor.

Benim tebliğim, bu konferansın çekirdek konusuyla ilgili. Yoksulluğun mikrokredi uygulamaları vasıtasıyla ortadan kaldırılması. Tebliğimde, ben mikrokredi kavramını izah etmeye çalıştım ve buna da bağlı olarak bir güncelleştirme yaptım. Mikrokredi ve aynı zamanda bunlarla beraber tarif etmeye çalıştığım bir başka husus da, yoksul olan ve olmayan arasındaki fark ve mikrokredi uygulamalarının da yoksulluğu ne şekilde ortadan kaldırılacağı, bu çabalara hangi ölçüde katkıda bulunabileceği konusundaki çalışmalardır.

Mikrokredi, yoksulluk üzerine odaklanan, çok fakir insanlara kendi işlerini ve gelirlerini oluşturmak için, finansal destek ve iş yardımı sağlayan bir programdır. Kredi, yoksullukla mücadelede güçlü bir araçtır. Mikrokreditinin yoksulluğu azaltmasında oynadığı rol bütün dünya tarafından anlaşılmıştır. Bu, artık sadece mikrokredi konusuyla uğraşan pratisyenleri ilgilendiren bir konu değildir. Hükümetler, hayırseverler, geliştirme acenteleri, bankalar, üniversiteler, danışmanlar ve diğer kurumlar da bu konu üzerine ilgilerini artırmışlardır.

Mikrokredi, Grameen Bankasının ve buna benzer diğer programların doğuşu ile yeni bir kimlik, yeni bir anlam ve literatürde yeni bir yer edinmiştir. Artık mikrokredi basit bir konsept değil, dünya çapında bir harekettir. Mikrokredi Topluluğu(MKT) tarafından idare edilen mikrokreditinin yaygınlığı, program başlangıcında 26.8 milyonu çok fakir olmak üzere toplam 54.9 milyon kişiydi. Muhammad Yunus'un tahminine göre, MKT'nin ulaşacağı fakir insanların sayısı, 2002 yılı sonu itibariyle 35 milyona ulaşacaktır. Bu tahmin MKT tarafından rapor edilmeyenleri de kapsamaktadır.

Kredi, iş için beklemektense kendi işini oluşturmayı sağlar. Yoksulları ve kadınları fakirliğin kısılacından kurtarır. Yoksullara gelir kaynağı oluşturur. Bir kuruluş yardımıyla krediye ulaşan kişi, bir insanın yapabileceğinin en iyisini yapar ve para kazanmaya başlar. Böylece yoksulluğunun önüne geçebilir. Bu sayede yoksul kişi, bir başkası için bir nasip kapısı haline gelir ve sadece kendisi ve ailesi için değil toplum için de bir değişim alanı haline dönüşür.

Yoksulluk, bugün tüm dünya için ortak bir konudur. 20. yüzyılın ikinci yarısındaki gelişmelere rağmen, insanlığı daha iyi bir duruma getirme sözü hedefine ulaşmamıştır. Dünyada ilkokul çağına gelmiş 100 milyon çocuk hala herhangi bir sınıf yüzü görememiştir. Her gün dünya ölçeğinde 29 000 çocuk hastalıklar ve yetersiz beslenme sonucu ölmekte ve 1.2 milyar insan günlük geçimini bir doların altında bir parayla sağlamaya çalışmaktadır.

Yoksulluk, gelişim seviyelerine bakılmaksızın bütün ülkelerin sorunudur. Bu, bir çok şekilde gözlemlenebilir; gelir ve gelirsizlik boyutlarına sahiptir. Yoksulluk, gelir veya kaynak eksikliği, insan kapasitesi eksikliği, kurumsal savunma eksikliği veya nadir de olsa tüm bunların eksikliğinden kaynaklanabilir. Daha geniş anlamda ekonomik, sosyal ve politik eksikliklerin kombinasyonu olabilir.

Yoksulluk sınırı ile ilgili olarak her ülkede insanlar fakir veya fakir olmayan diye iki gruba ayrılabilir. Yoksul olmayanlar bu sınırın üzerinde, fakirler ise bu sınırın altında yaşarlar. Yoksulluk bir kaç bölüme ayrılabilir; çok fakirler bu sınırın % 10-50 altında, orta seviyedeki fakirler bu sınırın, geri kalan % 50 sini işgal ederler. Daha ileri bir kategori de, fakir olmayan insanların her an fakir sınıfına girebilme riskini taşıyor olmalarıdır

Yoksulluğun bir de kadın yüzü vardır. Yoksulluktan etkilenen kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Bu kadınlar yoksulluk ve umutsuzluk içinde yaşarlar. Bir tahmine göre 1.2 milyar mutlak fakir insanların büyük bir kısmı kadındır.

Geleneksel olarak, hiçbir şeyleri olmadan bir aileyi yönetmek zorundadırlar ve eğer bir ailede aç kalacak bir kişi olursa bu kişi annedir. Muhammad Yunus'un sözleriyle "kadın açlık ve kıtlık günlerinde çocuklarını besleyememenin travmasını yaşamaktadır."

Farklı ülkelerde yaşamdan beklenenler, eğitim, doğum oranı, anne ölümleri gibi alanlarda gelişme sağlanmasına rağmen kadınlar hala ekonomik, sosyal ve politik engellerle karşı karşıyadırlar. Bir çok ülkede kadınlar ayrımcılıkla yüz yüzedirler. Kadınlar özel haklar, miras hakkı, evlilik ve boşanma kanunları, yasal haklar, iş arama konularında hala erkeklerle eşit değildirler. Birçok kadın için hayat, fiziksel ve psikolojik şiddetin gölgesi altındadır.

Bütün bu sebeplere bağlı olarak kredi, kadınlar için erkeklere oranla çok daha fazla anlam teşkil etmektedir. Kredi sayesinde fakir kadınlar hayatla daha güçlü bir şekilde mücadele edebilir kendi ayakları üzerinde durabilirler. Böylece, insan hakları ve çocuklarının geleceği ile alakadar olabilirler. Kadınlar, ailelerin gelirini artırma ve çocuklarının geleceği konusunda kişisel fedakarlık yapmaya hazırdır. Kadınlar çocuklarının da kendileri gibi yoksulluktan acı çekmelerini görmek istemezler. Krediyeye sahip olan kadınlar çevrelerindeki kuvvetleri çok iyi kullanabilirler. Ellerinden gelenin en iyisini daha fazla kazanmak için ve hayat seviyelerini geliştirmek için kullanırlar. Kadınlar, zor bir konu olan insan hakları konusunda da birtakım haklara sahip olmaktan memnun olacaklardır.

Yoksulluğu azaltmada artı kredi mi yoksa sadece kredi mi olacağı hala tartışılmaktadır. Yalnızca kredinin, yoksulluğu azaltmada tek başına yetersiz olacağı görüşü yaygındır. Bu konuda diğer hizmetlere de gereksinim vardır, ancak bu görüşlere karşın, kredinin varlığını yadsımaz.

Sadece kredinin tek başına her şeye çözüm olacağını hiç kimse söyleyemez. Birçok hayırsever, kredinin fakir kişinin kendi potansiyelini keşfetmekte ve daha iyi bir hayat için hızlı ve emin adımlar atmasında etken rol oynadığını düşünür. Muhammad Yunus, kredinin, insanın en doğal hakkı olduğunu savunur. Bu hakkın varlığı bir kez kurulursa, diğer hakların varlığında aracı olacak ve hayat çok daha kolaylaşacaktır. Bu yoksulluğun kısır döngüsünün kırılmasına yardım edecek ve böylece yeni iş sahaları açılacak ve gelir artacaktır.

Mikrokredi başlı başına bir güçtür. Eğer diğer güçlerle de birleştirilirse, şüphesiz çok daha yol açıcı olacaktır.

Mikrokredinin yoksulluğu nasıl azaltacağı, finansal servis mekanizmasının fakir hayat üzerindeki etkisi kavranarak daha iyi anlaşılabilir. Önemli olan, yiyecek, içecek, giyim, barınma, eğitim, ruhsal sağlık gibi temel ihtiyaçları karşılamaktır. Böylece, şimdi ve gelecekte refaha ermek mümkün olacaktır.

Şu bilinen bir gerçektir ki, yoksul insanlar büyük risk ve tehlike altında yaşarlar. Fakir insanların gelirlerini ve ekonomik seviyelerini artırmak için,

fırsatları değerlendirmedeki kabiliyetleri ve kendilerini risk ve krizlere karşı koruma yetileri çok önemlidir. Yoksulluğun azaltılması bir bakıma gelirin artırılması ve temel ihtiyaçları karşılayacak ekonomik durum ve çeşitli hizmetlere ulaşma işlemidir. Bu, yoksulların fiziksel, ekonomik ve sosyal şoklardan daha az etkilenmesini sağlayacak olan mal varlıklarının artırılması ile daha iyi anlaşılabilir. Bu varlıklar, finansal anlamda, gelir düzeyi, düzen ve güvenlik, birikim, alacaklar ve hediyeler; insan anlamında, kabiliyetler ve bilgiler, çalışma gücü, sağlık, öz saygı, pazarlık gücü, otonomi ve karar kontrolü; fiziksel anlamda, konaklama, arazi, verimlilik ve verimsizlik, iyelik gibi ve sosyal anlamda da, grup ve merkez üyeliği, güvene dayalı ilişkiler, özgürlük ve sosyalle olabilmek şeklinde tanımlanabilir.

Yoksulluğun azaltılması kısa ve uzun vadeli olarak değerlendirilebilir. Kısa vade, bireysel borçlular ve onların ev halkını referans alarak; uzun vade ise toplum referans alınarak anlaşılabilir. Bangladeş'teki ve diğer yerlerdeki çalışmalar göstermiştir ki, mikrokredi programları ve bu programların istihdam dönemleri içindeki yararları, gelir jenerasyonu ve sosyal göstergelerin artışı arasında olumlu bir bağlantı vardır.

Bangladeş Çalışma Geliştirme Enstitüsü ve Dünya Bankasının son zamanlardaki çalışmaları kanıtlamıştır ki; mikrokredi varlığın yapılanmasına yardım ettiği gibi, tüketimi de düzenlemiştir. Bu çalışmalar aynı zamanda mikrofinans programlarının insana yatırım yapmalarını da önerir. Bunun yanında, bireysel ve ailesel huzur ve sağlığın farkındalığını artırır.

Kısa zaman içinde mikrokredinin etkisi geniş çapta kabul edilmiş, uzun vadedeki ve toplamdaki etkilerine dair sorular ortaya çıkmıştır. Bangladeş gibi fakirliğin oldukça yaygın olduğu ve mikrokredi programlarının geniş çaplı uygulanıp başarı sağlandığı ülkelerde, Mikrokredinin sınırlandırılması konusundaki soru, "yüksek oranda fakirliğin mikrokredi hareketlerinin başarısız bir sonucu olarak kalacağı mı yoksa düşük ekonomik büyüme hızının neticesi midir?" sorusudur. Mikrokredi programlarının etkisi ve geçerliliği arasındaki bağlantıya dair bu ve buna benzer bir çok soru doğabilir fakat gerçek şudur ki, bu program fakir katılımcıların yoksulluklarıyla mücadelelerinde onlara yardım etmekte ve yardım başarıya ulaşmaktadır.

Mikrokredinin çok fakir insanlara yararı hakkındaki tartışmalarda kritik değerlendirmeler yapılmaktadır. Çok fakir insanların bundan küçük yararlar sağladıkları tartışılırken Dünya Bankasının Bangladeş'te yapmış olduğu bir çalışmanın sonucu oldukça güven vericidir. Bu çalışma mikrofinansın çok fakir borçlular ve bölgesel ekonomi için önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bir çok mikrokredi programları güçlendirilebilirliğinin, çok fakirlere finansal hizmetler sağlanarak elde edilemeyeceğini önemsemezler. Unutuyorlar ki, güçlendirilebilirlik bir amaca yönlendirilmez. Müzakere edilemeyecek amaç, fakirlere ulaşmak ve onları kendilerini bu fakirlikten kurtulmalarını sağlamaktır. Esas amaç budur. Güçlendirilebilirliği bir gecede sağlamaya çalışmak için uğraşılmamalıdır. Kanıtlar göstermiştir ki yoksullara hizmet ve

güçlendirilebilirliği sağlamak, birbirine ters değildir; bu, uygun planlama isteyen bir iştir. Uygun planlama zaman işidir. Beklemek için zaman vardır ve buna değer.

Talep sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılamak için mikrokredi programları, talep sahiplerinin çeşitli ihtiyaçları için ürün geliştirmeli ve onların hayat standartlarını geliştirmelerini sağlamalıdır. Tüm yoksulların en fakir şekilde bir noktadan başlayacağı varsayılmalıdır ve değişik ihtiyaçlar için, değişik (1., 2., 3.) seviyelere tekabül eden borç seviyeleri belirlemek de önemlidir. Kredi dağıtım ve geri alınımı ile ilgili uygun mekanizmalar yardımıyla, sadece kişisel ve toplumsal fakirliğin azaltılması değil ayrıca güçlendirilebilirlik operasyonu için güçlü bir fon oluşturulmuş olacaktır.

Mikrokredi programının yoksul hayat üzerindeki etkisi Grameen Bank'ın, onun ortaklarının ve diğerlerinin bu konu hakkındaki çalışmalarına bakılarak anlaşılabilir.

Grameen Bank, yoksulluğun finansı alanındaki öncü kuruluş olarak şu an 2.6 milyon borçluya -ki % 95 oranında kadın müşterilerine hizmet vermektedir. Tüm müşterileri ilk kredi alımı zamanında fakirlerdi. Krediye ulaşım hakkıyla, tüm bu insanlar daha iyi bir hayata sahip olmaya ve yoksulluk sınırını geçmeye teşvik edildiler. Grameen Bank'ın genelleştirilmiş sistemi onlara daha esnek ve daha fazla seçenek sunmuştur. Sistem, uygulamalarıyla sakin ve gerilimsizdir. Yoksulluğun azaltılmasının bir çok alanı ile ilgilenmektedir. Borçluların hayatı üzerindeki etkisi ekonomik, sosyal ve politik yönden incelenebilir.

Grameen çok geniş açılardan araştırılmış ve üyelerinin hayatı üzerindeki etkisi anlaşılmıştır. Çalışmalar göstermiştir ki, Grameen Bank'ın borçluları yoksulluktan düzenli bir şekilde çıkmışlardır. Bu çalışmalardan birisi, bu oranın yılda % 5 olduğunu göstermiştir. Başka bir çalışma, Grameen Bank'ın 10 yıllık çalışmaların sonunda, ev halklarının % 50'sinin yoksulluk sınırını geçtiğini göstermiştir. Bu alandaki başka bir çalışma, bu oranın % 25 olduğunu göstermiştir.

Bir başka çalışma, Grameen Bank borçlularının önceki ve sonraki hayatı ve "Grameen'siz" veya "Grameen'li" hayatlarını karşılaştırmıştır. Bu çalışma, Grameen operasyonlarının sermaye birikimi, iş, gelir ve yoksulluğu azaltma konularını ele almıştır. Bu çalışma göstermiştir ki, başlangıçta sermaye birikimi olmayan borçlular önce sermaye biriktirmeye başlıyorlar. Grameen, verilen kredilerin anlaşmaya göre küçük taksitler halinde geri ödenmesini ister. Borçlu, bu taksitleri, oluşturulan gelirlerden öder ve ana paraya dokunmaz. Ana para, borçluların uzun ve orta dönem yatırımlar için kredi alımıyla daha da artar.

Ayrıca çalışma göstermiştir ki, borçluların % 31'i Grameen'e başvurmadan önce kendilerini işsiz olarak tanıtmışlardır. Grameen, bunlar için - özellikle bayanlar için- yeni iş sahaları yaratmıştır. Grameen kredilerinin işsizlik üzerindeki etkileri çok dikkat çekicidir. Borçluların % 91'i Grameen'in yaşamları üzerinde pozitif bir etkisinin olduğunu söylemişlerdir. Banka

borçlularını ve ailelerinin önemli bir kısmını yoksulluk sınırının üzerine çıkarmıştır. Bir Dünya Bankası çalışması, Grameen finans uygulamalarının, borçluların tüketimini her yıl % 18 artırdığını ve çok fakirlerin oranını sonuçta % 70 oranında düşürdüğünü göstermiştir. Grameen Bank tarafında yürütülen bir çalışma da, 2002 yılına kadar yoksulluk sınırını geçenlerin toplam oranının % 46 olduğunu göstermiştir. Bu çıkarımlar çeşitli zamanlarda değişik çalışmalar ile desteklenmiştir.

Grameen, direkt ve endirekt olarak Bangladeş'in toptan yerel ürün pazarına da etki etmiştir. 1994-1996 yılları arasında yerel ürün pazarına etkisi yüzde 1'in üzerindedir.

Grameen borçluları, ev ve giyim konusundaki durumlarını da geliştirmişlerdir. Böylece kış sezonu boyunca kendilerine daha fazla ve daha sıcak giysiler alabilirler. Nisan 2003 sonuna kadar 566 333 ev Grameen kredisi ile inşa edilmiştir. Bu evlerin % 95'ine kadınlar sahiptirler. Bu topraklara kadınlar kendi adlarını vermektedirler. Bu olay Grameen'e katılmadan önce akla hayale gelmezdi.

Eğer afetlerle mücadele kapasitesinin artışı, yoksulluğun giderilmesinde gösterge kabul edilmiş olsa, mikrokredi üyelerinin bu tür durumlarla daha iyi baş edeceklerini edinilen mikrokredi tecrübeleri göstermektedir. 1998 yılının 2.5 ayında, Bangladeş'i vuran sel felaketinde görülmüştür ki, bizden kredi kullanan fakir halk çok daha az şekilde yara almış ve daha fazla kapasiteyle başlarına gelen bu sel felaketiyle mücadele etmişlerdir. Bu insanlar sel felaketinin geri çekilmesinin ardından rehabilite edilme şansının bulmuşlardır.

Grameen bir mikrokredi sağlayıcısı olarak yalnızca selde kendilerinin ve ailelerinin hayatta kalmalarını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda sel felaketi sonrasında da üyelerine rehabilitasyon olanakları sunmuştur. Grameen borçlularının krizle mücadele kapasitesinin diğer insanlara göre çok daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Gerçekte, bu tür felaketler Bangladeş'te mikrokredi kullanımı için bir fırsat doğurmuştur. Yoksullukla mücadele savaşı sırasında, selin gelmesi ile birlikte selin sebep olduğu kayıplar fakirliği tekrar getiren nedenler olabilmiştir. Grameen ve diğer mikrokredi sağlayıcıları eğer daha fazla fon alabilselerdi bundan çok daha fazlasını yaparlardı. Bu tür fonlar banka mudilerinin paralarını geri çekmesiyle tükenen nakit akışının tekrar sağlanabilmesi için gerekli olmuştur.

Tasarruf, Grameen Bank programları için daima önemli bir unsur olmuştur. Üretim ve pazar dalgalanması gibi diğer riskler için en doğru adres olarak dizayn edilmiştir. Eğer tasarruf, gelir fonksiyonu ise, Grameen borçluları tarafından tasarruf edilen 135 milyon dolar onların gelirlerinin artışındaki en önemli göstergedir.

Yoksul insanlar eğitim, sağlık, ve benzeri sosyal hizmetlerden daha az oranda yararlanırlar. Sosyal olarak toplumdan dışlanmış, soyutlanmış ve güçsüzdürler. Kadınlar için durum daha vahimdir; bir çok yerde ve Bangladeş'te

kadınlar kendi evlerine hapsedilmişlerdir. Kendi aile üyeleri dışındakileri göremezler. Yaşam alanları çok kısıtlıdır. Bu koşullar altında Grameen, kendilerine bir forum ve grup organizasyonu yapabilmeleri için bir ağ oluşturmuştur. Böylece kadınlar karar verebilen lider pozisyonunda olarak sosyal yönden etkin olmuşlardır; Grameen Bank'ta grup lideri ve yönetim kurulunda üye olmuşlardır. Yönetim kurulundaki 12 kişinin 9' u kadın üyelerden oluşmuştur. Grameen Bank'ın borçluları sosyal yaşamlarını geliştirmek için almaları gereken 16 aşamalı karar mekanizması vardır. Bir köyün ödemeli telefon servisi olan Grameen borçlularından bir kadın, sadece komşularına servis sağlamakla kalmaz, ayrıca oluşan sosyal statüden de çok hoşnut kalır. Bu kadınlar kendileri için olduğu kadar toplum için de dünyayı daha iyi bir seviyeye getirirler.

Grameen kadınları hareketlidir. Dış dünyaya açılırlar; sosyal etkinlik ağlarına ve ticari işlere, merkezi toplantılar, alışverişler, ulusal veya uluslararası kişiler ile tanışarak açılırlar .

Grameen kadınları aile genişliği, aile sağlığı ve ailenin yaşam kalitesini geliştirme konusunda çok duyarlıdırlar. Araştırmalar, Bangladeş'te Grameen aileleri arasındaki hamileliğin, % 34 ve aile planlamasına uyumun iki katına çıktığını göstermiştir. Eğitim alanında da Grameen borçluları ön sıradadır. Grameen ailelerindeki tüm okul yaşındaki çocukları okula gitmektedir. Yüksek öğrenim kredisi tanıtıldıktan sonra finansal sorunlar nedeniyle yüksek öğrenime hiçbir engel kalmayacaktır.

Göstergeler, eşler ve komşular arasındaki saygı, kendine güven, kendini ifade etme, sosyal eşitsizliklere karşı gelme ve sosyal konuları çözme kabiliyetinin fakir kadınlar üzerindeki olumlu gelişmeleri hakkında ne söylerse söylesin, Gramen borçluları şu an bunlardan çok daha iyi bir durumdadır. Bu görünür bir şekilde devam ediyor. Bütün bunlar krediye ulaşım sayesinde gerçekleşmiştir.

Sadece gıdalar ve diğer temel ihtiyaçla erişebilmek değil, aynı zamanda siyasal hakların ve özgürlüğün elde edilmesiyle yoksulluğun acısı bir anlamda hafifleyebilir. Grameen organizasyonu sayesinde insanların konuşma özgürlüğü, seçme hakkı, insan hakları, oy kullanma gibi konuların önemi daha iyi anlaşılmıştır.

Mütevazı bir başlangıç olmasına rağmen Grameen borçluları geniş bir alanda seçme ve seçilme alanlarında kendilerini etkili şekilde göstermişlerdir. Onlar, kendi haklarını savunmaya teşvik edilirler ve kendileri için iyi olacak kişileri araştırır ve seçerler.

Bir çok Grameen üyesi 1997 ve 2003 seçimleri için yarışmış ve seçilmişlerdir. Araştırmalara göre 2003 yerel seçimlerine 6 759 Grameen üyesi katılmıştır ve 4 179 kişi üye olarak seçilmiştir. Yerel hükümetteki Grameen üyelerinin oranı % 8' in üzerindedir.

Grameen ortakları mikrokredinin mükemmel bir güç olduğuna inanırlar. Bu ortaklar yalnızca kredi sağlamakla kalmaz aynı zamanda fakir halka verilen

kredi sonucu, o insanların hayatlarındaki gözle görülen kayda değer değişikliklerle de ilgilidirler. Üyelerden birçoğu, kendi değer yargılarını da geliştirmişlerdir. Bu tür çalışmaları idare etmişlerdir. Bazıları programlarını üzerinde içsel değerlendirme çalışmaları yapmış bazıları yüzeysel çalışmalarını ortaya koymuştur. Çalışmalar, girdi olarak mikrokredinin yoksulluğun azaltılmasındaki gerçeği bir kez daha ortaya çıkarmış ve onaylamıştır.

Birleştirilmiş Geliştirme Kurumu'nun Chittagong Hill Tracts ve Chittagong City'de çok fakir kadınlar üzerinde yapmış olduğu çalışmalar göstermiştir ki kredi borçlularının % 35'i fakirlik sınırını geçmiştirlerdir.

Hindistan'ın Tamil Nadu bölgesinde, alternatif sosyal aktivite üzerindeki bir uygulama; kredi birikimi, ürün garantisi gibi mikrofinans hizmetlerinin, müşterilerine gelirlerinin artırılması, ekonomik güven ve risk yönetim konularında yetki sahibi kıldığını ortaya çıkarmıştır.

Hindistan'ın Andhra Pradesh bölgesinde yapılan bir başka çalışma, toplumun kırsal kesimdeki fakirlik konusuna eğitimle yardım sayesinde, müşterilerin dörtte üçünün fakirlikle daha iyi mücadele ettiğini ve bunların yarısının artık fakir olmadığını göstermiştir. Ayrıca çalışmalar çok fakirlerin % 38'inin seviyesinin normal fakirlik düzeyine yükseldiğini göstermiştir. Bu oran fakirliğin seviyesinin düşürülmesi için de geçerlidir.

Tarım ve Kırsal Gelişim Merkezi'nin etkili çalışması ortaya koymuştur ki Filipinlerde de mikrofinans uygulaması yoksullukla mücadelede başarı sağlamıştır. Tahminlere göre Tarım ve Kırsal Gelişim Merkezi tarafından yardım alan fakir halkın % 75'i yoksulluk sınırını aşmışlardır.

Değerlendirmeler aynı zamanda diğer ortaklar için de mevcuttur. Nijerya'da da hizmet alan fakir halkın % 60'ı fakirlik sınıfını aşmıştır. Endonezya'nın East Java bölgesinde de Mitra Karya East Java'nın raporuna göre yine fakir halkın %60'ı yoksulluk sınırını aşmıştır.

Yukarıda verilen bulgular ve Grameen Trust Worldwide'nin tecrübelerine dayanarak, özetle söylenebilir ki mikrokredi yoksullukla mücadelede dünyaca tanınan ve kabul edilen bir araç olmuştur. Yalnızca ekonomik değil, her türlü yoksullukta daha fazla erişim ve daha fazla kredi, yoksullukla mücadelenin diğer adı olacaktır.

Yoksulluğun azaltılması şüphesiz gerçekleştirilebilen bir girişimdir. Aşağıdaki verilen şekilde Grameen tipi mikrokredi programları ile yoksulluk hızla azaltılabilir:

Makul maliyetlerde, henüz gelişmemiş mikrokredi endüstrisine gerekli fonlar uygundur.

Profesyonel, yetenekli ve istekli personel bu görevde işe alınmıştır.

Donörler ve çalışanlar arasında, iletişim ve bilgi uyumsuzluğu asgariye indirilmiştir.

Sözcükler, eylemler ve güvence uyumsuzluğu ortadan kaldırılmıştır.

Mikrokredinin büyümesi yolunda duran her türlü engeller kaldırılarak uygun ortam yaratılmıştır. (Alkışlar)

BAŞKAN- Profesör Doktor Latifee'ye, konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi, konuşmalarını yapmak üzere, Profesör Doktor Aziz Akgül beyi davet ediyorum. Buyurun Sayın Akgül.

Prof. Dr. AZİZ AKGÜL (Diyarbakır Milletvekili, Türkiye İsrâfi Önleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı)- Değerli Başkan, değerli misafirler; Türkiye'de yoksulluğun azaltılmasına yönelik olarak uygulanmış ve şu anda uygulanmakta olan stratejilerle maalesef fakirliğin azaltılması yerine fakirliğin sürdürülmesi sorunu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, biz, bu fakirliğin sürdürülmesi yerine, bir manada buna bir nokta koyup, acaba başka bir metodoloji ile yoksulluğun azaltılmasına yönelik olarak bir uygulama metodolojisi, bir strateji uygulayabilir miyiz arayışı içinde olduk ve Profesör Muhammad Yunus, Grameen Bank'ın kurucusu ve onun değerli arkadaşları, Grameen Bank yöneticilerinin bize verdikleri büyük destekle şu anda huzurlarınızda bulunuyoruz.

Bu mikrokredi uygulamasına yönelik olarak Sayın Başbakanımız, Profesör Muhammad Yunus'u Türkiye'ye davet ettikten sonra bizim Sayın Yunus'tan, bir değerlendirme ekibinin gelip, Türkiye'de bir mikrokredi uygulaması, modellemesiyle ilgili bir ön çalışma, bir fizibilite çalışması yapılabilir mi diye bir talebimiz olmuştu. Kendisi, bize çok değer verdiği ve bizi çok sevdiği için en yakın çalışma arkadaşlarını -1976'da bu mikrokredi fikrini beraberce uygulamaya koydukları Nurjahan Begum, Grameen Bank'ın Genel Müdürü ve biraz evvel konuşmasını dinlediğiniz Profesör Latifee'yi- Türkiye'ye gönderme lütfunda bulundular. Arkadaşlarımız da buraya geldiler. Gerek Ankara'da, gerekse Diyarbakır, Siirt ve İstanbul'da "Fakirliğin Azaltılmasında Mikrokredi Uygulaması"nın uygun olup olmadığıyla ilgili analizler yaptık, daha sonra da Grameen Bank'ta çalışan arkadaşlarımızdan -özellikle burada ismini zikretmek istiyorum- Lamiya Morshed fevkalade güzel bir çalışma yaparak, diğer arkadaşlarımızın da katkısıyla, Profesör Latifee'nin de önderliğinde bir proje ortaya koydular. Böylece Türkiye'de, bu konferanstan sonra Diyarbakır'da bir pilot uygulama ile, açıkçası Türkiye'nin en ücra köşesinde dahi uygulamaya konulacak olan bir mikrokredi uygulamasına yönelik ilk adımı burada, bu konferansta atmaktayız.

Hibe şeklindeki yardımlar, insanların kabiliyetlerini -maalesef- harekete geçiren bir anlam ifade etmiyor; o anda belki geçici olarak insanların sorununu çözmeye yönelik bir fayda temin ediyorsa da, sürekli olarak fakirliğin azaltılmasında çok anlamlı bir sonuç ortaya koymadığını, özellikle Türkiye'eki uygulamalardan bunu müşahede ettik. Onun yerine, fakirliğin azaltılmasında yani, refahın geliştirilmesinde esas önemli olan, sürdürülebilirliktir.

Dolayısıyla, fakirlik sınırını aşarak, fakirliğin önüne bir set koyarak refah seviyesini geliştirecek bir yaklaşım biçimiyle bunu yapmak gerekiyordu. Bu da, Profesör Yunus'un, 1976 yılında dünyanın önüne koyduğu ve şu anda hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin hep birlikte ana prensiplerini baz

alarak, ama ülkeden ülkeye çok az da olsa farklılıklar olmasına rağmen uygulama alanı bulan bir mikrokredi felsefesinin geliştirilmesine çok büyük katkıda bulundu. Biz de bugünden başlayarak, bütün detaylarıyla bu uygulamanın başlatılmasıyla ilgili hazırlıklarımızı tamamladık, bununla ilgili uygulamayı inşallah 11 Haziran tarihinde Profesör Muhammad Yunus'un da bizimle beraber olacağı Diyarbakır'daki bu pilot projeyi, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Grammen Trust ve Diyarbakır Valiliğinin, Grameen Bank işbirliği ile uygulamaya koyacağız. Buna yönelik olarak da Diyarbakır Valiliği nezdinde bir fon oluşturduk; Mikrokredi Uygulama Fonu isimli bir proje. Bunu yaparken Maliye Bakanlığından gerekli görüşü aldık. İçişleri ve Dışişleri Bakanlığından da gerekli izinler alınmak suretiyle bu fon oluşturuldu. Bu fonun uygulamasına yönelik olarak da BDDK ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün tamimleri çerçevesi içerisinde bu uygulama yapılabilecek. Aynı zamanda, zaten valiliğın kendi fonu olduğu için, Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Teşvik Fonunun uygulama prosedürüne uygun olarak bu modelleme başlatılacaktır.

Bu uygulamaları yerinde görmek ve analizleri değerlendirirken bazen şöyle bir sualle karşılaşabiliriz; Diyarbakır'da veya Türkiye'de bu uygulamayı yaptığımız zaman nasıl bir biçimle yapacağız, müsaade ederseniz onu biraz açmak istiyorum.

Esas itibarıyla, biraz evvel de ifade ettiğim gibi, mikrokredi, fakirin fakiri kadınlara kendi işlerini yapmaya yetecek miktarda küçük bir sermaye vermesine yönelik bir projedir. Burada dikkat ederseniz iki tane önemli husus var; birisi, çok küçük bir sermaye, yani burada sınırlı bir kaynak kullanıyoruz; ama, bu sınırlı sermayenin miktarını şu anda ifade etmemiz biraz yanlış olur, çünkü bire bir bu uygulamayı başlattığımız zaman, parayı vereceğimiz, krediyi vereceğimiz şahısla bire bir yapılacak olan görüşmeden sonra neyi yapacağına, ihtiyaçlarının neler olduğuyla ilgili yapılacak olan analizden sonra ortaya çıkacak bir miktardır.

Bu miktar verildikten sonra, geri ödeme şeklini de bir yıllık bir kredi dönemi olarak; ama, geri ödemelerinde haftalık şeklinde yapılmasını şu anda ön görüyoruz. Buna yönelik olarak bütün bu değerlendirmeleri, analizleri yapan değerli konuğumuz, Diyarbakır'daki bu pilot uygulamasını yöneticisi olarak şu anda aramızda bulunuyor. Kendisi üç yıllığına Türkiye'ye geldi; birinci, ikinci ve üçüncü yılların sonunda değerlendirmeler yapılacak ve ona yönelik olarak da birlikte çalışacağız.

Modellememizi yaparken, bu mikrokrediyi uygulamaya koyarken, biz, Grammen Trust'un değişik ülkelerde yaptığı modellemenin benzerini örnek olarak alacağız. Bu da, yap-işlet-devret modelidir. Bu modelden kastımız şu: Biz Türkiye olarak şu anda yaklaşık olarak 3 milyon civarında "fakirin fakiri" diye tanımlayacağımız bir kesimin olduğuna inanıyoruz veya elimizde o şekilde bazı bilgilerin olduğunu görüyoruz. Bunlar elbette tam ve kesin bilgiler değil; ama, bize ipuçları veren bilgilerdir. Buna yönelik olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonundan sorumlu Devlet Bakanlığı, Devlet İstatistik

Enstitüsü nezdinde bir araştırma başlattı ve fakirlikle ilgili analizler daha net bir şekilde önümüze gelecek; ama, şu veya bu şekilde, fakirin fakiri durumunda olan insanlar var, bunlara ulaşılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Diyarbakır'daki bu pilot projenin uygulanacağı sırada esas itibarıyla prensipler, prosedürler belirlenecek ve aynen ticari bankacılıkta nasıl ki çok değer verdiğimiz daha doğrusu ticari bankaların çok değer verdiği müşterilerin ayağına, ofislerine gidip onlara kredi teklifinde bulunuyorlarsa, biz de Türkiye'de, dünyadaki uygulamaların aynı benzeri olarak mikrokredi uygulamasında, vatandaşlarımızın ayağına gideceğiz ve hiçbir şekilde, fakirin fakiri durumunda olan vatandaşlarımızın bir yerlere müracaat etmesine gerek yok; dolayısıyla, bu kredi mekanizmasını çalıştırdığımız zaman da yine dünyadaki uygulamalarına paralel olarak hiçbir şekilde bir teminat, bir kefil talebimiz olmayacak; tamamen güven esasına dayalı bir mekanizma ile bu kredinin verilmesini temin edeceğiz.

Dünyadaki uygulamalarına paralel olarak yine Türkiye'deki projede niçin kadınlara yönelik böyle bir program uygulama durumunda olduğumuz konuyla ilgili bir iki cümle söylemek istiyorum. Sizler de takdir edersiniz ki, bir ailede özellikle fakirlikten en fazla etkilenen, en fazla muzdarip olanlar, annelerdir. Çocuklarımızın geleceğinden sorumlu olan, onların yetiştirilmesinde her ne kadar baba kadar sorumluluğu olsa da yine daha hassas, kendisini daha sorumlu hisseden bir kitle. Onun için, bir de, Türkiye'de olduğu gibi, dünyanın her tarafında kadınların aile içinde, toplum içinde daha fazla güçlendirilmeleri gerektiği kanaati bizde de vardır.

Dolayısıyla, bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak biz de Türkiye'deki uygulamamızda –diğerlerini dışlamıyoruz tabii- öncelikle “fakirin fakiri” durumunda olan kadınlara yönelik bir projemizi uygulayacağız. Buna yönelik olarak bizim durum tespitiyle ilgili çalışmaları yapmak üzere Diyarbakır'a gittiğimizde karşılaştığımız bir-iki örneği de hemen bilginize sunayım, ondan sonra da esas itibarıyla bizim yabancı dostlarımızdan, bu işi uygulayan dostlarımızdan, uygulamalarla ilgili bilgiler bizim için çok değerli olduğu için ben mümkün olduğu kadar konuşmamı kısa keserek onlara bu imkanı, tartışmacıların bu hususları değerlendirmelerine fırsat vermeye çalışacağım.

Bu değerlendirmelerimizi yaparken, esas itibarıyla proje yöneticisi olan arkadaşımız ve onun yanına vereceğimiz alan yöneticileri ve yine Türkiye'de Sayın Diyarbakır Valiliğinin muhteşem bir çalışması oldu, bütün her şeyler hazırlandı, dolayısıyla ona yönelik olarak da hazırlıklarını yaptılar ve o uygulamayı yapacaklar.

Bizim elimizde, “fakirin fakiri”ne yönelik olarak envanterimiz var; bununla ilgili bazı tereddütler hasıl oluyor, onlara hiç gerek yok, biz nereye gideceğimizi gayet iyi biliyoruz.

Diyarbakır'da bu analizleri yaparken, bir köyde yaşayan 14 çocuklu bir kadını ziyarete gittik. Orada kendisinin bizden öncelikle istediği, çocuklarına iş

bulunmasıydı. Bunlardan sadece birisi askerliğini yapabilmiş. Büyük bir çoğunluğu ya okula gidememiş veya okula gittiye de ilkokulu, ortaokulu okuyabilmiş veya okuyamamıştı. Bizden, çocuklarına iş bulunmasını istiyordu. Bu geziyi de Profesör Latifee ve Nurjahan Begum ile beraber yapmıştık. Çocuklarına iş bulunmasını arzu ediyordu; ama, bizim esas olarak ön plana çıkardığımız “neden sen bir iş yapmıyorsun?” sualimize, “ne yapabilirim ki, böyle bir imkanım yok” diye cevap veriliyordu. Bu işte daha evvel çalışan arkadaşlarımız kendilerine başka sualler sordular ve ondan sonra bir köylü kadını olarak süt sağabileceğini, yoğurt, peynir yapabileceği ile ilgili bilgiler olunca, bu sefer Nurjahan, “bak, ne güzel, sen bir iş kadınısın, bunları yapabiliyorsun!” dedi. Bunun üzerine, “sana borç para versek, inek alıp bize geri dönüşü olarak taksitle bunu öder misin?” dediğimizde, “aman ha; hiç böyle bir şey istemiyorum, bana borç para vereceksiniz, ondan sonra ineği alacağım, yarın bir gün ölürse ne yapacağım?” dedi. Biz de kendisine, bakın biz biraz sonra Diyarbakır’a döneceğiz, Allah korusun yolda her şey olabilir, böyle negatif bir yaklaşımla olmaz diye biraz da sert bir ifade ile söyledik. Bunun üzerine, “yapabilirim” dedi. Artakalan sütü köyde satıp satamayacağını sorduk, “gayet tabii satarım; ailelerin ihtiyacı var, onu da satarım” dedi. Çocuklarının gıdası için gerekli olan şeyleri üretirsin, geri kalanı da satarsın dedik. Bunu yapabileceğini söyledi. Ondan sonra da bununla ilgili maliyet durumunu, ne kadar paraya ihtiyaç olduğunu, bu konuları konuştuk.

Bir başka örnek de vermek istiyorum; yine “fakirin fakiri” durumdaki aileleri ziyaret ederken, merkezdeki bir örnek olarak söylemek istiyorum, 65 yaşında Fatma teyzenin oraya esas geliş gayesi, bizden hibe şeklinde bir şeyler alabilmekmiş, çünkü gerçekten çok büyük sıkıntıdaydı; eşi yok, çocukları yok, kimsesiz, tek başına, kerpiç bir evde oturuyor. Kendisi bizden yardım beklerken, biz de kendisine “hayır, hibe şeklinde bir şeyler vermeyi düşünmüyoruz” dedik. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonunun yöneticisi de bizimle gelmişti, vali muavinimiz de oradaydı. “Ne yapabilirim, çünkü çok sıkıntıdayım” dedi. Üzerinde bir hırka vardı, onu nereden aldığını sorduk, “ben yaptım” dedi. O zaman sen aslında iş yapan bir iş kadınısın, 65 yaşında bunlardan yapabilir misin diye sorduk. “Evet, yapabilirim” dedi. Bunun üzerine neden yapmadığını sorduk. “Hiçbir şeyim yok; tığım yok, orlonum yok, bunları alacak paramız yok” dedi. Sana para verirse bunu yapar mısın diye sorunca da “yapabilirim” dedi. Satabilir misin diye sorduk. “Gayet tabii, komşularım da benden istiyorlar; ama, böyle bir imkanım olmadığı için yapamadım” dedi.

Sembolik olarak çok cüzi bir para verdik. Bu, mart ayında yaptığımız bir görüşmeydi. Diyarbakır şartlarına nakit alınmak kaydıyla bir çift tığ ve bir yelek yapılması için ihtiyaç duyulan toplam para 20 milyon liraydı. O kadının sermayesi, ihtiyaç duyulan para bu kadar. Sabahleyin Sayın Yunus sizlere bu örnekleri verirken, 1 dolar bulamayanların, aslında 1 dolarları bulmak suretiyle neler başarabilecekleriyle ilgili olarak çok güzel şeyler anlattı.

Bu insanlar, Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Teşvik Fonunun yöneticilerine gerçekten çok da itimat ediyorlar ve itibar da gösteriyorlar; ama, kendi işlerini yaptıkları zaman daha bir gururlu hissettiler kendilerini. Peki, size böyle hibe şeklinde yiyecek, yakacak vermek mi daha güzel, yoksa sizin kendi işinizi kurup bir şeyler üretmeniz ve satıp para kazanmanız mı diye sorduğumuzda, “elbette kendi işimiz, kendi üretimimiz ve kendi kazancımız” dediler.

Şunu ifade etmek istiyorum: Sabah söylediğim gibi, bu projenin bu noktaya gelip pilot proje dahi olsa Türkiye’de uygulanmasına imkan veren ve bununla ilgili olarak her türlü girişimde bulunmamıza çok büyük imkanlar sağlayan Sayın Başbakanımıza –bu çok önemli bir husustur- sadece partinin bir büyüğü olarak söylemek istemiyorum, netice itibarıyla ben daha önce de bürokraside bulunan bir kişi olduğum için, en üst seviyede siyasi otorite, bir politikanın, stratejinin geliştirilmesine destek vermezse, onun bir yerde netice bulması mümkün değil. Sabahleyin yine Sayın Muhammad Yunus bunu çok veciz bir şekilde ifade etti. Genellikle hükümetler bu tür projelerin yanında olmamışlar, karşı çıkmışlar; ama, sizlerin huzurunda Sayın Başbakanımıza tekrar teşekkür ediyorum, kendisi, Bakanlar Kurulunu iptal ederek bugün buraya teşrif ettiler. Verdikleri desteğe çok teşekkür ediyorum.

Diğer taraftan bu projenin uygulama noktasına, pilot proje olarak uygulanma noktasına getirilmesinde çok büyük destek veren, bu konferansın planlanmasında, bildirilerinin hazırlanmasında, katılımcılarının isimlerinin belirlenmesinde ve tasarımında her türlü desteği veren, başta Profesör Muhammad Yunus ve Grameen Bank’ın bütün yöneticileri, Grameen Trust’un yöneticileri ve çalışanlarına huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Beni dinlemek lütfunda bulunduğunuz için çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Akgül’e, konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi de, konuşmalarını yapmak üzere Sayın Nurjahan Begum’u davet ediyorum. (Alkışlar)

NURJAHAN BEGUM (Grameen Bank Genel Müdürü, Bangladeş)- Sayın Başkan, bayanlar ve baylar; selamünaleyküm.

Niçin yoksulları hedefliyoruz; dünyanın yoksulluktan kurtulması için fakirlere yönelmemiz lazım. Mikrokredi bu amaçla yoksullukla savaş için çok güçlü bir silahtır. 54 milyondan fazla aile, dünyanın çeşitli yerlerinde mikrokredilerden yararlanmış durumda. Bunlardan 26.8 milyonu yaklaşık olarak günde 1 dolarla yaşayan en fakirler arasında yer alıyor ve istihdamı bu yoksullar için sadece ekonomik durumlarını geliştirmekle kalmıyorlar, fakat aynı zamanda sosyal konularda haklarını isteyebiliyorlar.

100’den fazla ülkelerde Grameen modeli kopya edilmiş durumda. Avrupa, Latin Amerika, Amerika, Asya ve her yerde Grameen Bank fikri gelişmiş ve uygulanabilir durumda. Gördüğünüz gibi, merkez toplantısı

Uganda'da, Pakistan'da, Çin'de, ve Filipinlerde uygulama yapan fonlar bulunmakta.

Yoksulluk durumu; halihazırda dünyada 1.2 milyon kişi günde 1 dolardan daha az bir parayla yaşamakta ve bu sayı her gün tehlikeli bir şekilde, daha fazla artmaktadır. Bu kişiler, hayatlarının her anında yaşamak için savaşmak durumundadırlar, hatta yarınki gıdalarını nasıl temin edeceklerini, kendilerini ve çocuklarını nasıl besleyeceklerini düşünmektedirler. Dolayısıyla, mikrokrediler için bu yoksullar arasında güçlü bir talep mevcut.

Yoksul kimdir; her ne kadar bir ülkeden diğerine göre değişmekte ise de, bütün ülkelerdeki mikrofinans kurumları spesifik bir tarif için hala çalışmak durumundadırlar. En basit bir şekilde, genel nüfusun en alttaki yüzde 25'i yoksuldur. Genel olarak imtiyazlı kişiler de bu yoksullara yardım fırsatından yararlanmaktadırlar. Dolayısıyla da yoksul olmayan ailelerin bu uygulamalara sızıntılılarına imkan verilmemesi gerekmektedir.

Yoksulluk daha çok bir kadın sorunudur; kadınlar her zaman için yoksulluktan en fazla ıstırap çeken gruptur. Aile içinde, genel inanca göre anne bütün sorunları çocuklar için sorumluluk üstlenen ve aynı şekilde bütün sorunları yoksulluk yüzünden çekmek durumunda olan kişi oluyor. Aynı zamanda kadınlar, fırsatlardan yararlanmak ve yoksulluktan aileleri kurtarabilmek için en fazla gayret sarf eden, yani bu mikrokrediler için güçlü bir talep oluşturan grup olmaktadır.

Yoksullar için Grameen tarifi; Grameen grubunun bir üyesi olabilmek için ailenin topraksız ve varlıksız olması gerekmektedir.

Varlıksız da olsa, bir ailenin bütün varlıkları orta kalitede ekilebilir bir toprağı satın almaya müsait olmadığı takdirde, bunlara "varlıksız, topraksız" diyoruz, yani arazisi bu bakımdan 0.5 "acre" ölçüğünde ekilebilir oranda, hiçbir arazisi olmayanlara verilmesi gereken toprak oluyor; yani, kişinin hiç ekilebilir toprağı yoksa, çok daha büyük bir fakirliği oluyor. Hiçbir varlığı yoksa ve toprağı olmazsa, çok daha yoksul sayılıyor ve Grameen imkanlarından daha fazla yararlanabiliyor.

Yoksullara erişmek için bazı kilit noktalar: Görünüm; yoksullar, yoksul olmalarından dolayı kolaylıkla yüzlerinden, çocuklarının durumundan, konut çevreleri, temizlik meslek, çocukların eğitimi, evlerindeki kap kaçak, saç kesim stilleri vesaire gibi özelliklerinden bir ölçüde tanınabilir. Bu şekilde bilimsel olmayan, istatistiksel değer taşımayan ve geleneksel psikolojik metotlar, eskeriyetle yoksulları belirlemek için etkili olabilmektedir.

Konut endeksi; Grameen'de biz fiziksel bir muayene vasıtasıyla bir evin temel koşullarına bakmaktayız. Genel olarak en fakir kişiler, ailelerinin barındıkları yerleri en ucuz, jüt çubuklarla bağlı, çamur, toprak vesairelerle yapmaktadırlar. Çünkü daha pahalı malzeme alma imkanına sahip değildirler.

Dominik Cumhuriyetinde ne tür evler inşa ettiklerini görüyorsunuz, Hindistan'da ve aynı zamanda Bangladeş'teki durumu da görüyorsunuz.

Net mikrokredi kıymet testi: Saha ekibinin şube yöneticisi, potansiyelin net değerini de, ailenin toplam varlıklarının değerlerini etüt etmekte ve kendisinin üye olmaya kabul edilip edilmeyeceğini aileye bildirir.

Aile üyeleri ve komşularla mülakatlar: Bir ailenin iyi bir evi veya görünebilir varlıkları olmayabilir, fakat görünmeyen ve dolayısıyla banka personelinin saklanan başka varlıkları ve işleri mevcut olabilir. Banka personeli, ailenin diğer üyeleriyle, çocuklarla komşularla konuşmakta ve bu şekilde gizli bir yatırım varsa bunun çözümlenebilmesi zor değildir. Çocuklar ve daha yaşlı aile üyeleri bu açıdan özellikle yardımcı olmaktadır. Özellikle en fakirlerini belirlediğiniz takdirde çocuklar faydalı pek çok bilgiyi size bildirebilirler, fakir oldukları konusunda size doğruları söyleyebilirler; yani, eğer mütevazı olarak bir şeyleri gizlemeye teşebbüs ettiklerini fark ettiğiniz zaman ailelerin varlıkları konusunda “çocuktan al haberi” sözünü neredeyse doğrular şeklinde, çocuklardan daha kolay bilgi alabiliyorsunuz, onlar bazı başka şeyleri de söyleyebiliyorlar.

Aile durumunun değerlendirilmesi: Çok fakir aileler, normal olarak başkaları tarafından verilen zekat, fitre veya benzer bağışları normal olarak alıyorlar. Bu bilgileri, hükümet kuruluşları ve köydeki diğer nüfuzlu kişiler gibi zekat ödeyenlerden ve topluluğun diğer üyelerinden elde ediyoruz.

Aynı zamanda kadınlar ve çocuklar hakkındaki diğer bilgileri de alıyoruz. Hizmetçi olarak çalışan kadınlar var, Bangladeş'te çalışanlar arasında bir çok insanlar dilencilik yapanlar veya zenginlerin evlerinde çalışanlar var. Bu şekilde en yoksulları da saptayabilme olanağına sahip oluyoruz.

Eğitimli personel kullanılması: Mikrofinans kurumlarının saha ekiplerinin yoksulluk konusunda bilgili olmaları ve ülkelerindeki çekirdek yoksulluğu çok iyi bilmeleri lazım. Eğer iyi bir şekilde eğitim görmemişlerse yoksulu anlayamadığı takdirde, bu konuda projenin başarı gösterebilmesi mümkün olmayabilir. Bu yüzden çalışmaya katılacak personelin gerçek anlamda motive olması ve yoksulları belirleyebilme imkana sahip olması gerekiyor.

Birtakım kilit kısıtlamalar, mikrofinans bakımından yoksullara erişmede sıkıntılar yaratabilmektedir. Güven yoksunluğu, genel olarak mali krediler için müracaat etmeye engel olmakta ve bu yüzden onlar için borç para almak fazla riskli olmaktadır. Böyle olunca da, mali kurumlar karşısında yoksulların gelip mikrofinans talebinde bulunmaları bakımından bir mahcubiyet vesilesi teşkil ediyor. Bu bakımdan personelin doğrudan doğruya onların evlerine gitmeleri, kendileriyle konuşmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Gruptan çıkarma; grup üyeleri genellikle durumlarını sürdürürken gruptaki ve merkezlerdeki en yoksulları grup disiplini altından yavaş yavaş çıkarmaktadırlar, yani borçluların bir kısmı yavaş yavaş kendi durumlarını düzeltme konusunda pozisyonlarını devam ettirirken normal şartlar altında en fakirler grubunun kendileriyle temasa geçmeleri bakımından ve uzun süre disiplinini sürdürebilmeleri bakımından yetersiz oldukları iddia ediliyor.

Personel tarafından doğrulanma; eğer personel iyi yetişmemiş ise, en fakirleri göz ardı edebilir. Sürdürülebilirlik bakımından olduğu kadar orta derecedeki yoksulları en yoksuldan ayırt edebilir. Sürdürülebilirlik bakımından olduğu kadar, en orta derecedeki yoksullara en yoksuldan ayırt edemeyebilir. Ayrıca da, bu bakımdan en fakir ailelerin motive edilebilmesi olanakları zorlaşabilir.

Tasarımın göz ardı edilmesi; mikrofinans kurumlarının bazı kuralları, yoksulların gruptan ayrılmalarına yol açabilir. Zorunlu tasarruflar, krediler bakımından ağır şartlar bunlar arasında örnek olarak verilebilir.

Grameen bu durumla ne şekilde mücadele eder; motivasyon bakımından Grameen grubu bu durumda en fakirlerin bizatihi gelip mali hizmet isteyebilmeleri sebebiyle onları teşvik edip geleneksel inançlarından çıkarıp bize müracaat etmeye teşvik etmekteyiz.

Fakirler için Grameen tasarımı; Grameen o şekilde hazırlanmıştır ki, yaklaşık olarak 2.5 milyon civarındaki en yoksul borçlular, bankanın sahipleridir. Bunların varlıkları, bankanın garantisini teşkil etmektedir. Tasarruflar ufaktır, fakat kendileri için farklı opsiyonel tasarruf programları mevcuttur.

Eğitim görmüş personel; Grameen personeli uzun ve yoğun bir eğitim programından geçer. Burada amaç, varlıkları sürdürebilecek personelin eğitim almasıdır.

Niçin Grameen Bank diyoruz; Grameen Bank konusunda felsefe olarak, eğer filozofiden anlıyorsak, çok iyi bir hizmet yapmış olduğumuza inanıyoruz.

Grameen bu durumla ne şekilde mücadele eder; Grameen Bank zaman zaman değişik krizler ve problemlerin yoksul ailelere etkisini giderebilmek için bir çok yeni özellikleri, metodolojisi içerisine dahil etmiştir.

Haksız olarak programın dışına bırakılmış olan yoksullar için, Grameen yine “umutsuz aileler programı” adını vermiş olduğumuz sistemi geliştirmiş durumdadır. Grameen Bank genel sistemi, bankanın bütün temel kurallarını ele almaktadır. Bu hususlar için hiçbir tasarruf, herhangi bir geri ödeme de gerçek anlamda bu tür aileler için zorunlu değildir. Uzun bir zaman önce kendileri açısından da bankayla görüşmeler yapılmıştır. Bu yoksullar açısından meseleye baktığımız zaman, normal olarak yapmakta olduklarımızı, Grameen ailesini devre dışı bırakmak, bu şekilde yoksul kişilerin Grameen’e katılmasına olanak vermektedir.

Sonuç olarak; yoksulların yüzleri aileden aileye değişebilir, kültürden kültüre değişebilir fakat, çektikleri ıstıraplar ve yaşadıkları sorunlar aynıdır. Bangladeş’te terk edilmiş bir kadın da, Türkiye’de, Diyarbakır’daki umutsuz bir kadın da aynı ıstıraplara maruzdur. Geçen mart ayında Diyarbakır’ı ziyaret etme fırsatını buldum. Diyarbakır’da yoksul bir kadının 14 çocuğuyla küçük, minik bir evde oturmakta olduklarını gördüm. Kocasının bir başka karısı daha vardı ve aynı şekilde, benzer durumlar Bangladeş’te de var. Bangladeş’teki yoksulluğu Türkiye ile karşılaştırmıyorum; fakat, bireysel olarak kadınları tek tek ele

aldığımız zaman, bireysel olarak Türkiye'deki durumla karşılaştırılabiliyoruz. Hepsinde aynı ıstıraplar mevcut; evleri, giysileri, çocukları, hepsi.. Böylece de, bütün bu gözlemler ve kıyaslamalar, temelde çalışmalarımız konusunda ne şekilde ve nerelere hedeflenebileceğimize imkan veriyor.

Eğer biz yoksula aşırı olarak yardım vermeyi düşünürsek, mikrokrediler kadınlara gittiği zaman ailenin tamamı bundan yararlanabilir. En yoksullardan bahsediyorsak, normal olarak Bangladeş ve diğer ülkelerde de -Türkiye'den emin değilim- ama eğer bu bağlamda en basit şekliyle, erkek herhangi bir nedenle evi terk edebilmekte, fakat kadın, çocuklarını ve evini asla terk edememektedir. Dolayısıyla, çocukların sorunları da annenin sorunları olarak ortaya çıkmakta, yani eğer biz bu bakımdan aile içinde verilen krediler kadınlara gittiği takdirde -erkeklerin yarar sağlayamayacağını söylemek istemiyorum- belli kısıtlamalar var; öncelikler daima erkeklerin oluyor. Bazı vakalarda erkekler daha farklı önceliklere sahip olabiliyorlar. Eğer paraları olduğu takdirde, öncelikle kendisine ve başkaları için öteberi alıyorlar; fakat kadın, her zaman için ev durumunu öncelik olarak iyiye götürmeye, daha yaşabilir hale getirmeye, çocuklarını okula daha iyi koşullarda göndermeye gayret sarf etmektedir.

Dolayısıyla, yoksul kadına verilecek olan kredi, ailenin tamamına daha büyük ölçüde olumlu etki veriyor.

Son olarak şunu söylemek isterim: Türkiye'de, Diyarbakır'daki yoksul ailenin evi ve aşağıda, Hindistan'daki, Dominik Cumhuriyetindeki ve Kosova'daki evlerde, her yerde bu şekilde konut ve yaşam durumları konusunda bir fikir elde edebilirsiniz.

Beni dinlediğiniz için sizlere teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Nurjahan Begüm hanımefendiye teşekkür ediyoruz; hem kulağımıza hem de gözümüze çok da güzel hitap ettiler.

İkinci bölümde üç tartışmacımız var;

Birinci konuşmacımız Susan Davis hanımefendi. Konuşmasını yapmak üzere kendisine söz veriyoruz.

SUSAN DAVIS (Başkan, Grameen Vakfı, Sosyal Girişimci, ABD)-

Teşekkürler.

Nurjahan hanım da Profesör Akgül de bize bir öykü sundular; Onların anlattıkları bana bir Hollywood filmini hatırlattı. Eski Hollywood filmlerini seyrediyor musunuz bilmiyorum; ama, Fred Astaire ile Virginia Rogers'in meşhur dansçılarını hatırlattı bana. Biliyorsunuz, Ginger, Gred'in yaptığı her şeyi, yüksek topuklarla gerisin geriye de yaptığını söyleniyordu. Bu bakımdan, bu tür bir örnek kadınlar arasındaki izafi mücadeleyi de gösteriyor ve bu anlamda da çok güçlü bir vakıa meydana getiriyorlar.

Niçin özel bir gayret göstermemiz gerektiğini ve bu şekilde en yoksul kadınlara niçin erişmemizin icap ettiğini; fakat, gerek erkekler ve gerekse kadınların katılımına ihtiyaç oldukları anlamında ifade ediyorlar. Aksi takdirde, dansa ikisi de katılmıyorlarsa elbette ki fazla dans olmazdı!

Türkiye’de mikrokrediyle ilgili durumu, bunun bir strateji olarak yoksul kadının yaşam savaşı olarak değerlendirebiliyorum. Finansmanda en yoksul ailelerin ya da kadınların parmak izlerini her yerde görüyorsunuz. Hatırlamamız icap eden bir husus, sayın profesörün, mikrokredinin babasını hatırlıyoruz; oysa ki mikrokredinin, dünyanın bir çok yerlerinde anneleri de var.

Profesör Yunus, gerçek bir sosyal girişimci. Ben, “sosyal girişimci” terimini gündeme koydum, çünkü bunun Türkiye’ye ne şekilde tercüme edileceğini bilmiyorum. Türkçe’de bunun karşılığının nasıl olduğuna dair hiçbir fikrim yok, fakat eminim ki Profesör Yunus isteseydi bir milyarder olabilirdi; Türk milyarderi olmasa da dolar milyarderi olabilirdi. Evet, eğer parayı kendisi adına kazanmaya teşebbüs etseydi, milyarlar kazanırdı. Fakat, onun yerine kendi zekasını, gelişimini kullanmak suretiyle Grameen Bank’ı kurdu ve 20-24 şirketlik bir aileyi yazılımcılık, tekstil vesaire gibi alanlarda eğiterek sosyal problemleri çözümlene yoluna gitti. Bunların bazıları -doğal olarak da Grameen Bank- üç tanesi hariç, her yıl sürekli olarak kar eder durumdadır.

Son derece önemli olan bir husus şu ki, bizler bu noktayı, bu farkı göz ardı ediyoruz. Çünkü, siz “banka” kelimesini duyduğunuz zaman büyük bir olasılıkla burada, İstanbul’da bizzat kendi şahsi hesabınız olan sokaktaki bankaları hatırlıyorsunuz. Biz o bankalardan bahsetmiyoruz; bunlar da futbol gibi bir şey; Profesör Yunus bunu izah ederken, “bir tür futboldan bahsediyoruz, fakat siz Amerika’lılar başka bir futboldan bahsediyorsunuz” diyordu. Eğer Amerikan futbolunu düşünürseniz ve de bunu Avrupa futboluyla karşılaştırırsanız, iki farklı kurallar dizisine, farklı ekipmanla çalışan iki farklı oyuna rastlıyorsunuz. Aklınız karışabilir. Yoksullara ait olan bankalar ve zenginler için bankalar farkı olarak da bunu değerlendirebilirsiniz.

Bu tür özel bankaları, bu tür firmaları yaratırken, bu en hassas şekliyle bir sosyal girişimcilik oluyor. Bana ilham veren de bu oldu. Ben, Grameen ailesini vakfının Amerika’da başkanlığını yaptım. Bangladeş’te, bunun yanında Grameen Bank’tan, Grameen Vakfından destek alan bir de kardeş kuruluşumuz var. Amerikalıların, dünyanın başka bir yerinde bir başkasının izinden gideceğini duymaktan dolayı hayret edebilirsiniz ve şaşırabilirsiniz, ama bu doğru; buna tanık olduğumuz için söyleyebilirim.

Biz, Amerika’da kaynak toplayan bir vakıf oluşturduk. Girişimcilik gücünü artırabilmek, sermayeye erişim sağlamak, teknolojiye erişmek için ve şimdi de 18 ülkede 45 ortaklı olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Amerika Birleşik Devletlerinde bunlar arasında iki ortağımız var; Project Interprise, New York City’de. Ben de zaman zaman gidiyorum, mikrofinans konusunda yoksulların kendi kendilerine istihdam sağlamalarını, yoksulluktan kurtulabilmelerini sağlamak için en yoksul erkeklerle, kadınlarla çalışıyoruz.

Bir başka kurum, Amerika Birleşik Devletlerinde, Dallas’ta, Teksas’ta. O da aynı şekilde erkekleri ve kadınları destekliyor. 212 aktif müşterileri var, bunun halen yüzde 65’ini kadınlar oluşturuyor. Kendi kendine istihdam alanında bir çok çeşitli faaliyetler gösteriyorlar. Bilgisayar alıyor, tıbbi transkripsiyonlar

yapmak için kredi alıyorlar, bir araba parlaticısı alıyorlar, binaları temizliyorlar, mum yapıyorlar ve çeşitli becerilerini kullanmak suretiyle bürolara ve okullara yemek hazırlıyorlar, çocuklara yardım için, yoğun iş tempoları yüzünden zamanında evlerine gelip köpeklerini gezdiremeyen faal aileler için köpek gezdirme hizmetleri sunuyorlar... Yani, Nurjahan'ın slayt şovunda bize gösterdiği şekilde olduğu gibi, Amerika'da insanlar para kazanabilmek için pek çok şeyleri yapabiliyorlar.

Şimdi size, New York'tan ve Dallas'tan bu iki örneği söyledim. Çünkü New York ile Dallas, Teksas, aynı zamanda haksız uygulamalara ve eşitliklessiz gelir dağılımına sahipler..

En üstteki yüzde 1 oranındaki nüfus, büyük bir çoğunluğun gelirlerini, varlıklarını kontrol ediyor; yani temel olarak, bizim pazar ekonomimizle ilgili olarak yanlış bir şey var burada. Bunları düzeltmek için de ciddi manada sosyal girişimcilik gerekli. Bu pazar tavanlı bir çözüm ki ben bunu, insanların pazar ekonomilerine katılmaları sağlayabilmek amacına sahip bir boyut olarak değerlendirebiliyorum. Bakın, çok önemli olan bir husus da, kadınların problemlerinin çözümleri, sağlık bakımından yapılması gerekenler, eğitim ve çevreye aynı zamanda ekonomik sorunlarına da katkıda bulunmalarını gerçekleştirebilmek için yaratıcı girişimciliği yürütme konusudur.

Ben Silikon Vadisinden geliyorum. Profesör Yunus'un farklı girişimi de, Profesör Akgül'ün projesi de, San Francisco Cronical'daki makalede bahsedildiği gibi, bu hayret bir deneyimdi. Bunu size söylüyorum, çünkü insanlar son derece haklı; mütevazı bir para miktarıyla bu stratejilere yatırımda bulunuyorlar. Sosyal girişimciliği, özellikle mikrofinans bankaları vasıtasıyla bunu güçlendirebilmek ve bu amaçla köprüler oluşturabilmek, zenginle yoksul arasında bir köprü oluşturabilmek için en zengin milyonerlerle, kapitalistlerle de konuştuk, bunların yanında, ileri teknoloji şirketlerindeki elemanlarla konuştuk, internetteki araştırma motoru olarak Google vasıtasıyla, Amazon Com.'la, Microsoft ile konuştuk. Kısaca, bütün ileri teknoloji personelleriyle konuştuk ve bunların hepsi de son çözümlemede, sistemde bir şeylerin yanlış olduğunu öne sürdüler. Dolayısıyla, ne şekilde bir köprü kurulabileceğini ve teknolojiyi insanların daha etkili bir şekilde kullanabilmeleri için neler yapılabileceğini ortaya koymak amacına yönelik olarak çalıştılar.

Bu global şebekenin incelenmesi neticesinde büyük bir fırsat ortaya çıkmış durumda. Bu çok yaratıcı çözümler ve sorumluluklar da son derece zor bir dönemde, dünyanın gerçek anlamda daha iyi bir istikamete gitmediği konusunda görüşlerin yaygın olduğu bir dönemde kendimize umutla bakmak durumundayız, zira bu sorunların aşılması konusunda somut stratejiler geliştirmek zorunda olduğumuzu hissediyoruz.

Sözlerimi bitirirken çok önemli bir noktanın paraleli olarak gerekli bir hususu da bildirmek istiyorum; başarı için bir monopol olmaması gerekir. Filhakika, yaratıcı bir ortamı ele aldığımız zaman pek çok mikrofinans bankalarının yaratılabilmesine imkan vermek de pek çok sosyal girişimcinin

gündeme gelmesine, ortaya çıkmasına imkan vermekte, sonuçta da ciddi bir rekabet sağlamakta. Dolayısıyla, burada bir seçenek ortaya çıkıyor; Amerika Birleşik Devletlerinde Profesör Yunus'un bu sabah zikretmiş olduğu gibi, Clinton'lar da mikrofinansmanın önemli destekleyicileri arasındaydılar. Bugün Hilary Clinton da uzun zamandır beklenen anılarında bunları zikrediyor. Medyanın bu konu üzerine fazla odaklanmadığını biliyorum, fakat bu kitapta önemli bir bölüm var; Monica hakkında değil de mikrofinans hakkında!.. Hilary ve Bill Clinton Bangladeş'i ve aynı zamanda dünyanın çeşitli yerlerinde diğer mikrofinans programlarını da ziyaret ettiler ve bizler de onların Güney Afrika'daki first lady'lerini ziyaret ettik.

Sadece Clinton'ların meraklı olması yetmez; filhakika, dünyanın her yerinde, eğer bir yerde politik bir partiyle, siyasi partiyle sınırlı kalırsa, yoksul kadınlar dünyada mahkum kalırlar. Amerika Birleşik Devletlerinde uluslararası kalkınma ajansı vasıtasıyla Kongrede, diğer parti tarafından kontrol edilen 375 milyon dolarlık bir izinle, yani bir evvelki yıla oranla 70 milyon dolarlık bir artışla mikrofinans uygulamaları için katkıda bulundular. Ve en önemli olan nokta da, bu sadece bir artış değil; bu stratejilere giden, fakat aynı zamanda yoksulluk hedefi ihtiyaçları da bu konuda değerlendirmiş oluyorlar.

Dolayısıyla, paranın yaklaşık olarak yarısının program olarak en yoksullara hedeflenmiş durumda olması gerekliliği var. Başkan Bush da bu konudaki kararı bugünlerde imzalayacak. Yani, Amerika Birleşik Devletleri politikası bağlamında bunun bir zafer olduğunu söyleyebilirim, çünkü bu şekilde mikrofinansman programı bir güvence altına alınmış olacak. Çünkü, ister Demokrat, isterse Cumhuriyetçi iktidar olsun, bu olanaklarla yoksul kadınlar daha fazla seçeneklere, daha fazla opsiyonlara sahip alacaklar. Bu şekilde de - sayın panelistlerin ortaya koydukları gibi- insani haklarını, politik haklarını almak üzere daha fazla imkana sahip olabilecekler.

Çok teşekkürler. (Alkışlar)

BAŞKAN- Susan Davis hanımefendiye teşekkür ediyoruz.

Şimdi de, konuşmasını yapmak üzere, Yusuf Atalay beyi huzurlarınıza davet ediyorum. Buyurun Sayın Atalay.

YUSUF ATALAY (Başkan, Deniz Feneri Derneği)- Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Herkese saygılarımı sunarak sözlerime başlamak istiyorum. Öncelikle de bir sevincimi ifade etmek istiyorum; biz, Deniz Feneri Derneği olarak beş yılı aşkın bir süredir yoksulluk alanında bir faaliyet yürütüyoruz. Son on günlük süre içinde ülkemizde yoksulluk sorununu çok geniş kapsamlı bir şekilde ele alan bir sempozyumu biz bir hafta önce gerçekleştirdik. Bizden hemen sonra Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Teşvik Fonu, Ankara'da iki gün süren benzer bir toplantıyla, fonun daha verimli kullanılmasına yönelik arayışlar içeren bir toplantı tertip etti.

Üçüncü olarak bu toplantı yapıldı; yoksulluk sorununun çözümüne yönelik bu tip girişimleri yürekten destekliyoruz, geç bile kaldı diye

düşünüyoruz. Bu çalışmalara emeği geçen, katkı sağlayan herkese çok teşekkür ediyoruz.

Daha ziyade bizim uygulamalarımızla ilgili olarak önümüze çıkan sorunları ve bu sorunların çözümü için Deniz Fenerinin ne yapmaya çalıştığını, ayrıca mikrokredilerle ilgili olarak uygulamanın Türkiye açısından neler beklediğini, uygulamanın içinden birisi olarak dikkatlere sunmak istiyorum, çünkü bu çok önemli bir teşebbüs. Belki önemli bir potansiyel kullanılarak yoksulluğun tüketilmesine katkı sağlanacak, ancak beş yıldan beri Türkiye’de çalışan bir sivil kuruluş olarak önümüze çıkan önemli tecrübeler var, bunları sizlerle paylaşmak istiyorum ki, bu bakımdan yapılacak işler boşa bir emek olmasın ve toplumun lehine bundan hayırlı neticeler çıksın.

Gelişen dünyada insani gelişmişlik endeksi, insan için bir hayat standardı belirlemiştir. Ülkelerin gelişmişliğini bu endekse göre ölçüyorlar. Bir insanın yeterli kaloriyi alabilecek gıdayı alması, medeni insanın gerektiği gibi giyinmesi, altyapısı tamamlanmış modern mekanlarda barınması, geleceğe ümitle bakmasını sağlayacak, ayakları üzerinde durmasını temin edecek bir gelirin olması ve neslini iyi yetiştirmesi gibi bir takım kriterler ortaya konmuş. Bunu daha teferruatlandırabiliriz; elektriği kullanma, suyu kullanma gibi modern yapılanmanın içinde olduğu için ayrıca zikretmiyorum. Bu ölçülere göre bir ülkenin gelişmişliğine karar veriliyor; “bu ülke, bu kadar gelişmiş, şu kadar gelişmiş” denilebiliyor.

Türkiye, bu bakımdan gittikçe geriye giden bir ülke. Bu millet, büyük bir millet. Esasen, yoksulluk sorunu konusunda bizim içine düştüğümüz durumu önce iyi bir anlamamız gerekiyor. Dünya çok hızlı bir şekilde globalleşiyor, küreselleşme olayı, ekonomik sınırları tamamen yok ediyor ve güçlü sermayeye sahip olan devletler veya kuruluşlar, rekabet gücünü elde ederek veya ellerindeki rekabet gücüyle kendi ürünlerini dünya pazarlarında istedikleri gibi dolaştırıyorlar, satıyorlar ve bunun tüketimi konusunda da çok ciddi bir talep doğuruyorlar.

Ben, bunlara karşı bir düşünce olarak bunu dile getirmedim; ben, aslında insani gelişmişlik endeksine göre bütün bunların, insan ihtiyacı olduğunu ve mutlaka insan için bunların sağlanması gerektiğini düşünüyorum; ancak, bu tüketim anlayışının öne alınmasıyla, insanları tüketime teşvikle birlikte insanların, yani globalleşme sonucunda güçlü ekonomilerin getirdiği, zayıf ekonomiler üzerinde ortaya çıkardığı daralmanın getirdiği sonuç da dikkate alınmalıdır. Onun neticesinde bir yoksulluk ortaya çıkıyor. Ülkemizdeki işsizlik veya gelişmekte olan ülkelerdeki işsizlik gittikçe artıyor. Buna çok basit bir mantıkla baktığımızda, Türkiye daha çok ithal ediyor, daha az ihraç ediyor. Bu ithalatı gerçekleştirecek de bir ekonomik gücün olması gerekiyor. Bunlar ülkeye giriyor, belli güçte olanlar kullanıyor, belli gücün altındakiler bunu tüketemiyorlar. Bunlar, toplumda çok ciddi sorunlar meydana getiriyorlar ve bir yandan, belki bir zaman sonra yoksul kitlenin artışı, sermaye çevreleri için de

önemli bir sorun çıkaracaktır; ürettikleri ürünü satacakları bir pazar zorluğu çekeceklerdir.

Bütün bunların küreselleşme kapsamında mutlaka düşünülmesi gereken hususlar olduğu kanaatindeyiz.

Ülkemiz açısından bakıldığında, biz Deniz Feneri olarak nasıl doğduk, bunu çok kısaca ifade etmem gerekiyor. Yoksulluk sorununa dikkat çeken bir televizyon programıyla yardımseverliği teşvik eden bir programla toplumun önüne çıkıldı. Bir marketin sponsorluğunda birkaç gıda malzemesi bir poşete konularak yoksul bir ailenin kapısına götürüldü. Paylaşmanın ne olduğu, kamuoyuna bir mesaj olarak verilmeye çalışıldı. Şehrin arka sokaklarındaki ciddi yoksul kitlelerin olduğuna dikkat çekilmeye çalışıldı, ancak, bu öyle bir noktaya geldi ki, bir televizyon programı, bir çözüm kapısı gibi görülmeye başlandı; insanlar bir zaman sonra “biz de yoksuluz, bize de yardım edin” dediler. Oysa bir televizyon programı olarak, toplumsal yükümlülük konusunda iyiyi toplumun önüne koymak, toplumu yönlendirme çabaları içinde olmaktır; ama, bir çözüm kapısı değildir. Netice itibarıyla bir televizyon kuruluşudur.

Böyle bir soruna sessiz kalınması mümkün değil. İster istemez bu kadar acılı insanın, çaresiz insanın çaresi olmak gerekir. Bu çerçevede Deniz Feneri Programı, bir sivil kuruluşa dönüştü. Deniz Feneri Derneği, 1998 yılında kurulmuş oldu. Kurulduğumuz günden bu yana da biz yoksulluk sorununun içinde birebir çalışıyoruz. Bizim çalışmamız, istatistikî bir çalışma değil, yüzeysel bir çalışma değil; yoksul insanların bize bire bir müracaatlarıyla harekete geçiyoruz, demin konuşmaların içinde dinledik, benzer metotları biz de uyguluyoruz, o insanların kapısına gidip bir formumuzla onların hayat standardını ölçmeye çalışıyoruz. Ne kadar yoksul olduklarını ve hangi konuda yoksul olduklarını anlamaya çalışıyoruz, çünkü şuna inanıyoruz ki, bir sorunu çözmek için önce onu çok iyi anlamak gerekir.

Biz, bir sivil kuruluşuz. İnsanlar bize yardımlarını yolluyorlar. Biz de bu yardımları kolilere doldurup, gelişigüzel gönderme lüksüne sahip değiliz; biz, bir kaynağı tüketiyoruz. Bunu gönderirken, gerçek ihtiyaç sahibine göndermemiz lazım. Peki, nereye kadar göndermemiz lazım; sonuna kadar. Sürekli olarak bu yardımı devam ettirmek mümkün mü; hayır, değil.

İşte bu çabalar, mikrokredide bu bağlamda çok önemli bir çabadır. Ortada bir yangın var. Bu, hem Türkiye’de hem bütün dünyada böyle. İnsanlar çok çaresiz durumdadır. Biz şu anda burada konuşurken belki bir haftadır boğazından bir lokma ekmek geçmemiş nice küçük sabi çocuk var, nice kadın var, nice gücü yerinde olan erkek var.. Bu insanlar çaresizlikten yoksul duruma düşmüşler. Bize gelen müracaatlar şu anda aile bazında 100 bine ulaştı. Vakti müsait olan herkesi derneğimize davet ediyorum. Bu çalışmalarını yakından görmemiz açısından çok önemli. Bu 100 bin ailenin içinde 2002 yılı içindeki müracaat, önceki yılların toplamını geçti; sadece 2002 yılında bize, aile bazında 40 bin müracaat ulaştı.

Bu müracaatların içinde, elimizdeki bilgi formlarından, bunların hayat standartlarını ve ne durumda olduklarını çok iyi görebiliyoruz. Bütün bu işlemler bilgisayar ortamında yürüdüğü için şunu gördük: Gittikçe, daha genç bir nüfus yoksul duruma düşüyor. 1980 doğumlu. 23 yaşında. Hayatının baharında ve tabiri caizse, taşı sıkısa suyunu çıkaracak, ama bir işi yok. Neden yok; demin dediğimiz çerçevede, globalleşen dünyada, ekonomimizin gittikçe daralması, bir sürü krizin yaşanması, bir sürü işsizlik durumu, işletmelerin kapatılması, kapanması, kapanmak zorunda kalması ve bu insanların işsiz kalması.

O zaman, biz bu işin içinden nasıl çıkarız?.. Bu konuda bizim de birtakım önerilerimiz var: Mikrokredi çok önemli bir durum, ancak Türkiye’de bir makro planın yapılması gerekir. Bu plan şu demektir: Türkiye’de 80 bin tane, dernek ve vakıf olarak ulusal ölçekli, bölgesel ölçekli ve yerel ölçekli çalışma yapan sivil kuruluş var. Bunların zorunlu organları sadece 1 milyon insan ediyor. Bu çok ciddi bir potansiyeldir. Bu kuruluşların 30 binin üzerindeki, sadece yardımlaşma ile ilgili kurulmuş derneklerdir. Yardımı sadece sürekli ve karşılıksız olarak anlamamamız gerekiyor, mikrokredi de bunun önemli bir göstergesidir.

Bu sivil kuruluşlar, Türkiye ölçeğinde dağılmış dernekler ve vakıflardır. Her ilimizde çok ciddi bir ekonomik potansiyel olduğuna biz şahidiz. Yaptığımız çalışmalarda bunu görüyoruz; ancak, insanların neler yaptığını bilmedikleri kanaatindeyiz. Devletin ilgili kuruluşlarında ve arşivlerinde bütün illerimiz ve ilçelerimizle ilgili, ekonomik potansiyeli gösteren bilgi mevcut; ancak, bu bilginin kullanılması gerekiyor. Biz, bu vesilelerle bunları dile getirmek istiyoruz. Bütün valiliklerin, kaymakamlıkların sadece düzenleyici, organize konumda olarak sivil kuruluşları bu işlerin içine çekmeleri gerekiyor. Bu ülkede her olumsuz konuyla, sorunla ilgilenen bir çok sivil kuruluş var. Bu kuruluşların, bu işlerin içine çekilmesi gerekiyor.

Türkiye, ekonomik hedefleri bakımından hangi potansiyele yöneldi veya hangi potansiyellere yöneldi, biz bunu çok bilmiyoruz. Hükümetin bu konuda çok ciddi çalışmalar yapması gerekir. Turizm önemli bir getiri kaynağı; turizme işgücü yetiştirmek gerekir. Bizim “altın bilezik projeleri”miz oluyordu. Halk eğitimlerle birlikte insanlara vasıf kazandırmaya çalıştık. Çünkü, mesela 5 çocuğa bakmakla yükümlü bir kadın var, hiçbir geliri yok, hiçbir sosyal güvencesi, tutunacak dalı yok. Bize müracaat ediyor, “ne yapacağız, bu çocuklarla beraber intihar mı edelim?” diyorlar. Hayır diyoruz, öyle bir şey yapmanıza gerek yok diyerek acilen bu ailenin açlığını gidermenin, kışlık-yazlık acil sorunlarının giderilmesi gerektiğinin yollarını arıyoruz.

Daha sonra bu ailelerin barınma mekanlarının, kendi şartlarında medeni bir aile için uygun hale getirilmesi gerekir. Bu, yardım yönetiminde paydaşların ortaya çıkarılmasını gerektiriyor. Bu konuda da gene hükümetlerin çalışma yapması gerekir. Demin, 80 bin tane sivil kuruluştan bahsettim. Kamunun da bir çok kuruluşu var. Temel hizmetlerin öncelikle devlet tarafından sunulması

gerekir. İnsanın eğitimi, en temel sorundur. Bütün problemlerin en başında eğitimsizlik vardır. O zaman, eğitim konusunu devlet çok düzenli bir şekilde yürütmesi gerekir. Bizim ziyaret ettiğimiz ailelerde bunu çok net görüyoruz; 10-12 yaşına gelmiş çocuk, daha okula gitmiyor. Yoksulluktan, açlıktan dolayı adamın gündeminde okul diye bir mesele yok.

Dolayısıyla, bütün bunları içine alan, toplumun bu sorununu çok net bir şekilde görmemizi sağlayacak bir yoksulluk haritasının çıkarılmasını, üzerinde ısrarla dura dura dile getiriyoruz. Yoksulluk haritası çıkarılmadan, Türkiye’de o kesime yönelik olarak yapılacak çalışmalar çok fazla netice vermez ve o potansiyel kaybolur.

Türkiye’nin yoksul potansiyelini ve o potansiyelin iyi bir çalışma ile izlenmesi gerekir. Bizim o konuda bir çalışmamız var, web tabanlı bir program da hazırladık, İstanbul’da mahalle bazında birkaç model pilot uygulama da yapacağız. Her mahallede okul da var, cami de var, iki-üç öğretmen, muhtar, gerekirse imamın da bu heyete katılmasıyla o civarın yoksul insanların tespiti gerekir. Bir form dahilinde, bizim bahsettiğimiz formda, o ailenin bireylerinin ayakkağı numarasına kadar, beden ölçüsüne kadar biz görebiliyoruz.

İkincisi, bu ailelere neler yapılacağını planlanması gerekir. Böyle küçük gruplar oluşturarak yerel bazda bunların planlanması gerekir. O yörenin kaynakları ne ise, bu potansiyelin, o kaynağın ekonomiye katılmasını sağlayacak bir vasfa sahip edilmesi gerekir. Altın bilezik projesinde kadınlara, halk eğitimle birlikte kurs verdik, dikiş nakış öğrettik ve dikiş makinelerini hediye ettik; fakat, bir süre sonra o kadıncağı bize şunu söyledi: “Ben dikiş öğrendim, makine için de çok teşekkür ederim, ama ben yapacak iş bulamıyorum. Gidiyorum konfeksiyon sektörüne, iş yapmak istediğimi söylüyorum, fabrikasyon üretim yaptıklarını söylüyorlar, üretim bandına cevap verecek bir üretim şeklinin olması gerekiyormuş.” O zaman, bu da bir planlama gerektiriyor.

Demin söylediğimi tamamlar mahiyette şunu söylemek istiyorum: Türkiye’de sektörel bazda bütün bölgeler dikkate alınarak -göçün de önlenmesi buna çok bağlı- ülkenin potansiyelinin ne olduğu görülmeli, bu potansiyel üzerine bir işgücü inşa edilmeli, o çerçevede o iş gücüne siz mikrokredi vererek bir üretim zincirinin halkası yapabilirsiniz. O zaman bir kadın, tekstilin ileri olduğu bir yerde, belki evinde bir üretim yaparak, o üretime katılabilir veya halıcılığın olduğu bir yerde üretime bir yerinde bir halka olarak katılır veya da turizm bölgesinde bir hizmet sektörüne katılır, başka bir bölgede tarım, hayvancılık gibi alanlarda çalışmaya katılır, böylece de ülke ekonomisine katılır.

Aksi takdirde, bir zaman sonra bu kredilerle üretilecek ürünler bir pazar bulma sorunu yaşar; çünkü, pazarlama bugünün dünyasında çok ciddi bir meseledir. Sadece ülkemizi pazar olarak görmek, bu işin çözümüne katkı sağlamaz. Dünya pazarlarını görmemiz gerekiyor ve bu pazarlara yönelik iyi bir planlamayla potansiyelin açığa çıkarılması ve bu çerçevede kredilerle bu ailelerin, bu iş potansiyelinin üretime katılmasını sağlamak gerekiyor ve bu

çerçevede de ümit ediyoruz, yoksulluğun tüketilmesine yönelik çok ciddi bir çalışma yapılmış olacak.

Kısa vadede öncelikle bu ailelerin tespit edilmesi gerekir dedik; bu, bir planlama ile yapılmalıdır tabii ki. 500-600 bin öğretmenimiz var. Yaz tatili başlıyor. Bir takviye programla üç ayda bu yoksulluk envanteri çıkabilir diye düşünüyoruz. Bu çok zor bir şey değil.

İkincisi, bu ailelerin çok acil olan insani ihtiyaçlarının karşılanması gerekir; bunlar gıda, giyim ve barınma konularıdır. Barınma konusunda ucuz konut üretimi projelerinin geliştirilmesi lazım. Herkes şunu çok iyi bilir; bir insanın sağlıklı düşünmesi için sorunlarını çözmesi gerekir. Sorunlarını çözemeyen insan o sorunlarla uğraşır ve sağlıklı düşünemez ne de demokrasiye bir katkısı vardır. Bu omuzluluk insan hakları açısından çok ciddi sorunlara duçar olmasına sebep olmaktadır. Toplum bu insanların insanca yaşayabilecekleri ortamı, asgari düzeyde sağlamalıdır.

Kredilerle bu insanlara medeni bir barınma imkanı sağlanabilir. Devlet, altyapısı tamamlanmış olması kaydıyla ucuz barınma ortamları oluşturabilir.

Eğitim sorununun da mutlaka çözülmesi gerekir.

Bu insanların aynı zamanda çok ciddi sağlık sorunları vardır. Yine uygulamada bunu görüyoruz. Mesela kadınlara yönelik olarak sağlık projelerimiz oldu; sağlık taraması yaptırıyoruz. Bu konuyla ilgili çok ciddi vakalar görüyoruz. Yoksulluktan dolayı doktor yüzü görmemiş bir kadının hastalığında kansere kadar giden vakalar görüyoruz.

Eğitim alanında yaptığımız projelerde, bir göz taramasında çok ciddi sorunlarla karşılaşyoruz. Bir çocuğu ailesi ve arkadaşları “aptal” diye itiyor. Göz taramasında bu çocuğun görememe nedeniyle bu duruma düştüğünü tespit ediyoruz. Bunun gibi nicelerini tespit edebiliyoruz. Çocuk, bir gözlükle, 20-30 milyon liralık bir katkıyla gören, gördüğünü okuyan, belki de hayatının yönü değişecek bir insan durumuna geliyor.

O halde, yapılacak o kadar çok iş var ki; mikrokredi belki toplumun hayata tutunmasını sağlayacak çok önemli bir destek sağlayabilir; ancak, toplumun çok öncelikli olarak rehabilitesi için, özellikle yoksul kesimin rehabilitesi için çok ciddi çalışmaların yapılması gerekiyor. Yoksulluk alanında çok ciddi sorunlar var; orada çok farklı bir yaşam tarzı oluşmuş. İnsanlar çok kısa yollardan hayatlarını devam ettirme mücadelesi içine giriyorlar. Bunun neticesi de bize, topluma çok olumsuz yansıyor, faturası çok ağır olarak yansıyor. Kendine ve topluma zarar verici eğilimler türüyor oralarda. İstatistiklere bakıyoruz, kapkaççılık olayları gittikçe artıyor, yanlış işler artıyor.. Bir şekilde, insanların kapısına gelip dayandı; arabaların teybi çalınıyor, evlere hırsız giriyor. Bu yanlış yapanı mazur göstermek için bunu söylemiyoruz, ama bu bir tespit. Kendimizi onların yerine koyalım, bir ay boyunca gıda dahil, doğru düzgün hiçbir şey gelmemiş, gidip çöplerden ekmek toplamışız, bakkaldan üç günlük bayat ekmeği istemişiz, bunlarla, kendi hayatımızı ve çocuklarımızın hayatlarını devam ettirmeye çalışıyoruz. Geleceğe dair ne düşünebiliriz?..Nasıl

hedeflerimiz olabilir?..Nasıl ideallerimiz olabilir?.. Gelişmiş dünyanın içinde yerimizi nasıl alabiliriz?.. Bu sorunlarla bir yere gidemeyiz. Bu çok acil bir sorundur.

Bu açıdan da, son on gündeki bu çabalar bizi çok mutlu etti. Deniz Feneri olarak biz bütçemiz yetmediği için çaresizlik içindeydik. Çaresizliğimiz, bilgisizliğimizden değil; bu alanı çok iyi biliyoruz, ama bütçemiz yetmediği için çaresizlik içinde, kapımıza geliyor, “ben intihar edeceğim” diyerek çocuğunun boğazına bıçağı dayıyor, “keseceğim bunu” diyor, “çözüm bulun” diyor. Bunlar gerçek vakalar. Bunun belki bir kısmını televizyonlardan görüyorsunuz. Biz, nice kapıya gittiğimizde, yardım götürdüğümüzde, son noktaya gelmiş bir aileyi hayata döndürdüğümüzü görüyoruz; ama, gidebildiğimizi, görebildiğimizi döndürüyoruz, gidemediklerimiz ne oluyor?

İşte bunun için, ben, yoksulluk haritası konusunda devletin yapacağı çalışmanın, istatistiksel bir çalışma olmaktan ziyade, gerçek bir yoksulluk haritası çalışması olması gerektiği kanaatindeyim. Yoksulları birebir ortaya çıkartmamız lazım; muhatabımız insan. Orada can var, canlar var. Bir kadın var, beş çocuk var, bir erkek var. Bütün bunların tek tek tanınması, sorunlarının ne olduğunun anlaşılması gerekir ki çözüm üretebilelim.

Netice itibarıyla, bunu, makro bir planla devletin ele alması, bu işin içinde olabilecek bütün sivil kuruluşları bu işin içine çekmesi, herkesin bu yükten bir şekilde pay alması ve iyi bir planlama ile bu sorunun kısa zamanda çözülebileceğine inanıyoruz, çünkü Türkiye’de çok ciddi bir potansiyel var.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Deniz Feneri Derneği Başkanımız Yusuf Atalay beye teşekkür ediyoruz. Ayrıca, yaptığı hizmetlerin devamını diliyoruz; çok güzel hizmetler yapıyorlar.

Son konuşmacımız, Şengül Akçar hanımefendi. Buyurun.

ŞENGÜL AKÇAR (Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı)- Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Biz, vakıf olarak 17 yıldan beri yoksullarla, yoksul mahallelerde kadınlarla beraber çalışıyoruz. Mikrokredi programı, kullandığımız stratejilerden bir tanesi. Daha doğrusu yenilerde başladığımız bir program; fakat, 1995-1997 yılları arasında bir proje denedik. Geçtiğimiz iki yıl içinde programı başlattık, yani gerçek anlamda bir yıldan beri kredi vermeye başladık.

Bütün bu süreç, Muhammad Yunus’un dediği gibi değil, ama son derece acılı; biraz Arabesk bir lisanla olacak, ıstırap dolu olduğunu söyleyebilirim. Çünkü yasal altyapısı olmayan bir ortamda veya yapılabılır kılacak olanakların olmadığı bir ortamda böyle bir şeyi başlatmak, esasında bir nevi Don Kişot’luktu.

Şu toplantıyı rüyamda görsem inanmazdım; 1995’ten itibaren kime “mikrokredi” dediysek, herkes tarafından biraz deli veya uçuk muamelesi gördük diyebilirim. Bu toplantıyı gerçekten çok önemli buluyorum ve bu toplantıyı, bu kadar üst düzeyde bir organizasyonla, taahhülle başlatılması

Türkiye’de son derece önemli ve buna ön ayak olan insanların, sahiden, kalpten inanıyorum ki, yoksullar arasında bin sene sonra bile adları geçecektir.

Burada iki noktaya dikkat çekmek istiyorum; birisi, mikrokredi, biraz daha geniş anlamıyla mikrofinans hizmetleri gerçekten tüm dünyada yoksulluğa ve özellikle kadınların ekonomik olarak işlerinde çok etkili bir araç olduğu kabul edilmiş durumda; ama, yine de son 5-6 yıldan beri bazı ülkelerde gerçekten bu kadar etkinin olup olmadığı tartışılmaya başlanıyor. Bu, mikrokreditinin gücünü azaltan bir şey değil ama, sorular genellikle şunlar:

“Mevcut mikrokredi programları hakikaten yoksullara ulaşabiliyor mu?” meselesi var. Yoksa, onlara ulaşmak için çok daha yaratıcı başka yolların bulunması gerekiyor.

Bir de, yoksulluğa çare olarak düşünülen bu mikrokredi üzerindeki aşırı odaklaşma, devletin, biraz da sosyal devlet veya istihdam olanakları yaratma sorumluluğunu ihmal etmesine mi yol açıyor. Bunlar ciddi sorular olarak ortada duruyor. Özellikle liberalleşme, serbest piyasa ekonomisi derken, hepimiz biliyoruz ki yoksulların durumu feci. Bir yandan da doğal afetler, enflasyon, ekonomik belirsizlikler falan, derken yoksullar bir şoktan diğerine giriyorlar. Mal varlıkları veya ekonomik olanakları göz önüne alındığında ortada ciddi bir durum vardır.

O halde yoksulların buna benzer kalkınma kaynakları ve programlarından yararlanmalarını sağlayacak ne cins yeni ve yaratıcı yollara ihtiyaç var, ne cins girdilere ihtiyaç var. Bu, soru olarak ortada duruyor.

İkincisi ise, dünyanın pek çok yerinde mikrokredi programları var, ama temel prensipleri aynı olmak kaydıyla tabii ki, en temel olarak bunun sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır.

Farklı birtakım yaklaşımların olabileceğine dikkati çekmek istiyorum. Bu, Türkiye’de yeni başlayacak ve umuyorum yaygın bir şekilde başlayacak. Burada, bu yaklaşımlarımızı belirlemede, yoksulluğu nasıl tarif ettiğimiz ve yoksulları nasıl gördüğümüz, onlara nasıl baktığımız ve bir de kadın meselesine nasıl baktığımız belirleyecek diye düşünüyorum.

Burada, kabaca iki yaklaşımdan söz edilebilir; salt mikrokredi ile biraz güçlendirme amaçlı mikrokredi programları diyebileceğim iki farklı yaklaşım denilebilir. Bu, finans çevreleri açısından çok da büyük fark gibi görünmeyebilir, ama esasında ciddi bir farkı temsil ettiğini düşünüyorum. Fark da, genellikle şuralarda yatıyor: Bu fonların sahibi kim? İnsanların, yoksulların kendileri mi yoksa başka bir yerde mi? Kimler yönetiyor ve kararları kimler veriyor.

Bir başka soru, bu tip programlar, kadınların kredi ötesindeki sosyal veya diğer ekonomik ihtiyaçlarına cevap veriyor mu? Kadınların diğer politik ve sosyal perspektiflerini gündeme getirmelerini kolaylaştıracak bir güçlendirme, ortaklaşa çabalarını güçlendiriyor mu gibi konularda bu farklılıklar biraz daha netleşiyor.

Özet olarak diyebileceğim ilk yaklaşım şu: Ben “kadınlar” diyorum, bizim alanımız kadınlar olduğu için, bunu tabii ki “yoksullar” olarak da değiştirebilirsiniz. Kadınları tek tek müşteriler olarak, kendilerinin pek az söz sahibi olduğu kurallarla yönetilen, sadece iş kurmak isteyen kadınların, girişimci kadınların kullanabileceği bir kredi tarifidir mikrokredi programı.

Diğeri, güçlendirme odaklı kredi programları ise, kadınların her türlü kredi ihtiyacına cevap veren -çünkü tüketim ihtiyacı da ciddi bir ihtiyaçtır- bir program uygulamasıdır. Zira, tıpkı diğer gelir grupları gibi, yoksulların da tüketime ihtiyaçları vardır.

Kendi kurallarını kendilerinin koyup, kendilerinin yönettiği ve de kendi kaynaklarıyla fon oluşturdukları ve daha sonra dışarıdan, bankalar veya finans kuruluşlarından para alamadıkları; kadınların bireysel değil, biraz kolektif gelişmesine hizmet eden, ortaklaşa para yönetme -bu konu son derece önemli bir konudur- kapasitelerini ve özgüvenlerini, onların hayatını etkileyen başka alanlarda da kullanabilme, bunu harekete geçirme becerisini geliştiren başka cins bir kredi anlayışı var.

Bu iki farklı anlayış arasındaki tercih, biraz önce söylediğim gibi, “bir yoksulu nasıl görüyoruz, nasıl tarif ediyoruz ve yoksullara nasıl bakıyoruz?” sorunuyla ilgili. Yoksulluğun kaba tarihinde maddi olanaklardan yoksunluk, sağlık hizmetlerine ulaşamama, beslenme, kabul edilebilir barınma olanağından yoksunluk gibi görünüyor; ama, asıl önemli kısmı -buradaki konuklardan bazılarını tanıyorum, yoksullarla çok yakından çalışıyorlar- yoksulluğun asıl önemli boyutu, bu sosyal ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalmaktır. Bu, şu anlama geliyor: Bir yandan da IMF politikaları, Dünya Bankası falan derken, daha çok maddi dünyaya ve bunlara ağırlık veriliyor, ama esasında insanların biraz katılım, yaratıcılık, özgürlük gibi şeylere ihtiyaçları var. Tıpkı bizim gibi, yoksullar da kendi hayatlarıyla ilgili kararları verebilirler, üstelik bizden çok daha fazla becerileri var diye düşünüyorum.

Önemli olan, bu kararları oluşturacak ortamlara ne kadar izin verilip verilemeyeceği meselesidir. Bu, bizim politik kültürümüzde pek yok; yukarıdan aşağıya planlamayı çok seviyoruz. Başkaları adına karar vermeyi çok seviyoruz. En basit örneği, kadınlarla ilk mikrokredi projesinde çalışırken genel anlayış şudur: Okur yazarlar ve hatta kadın kuruluşları arasında, “kadınlar şu şu işleri yapabilir” denir ve hep onları tanıtırız. Mesela, dikiş makinesi alır veririz -arkadaşımızın dediği gibi- o örnekte de gördük ki, kadınlar çok farklı işlerde, biz, iş kısmına hiç müdahale etmedik, son derece farklı işlerle geldiler ve bilinen, evde üretim, bir anlamda imalat sayılabilir şeyler olsun, yapsın, satsın şeklinde düşünülür, genel görüş budur, halbuki kredi alanların yüzde 60’ı küçük ticaret diyebileceğimiz şeylerle ortaya çıktılar. Üretim, sadece yüzde 25 civarında idi, yüzde 10 gibi de hizmet sektörü -çok yoksul bölgelerde oldukları için, tabii ki hizmet sektörü biraz düşük çıktı- oranı vardı.

Söylemek istediğim, “yoksulları nasıl görüyoruz, onların karar verme kapasiteleri var mı?” konularına saygı duymak gerekir diye düşünüyorum. Bu, genel yaklaşımı belirleyecektir.

Bir başka mesele de, kadın meselesine nasıl baktığımızdır. Türkiye’de de, dünyada da yoksulluğu en fazla kadınlar çekiyorlar, yani yoksullar arasında en büyük oranı kadınlar oluşturuyor. Kadının yoksullaşması veya buna benzer terimler filan da geliştirildi, ama kadınların yoksulluğuna baktığımızda da sadece ekonomik kaynakların eşitsiz dağılımı değil de, kadın ve erkeği farklı yerlere koyan kurum ve ideolojilerin de biraz rolü var gibi.

Bu nedenle, kadını toplumdaki rolleri konusunda, örneğin annelik dışında, kalkınmanın temel; ama, ihmal edilmiş ortakları olarak gören, toplumsal durumlarını bütünsel olarak değiştirmeyi ve bu cins bir bakış açısını hedef almayan programlar çok başarılı olmayacaktır. Mesela, mikrokredi programları, kadınlar için böyle bir program yapabilirsiniz, uygulamaya da koyabilirsiniz, ama sonuçta onu uygularken bütün o süreç içinde ve kadınların kendi engelleri nedeniyle bu program çok da fazla kullanılmayabilir. Oysa burada herkes kabul ediyor; Grameen Bank’çılar da kabul ediyorlar, kadınlar, değişimin ajanlarıdır. Hakikaten yoksulluğu ortadan kaldıracaksanız kadınlara yatırım yapmak zorundasınız.

Kendi çalışmalarımızdan sonuçları itibarıyla paylaşabileceğimiz noktalara değinmek isterim. Onlar da daha çok şunlara benzer: Bu mikrokredi programında, tasarruf grupları ve kredi verilen kadınlar dahil olmak üzere -çok da değil- 400 kişiyle çalışıyoruz. Kesin olarak ekonomik kaynak ve hizmete erişimde eşitsizliğe cevaz veriyor, yani bunun hiçbir şekilde sorgulanacak bir yanı yok; ama, asıl önemli olan bir başka konu da şu: Ekonomik olarak durumlarını düzeltmenin yanında, bu süreç içinde edindikleri becerilerle -çok da ayrıntıya inmiyorum- kadınlar kendi paralarını biriktirerek, birbirlerine borç alıp veriyorlar, yani dışarıdan kredi falan almıyorlar, sonra da bu borçları tamamen tüketim için kullanıyorlar ve işe ihtiyacı olan varsa, dışarıdan kredi programından kredi alıyorlar.

Bu tasarruf grupları sonradan bir araya gelerek kendi kaynaklarını daha büyütmeğe başladılar. Mevcut yasal alt yapı anlamında kullanabileceğimiz en doğru düzgün format diye, kooperatiflere yatırım yapıyorlar. Bu tasarruf gruplarıyla başlayan kadınlar, orada para yönetmek, parayı tanımak, hesap öğrenmek -çünkü bu gruplar, sırasında ciddi şekilde karar vermeyi, birbirlerini dinlemeyi de öğreniyorlar, ihtiyaçlarını önceliklendirmeyi de öğreniyorlar- orada edindikleri becerilerle farklı bir şeyler yaptılar; yani, sosyal ve kendileri için çok daha önemli başka alanlarda da liderlik koyabiliyorlar. Deprem bölgesi bunun en iyi örneği; bu tasarruf gruplarından çıkan kadınlar konut kooperatifleri kurdular.

Ayrıca, gene kendi kaynaklarını bir araya getirerek bütün bu süreç içinde bir araya gelme, pazarı tanıma, başkalarıyla müzakere etme, aile içindeki durumu mutlak olarak değiştiriyor; ama, dış dünyayla, yerel yönetimlerle daha

anlamli ve biraz daha ortakliga, karşılıklı olarak diyalog geliştirmeye de hizmet ediyor. Orada bu kadınlar kendi mahallelerinde ihtiyaç duydukları yuvaları kurma ve yönetme işine de başladılar. Bu anlamda gerçekten çok önemli ve biraz hayatı hepimiz için iyileştirecek bir süreç diye bakıyorum.

Karşılaştığımız tüm sorunlar, bundan sonraki uygulamalarda da söz konusu olabilecek hususlardır.

Dünyanın her yerinde olduğu gibi, bunların mutlaka sivil toplum kuruluşları tarafından yapılmasına özen göstermemiz gerekir diye düşünüyorum. Sivil mobilizasyonu, sabahleyin Sayın Başbakanın dediği gibi, eğer artıracaksak, sivil toplum kuruluşlarının önündeki engellerin kaldırılması konusunun yanında bir de şu var: Bir yandan sivil toplum kuruluşlarının -yoksulların kendi örgütlerini kurmaları gerekiyor- bu anlamda bir araya gelmeleri gerekiyor. Onun için örgütlenme diyebileceğimiz –burada aslında “örgütlenme” lafından da korkuyorum, kullanırken bile tedirgin oluyorum, Türkiye’deki bütün insanlar gibi; ama, bunun önünü açacak bazı yasal veya kolaylaştırıcı politikaların geliştirilmesi gerekiyor. Değilse, aslında bu tür işler birkaç grubun elinde kalacaktır.

Bir başka konu olarak önemli bir gelişme var; biz başladığımızda yasal altyapı yoktu, biraz önce Aziz beyin de söylediği gibi, mevcut çerçeve içinde bir sürü ilgili kurumlardan neredeyse idari izinler alarak yapmaya çalıştık. Şimdi çok iyi bir gelişme var; BDDK yasal altyapı hazırlığı içinde. Bizim açımızdan orada bir şey var; birincisi, sivil toplum kuruluşlarının, mesela mikrofinans kuruluşları içinde ortak olması veya kendi başına kurması çok da öngörülüyor, hatta yasa dışında bırakılıyor.

Mikrofinans kurumlarında bazı muafiyetler var, Damga Vergisi DSMV gibi, onlar tanınıyor, ama Kurumlar Vergisinden muaf sayılmıyorlar.

Eğer bu ülkede ciddi bir mikrokredi altyapısının kurulması ve yaygınlaşması düşünülüyorsa, bunların biraz daha gözden geçirilmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

Başka bir konu da, mikrokredi kurumları veya finans kurumları değil; ama, kadınlar açısından veya diğerleri açısından da mikrokredi finans hizmetlerinde talebin artırılması, özellikle iş konusunda eğitim veya bilgiye ulaşma veya pazarı tanıma anlamında programların yaygınlaştırılması gerekiyor. Bunu mikrofinans kuruluşları yapamasa da kamu kaynaklarının veya muhtemel kaynakların bu konuda mobilize edilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Söyleyebileceklerim bu kadar. Gerçekten de son derece memnunum. Çünkü, sivil toplum kuruluşlarında çalışmak çok kolay bir şey değil diye düşünüyorum; yani, hayalleriniz oluyor, inadınız oluyor, biraz tutkunuz oluyor... Bütün bunlar da 15 yılını götürüyor insanın, ama bir yandan da feci bir yorgunluk var; fakat, inanın bu toplantı, inanılmaz şekilde motivasyonumuzu yeniledi. Hakikaten, böyle bir organizasyonu gerçekleştirdiği için Aziz beye tekrar tekrar teşekkür ediyoruz,

Sağ olun. (Alkışlar)

BAŞKAN- Şengül Akçar hanımefendiye teşekkür ediyoruz.

Konferansımızın bugünkü bölümünü tamamlamış oluyoruz.

Müsaade ederseniz ben birkaç cümle söylemek istiyorum. Özellikle sabahtan bu saate kadar çok nezih bir toplantı gerçekleşti. Çok seçkin katılımcılarımız var. Tüm konuşmalar ilgiyle izlendi. Özellikle hanımefendiler çoğunlukta; onlara teşekkür ediyorum. Hanımlarımızın ilgisi çok iyi.

Özellikle biraz evvel Sayın Davis'in dediği gibi, mikrokredi fikrinin mimarı, babası olan Muhammad Yunus beyefendiye, onun değerli arkadaşlarına, bugün konuşan, yarın konuşacak olan arkadaşlarına hem hoş geldiniz diyoruz hem teşekkür ediyoruz.

Ayrıca, “en değerli insan, en fazla insana hizmet edendir” ifadesi var bizde. O bakımdan kendilerini ve onlar gibi bu tip konularda çalışan arkadaşlarımıza, özellikle ülkemizde de Yusuf Atalay, Şengül Akçar gibi gerçekten yoksullarla çalışan, onlara bir şeyler vermek isteyen saygıdeğer kişi ve kurumlara, kardeşlerimize, arkadaşlarımıza, aziz milletimize, bu konuda duyarlı olanlara teşekkür ediyorum, huzurlarınızda şükranlarımı sunuyorum.

Sayın Yusuf Atalay ve Sayın Şengül Akçar'a verilmek üzere hazırlanmış olan plaketleri vermek üzere Sayın Aziz Akgül'ü davet ediyorum, çünkü kendisi çok yoruldu. Gerçekten altı aydır çalışıyor. Parlamento'ya her gidişimizde bize mikrokredi ile ilgili bir kitap uzattı ve bizim beynimize bunu soktu.

Yarın tekrar buluşmak üzere toplantımızı kapatıyorum.

Hepinize tekrar teşekkür ederim. (Alkışlar)

10 Haziran 2003 Salı
İkinci Oturum

Açılma Saati: 09.30
Oturum Başkanı : Güldal Akşit (Devlet Bakanı)

BAŞKAN- Türkiye İsrافی Önleme Vakfı tarafından düzenlenen, Mikrokredi Vasıtasıyla Yoksulluğun Azaltılması Uluslararası Konferansının bugün ikinci oturumuyla başlayan tartışma bölümünde sizlerle birlikte olmaktan büyük mutluluk duymaktayım.

Böylesi hayati önem taşıyan bir konuda konferans düzenleyen Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Başkanı ve partimizin değerli milletvekili Sayın Profesör Doktor Aziz Akgül'e ve konferansın düzenlenmesinde emeği geçen herkese teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Çok değerli oturum katılımcılarını sizlere tanıtmadan ve tartışmaya geçmeden önce ben de mikrokredi vasıtasıyla yoksulluğun azaltılması konusunda birkaç şey söylemek istiyorum.

Bilindiği üzere, 21 inci yüzyılın başlarında dünyamızda insanlığın karşılaştığı sorunlar, geçen yüzyıl ile kıyaslandığında hâlâ ciddiyetini korumaktadır. Bu sorunlardan belki de en önemlisi, dünyada gelir farklılıklarının hızla artmasıdır. Bu bağlamda yoksulluk konusu son 5-10 yılda bütün dünyada politik, sosyal ve bilimsel akademik gündemde geniş yer kaplamaktadır.

Bunun nedeni, esas olarak yoksulluğun olağanüstü bir sorun halini almış olmasıdır. Açlık ve yoksulluğun ortadan kaldırılması, gelir dağılımında daha fazla adaletin sağlanması ve insan kaynaklarının geliştirilmesi her yerde önemli bir mücadele konusudur. Yoksulluğa karşı sürdürülen mücadele tüm ülkelerin ortak sorunudur.

Konferansımızın konusunu oluşturan mikrokredi, yoksulluğu sona erdirmek için geliştirilen büyük çabaların yalnızca bir kısmını oluşturmaktadır. Başarılı olmak için yoksulluğu sona erdirmeye konusundaki tüm hareketlerin geniş bir strateji yelpazesi içinde uygulanması gerekmektedir. En yoksul ailelere ve özellikle bu ailelerdeki kadınlara, kendi işlerini kurmaları ve tasarruf kabiliyetlerini artırmaları için kredi sağlamanın da aralarında olduğu mikrokredi hizmeti sağlayabilecek kurumların oluşturulması, bu stratejilerden sadece birisidir.

Sorumluluğu, özgüveni ve mali açıdan kendine yeterliliği artıran ve toplumların kendi problemlerini çözme yetenekleri olduğunu gösteren metodolojileri kullandığında, mikrokredi sürdürülebilir sosyal ve iktisadi ilerleme için önemli bir araç olacaktır.

Tecrübeler, yoksul kişilerin özellikle kadınların genellikle yoksulluğu azaltma programının dışında tutulduklarını göstermektedir. Finansal hizmetlere kadınların erişebilmeleri, kadınların tasarruf etmeye yatkın olmaları, yaratıcı

girişimciler olmaları ve kazançlarını doğrudan aile ihtiyaçlarının karşılanmasına tahsis etmeleri gerçeklerini göz ardı edemeyiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi olarak biz de gerek seçim beyannamemizde ve gerekse 58 ve 59 uncu Hükümet programlarıyla acil eylem planımızda ülkemizin en önemli sorunlarından birisi olan yokluk ve yoksulluğun ortadan kaldırılması için gerekli hükümlere yer verdik ve şimdi de bunları gerçekleştirmek için ciddi atılım ve çalışmalar içindeyiz.

Birincil görevimiz, çalışabilir durumdaki fakir insanlarımıza yapılan ve yapılacak olan yardımlardaki hibe anlayışının terk edilerek insanların kendi işlerini kurmaları ve diğer iş faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için kredi sağlayarak global düzeyde bir kampanya başlatmak olacaktır.

Şeref ve onurlarıyla yoksulluktan kurtulmanın yolunu bulmaları için kadınlara ve ailelere yardım edecek destek kurumlarının kurulması için söz verdik. Şimdi, bunu gerçekleştirmek için hızlı bir çalışmanın içindeyiz.

Bunun da, uluslar arası tecrübelerin paylaşımı, mikrokredi, tasarruf ve iş geliştirme kurumlarının kurulması, geliştirilmesi, güçlendirilmesiyle uygun politikaların hukuki ve düzenleyici nitelikteki değişiklikleri teşvik ederek kurumsal kapasitenin artırılması ve teşkil edilmesi yoluyla gerçekleşeceğine inanıyorum ve bunu başaracak güç bizde vardır.

Ülkemizde yoksulluğun artırılması ve sosyal güvenceden yoksul vatandaşlarımıza yardım amacıyla çalışmalar yürüten Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Genel Sekreterliği öncülüğünde yürütülen “Sosyal Riskin Azaltılması Projesini”nin mikrokredi anlayışı içinde çok önemli ve yararlı projeleri yaşama geçireceğine inanıyorum.

Mikrokreditin esası güvendir; fakirlerin de güvenilir insanlar olduklarına dayalı bir felsefedir. Fakir insanlar da kredi alabilir özelliklere sahiptir. Zeki insanlardır, çalışkan insanlardır. Bu durumda, bizim onları harekete geçirmemiz gerekir. Fakirlerin kendilerini ve ailelerini kısa sürede kalkındıracak bu iş kurumlarını sağlamak ve bu amaçla da onlara, yani en yoksullara geri ödeyebilecekleri miktarlarda küçük borçlar verecek bir fon oluşturmak ve hibe anlayışından uzak olarak insanların kendi işlerini kurmalarını teşvik etmek, küçük küçük paralarla kendi yeteneklerini harekete geçirmek daha sağlıklı olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle, dün başlayan ve bugün sona erecek konferansın yoksulluk konusunda önemli bir adım atılmasına vesile olmasını diliyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- “Mikrokredi Programlarının Sürdürülebilirliği” başlıklı ikinci oturumumuzda ilk sözü, mikrokredi programlarında sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda konuşma yapmak üzere, Sayın Van’a veriyorum.

NGUYEN THI HOANG VAN (Genel Müdür, C.E.P Fund, Vietnam)- Sayın Başkan, saygıdeğer katılımcılar, bayanlar ve baylar; bu fırsattan yararlanmak suretiyle burada, bu önemli toplantıya katılmış olmam benim için büyük bir onur vesilesi teşkil ediyor.

Gerçekten bunu takdir ediyorum, Profesör Aziz Akgül'ün bu konuda girişmiş olduğu faaliyetlerin mikrokredi boyutları ve programları açısından, yoksullara yardım anlamında, onların daha iyi gelecek kurmaları için kendilerine büyük bir katkıda bulunacağına eminim.

Bu konu beni ayrıca çok da mutlu ediyor çünkü, bir kısmını size aktarmaktan da mutluluk duyacağım en önemli noktalardan birisi olarak, bu konuda giriştiğimiz çalışmalar bağlamında ve mikrokredi programları içerisindeki uygulamalar konusunda şimdi size bazı noktaları dile getireceğim.

Öncelikle, mikrokredi programlarındaki erişilebilirliği ele almak ve her şeyden önce neden bunun gerekli olduğunu dile getirmek istiyorum. Zengin ile yoksul arasındaki farkı bir yandan ayırt etmek ve diğer taraftan sürdürülebilirliği sağlayabilmek gerekir. Ve son olarak bu fırsattan yararlanmak suretiyle, mikrokredi kurumları konusundaki görüşlerimi dile getirmek istiyorum.

Vietnam'da, Grameen Bank modeline göre ve de yoksulun kredilendirilmesini sağlayabilmek açısından yapılan uygulamalardan bahsettikten sonra sürdürülebilirlik nedir konusuyla sözlerime devam etmek istiyorum.

Sürdürülebilirlik, üç boyutu ile ele alınmalı diye düşünüyorum; birincisi, mikrokredi programlarının kapasitelerinin planlara uygun şekilde geri gelebilmesini sağlayabilmek amacıyla uygulanmakta olan mali sürdürülebilirlik boyutu. Mali sürdürülebilirlik, bu bağlamda mikrokredi kurumlarının devam edebilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Bir diğer şekil olarak kurumsal kapasiteyi ele almak isterim. Bundan kastettiğim, mikrokredi kurumlarının kapasitelerinin son derece yüksek kurumsal kalite ihtiva etmesi ve mikrokredi bakımından uygulamaları bakımından çok uygun bir ortamda çalışması, bu krediler açısından önem taşıyan bir özellik. Aynı zamanda bir de sosyal yaşayabilirlik olgusu var gündemde; yani, mikrokredi programlarının sürdürülebilir bir yarar sağlayabilmesi yoksullar için uzun vadede önem taşıyor ki, ancak bu şekilde harekete devam edebilsin ve yoksulluktan kurtulabilme imkanlarını sağlasın.

Bütün bu mali kurumsal ve sosyal olgular neticesinde mikrokredi programlarının erişilebilirliği bakımından bu uygulamalarla toplumun önceliklerini giderme misyonuna ve hedefine erişiyoruz. 26 yıl önce Profesör Muhammad Yunus ve arkadaşları, 27 Amerikan Doları ile 42 yoksul kadına kredi vermişlerdi ve mikrokredilerin bu açıdan son derece etkili olduğu ve yoksulların da yoksulluğa karşı savaş bakımından büyük bir önem taşıdığını ortaya koydu.

Mikrokredi yapısının uygulanabilirliği büyük bir fikir olarak yaygınlaşmaya başladı ve mikrokredinin dünya çapında yaygınlaşması da yoksulların güvenilebilir olduğunu ve de yoksulların pozitif ve yaşamlarında mikrokrediler vasıtasıyla mühim bir gelişmeyi sağlayabileceğini ortaya koydu. Bununla birlikte yoksul nüfusun büyük bir çoğunluğu şu aşamada hala mikrokrediye erişebilmekten çok uzaklar.

500 milyon yoksul kesim, bu bakımdan büyük bir sorunla karşı karşıya. Acaba sorun nedir; ciddi bir üstlenceye mikrokredi katılımcılarını dahil etmek, sürdürülebilirliği sağlayabilmek ve aynı şekilde politika yapıcıları açısından da destekleyebilmek ve çeşitli destekler açısından hukuki bir çerçeveyi koyabilmek, böylece de sürdürülebilirliği sağlayabilmek mikrokredi programları için büyük önem taşıyor. Bu durum hedef grup için ve bu ciddi taahhüt vericiler tarafından da sürdürülebilir kurumsal kapasiteyi oluşturabilme açısından da ayrıca önem taşıyor. Bu şekilde mikrokredi sektöründe bir bağımlılık meydana getirmeksizin bunu yapabilmek ve sürdürülebilirliği sağlamak da bir yerde çok acil bir boyut taşıyor.

Sürdürülebilirlik, her türlü mali kurum açısından bir şarttır. Sürdürülebilirlik olmaksızın mikrokredi programları, süremez ve sürdürülemez. Bütün bunların gerçekleşebilmesi için yoksulun ve en yoksulun hedeflenmesi gerekiyor. Aksi takdirde, boyutları bakımından yoksulların sayısını azaltmak mümkün olmaz. Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesinin bir sonucu olarak yoksulluğun azaltılabilmesi, ortadan kaldırılabilmesi pozisyonuna erişilebilir.

Mikrokredi kurumları, erişilebilirlik ölçüğü açısından gerçekten çok sayıda yoksula erişebilmek, onlara hedeflenmek ve bu tarifimiz bakımından yoksulluğun kökünden kazınması hedefine erişebilmekte önemli bir adım teşkil eder.

Sürdürülebilirlik kavramı, bizim açımızdan yeni değil; her kavramsal boyutlar bakımından bütün mali araçların da öngördükleri bir kavramdır. Bununla beraber, mikrokredi gerçeğine baktığımız zaman ve yoksula erişebilmek ve sürdürülebilirliği sağlamak, uzun zamandan beri tartışma konusu olmaktadır. Böyle olunca da doğal olarak, “Mikrokredi programları acaba bu sorunları çözebilirler mi?” sorusu gündeme geliyor.

Aşağıdaki temel ilkeler, mikrokredi programlarının sürdürülebilirliği bakımından önem taşıyor. Bu, her şeyden önce uzun vadeli bir taahhüttür, üstlencedir. Ondan sonra, kurumsal kapasite bakımından ve gerçek anlamda erişilebilirliği sağlayabilmek açısından etkili bir uygulama gerektirmektedir.

Üçüncüsü, yoksulların da aynı şekilde ve temelde yoksulluklarının gerisinde yatan gerçek nedenleri ortaya koyabilmek, bunların ortadan kaldırılabilmesi için esnek ve sürdürülebilir bir mikrokredi sistemi oluşturmak gerekmektedir.

Aynı zamanda, kaynakların da genişlemeye uygun bir şekilde gelişmesi de şarttır ve saydamlığın geliştirilmesi, hizmetlerin kalitesini artırmaya katkıda bulunacak ve bu şekilde bizim sürdürülebilirliği sağlamamızı da kısa bir zaman içinde gerçekleştirebilecektir. Ayrıca, uygulama performansını da bu çerçevede ele almamız ve sürdürülebilirliğin zamanında ve etkili bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilirliği sağlamak açısından sağlam bir mali işletme standardı gerçekleştirmemiz, son olarak da ulusal politikaları destekleyici nitelikte çalışmaların yapılması gerekiyor.

Şimdi, genel olanlardan temel ilkelerin daha spesifik sürdürülebilirlik boyutlarına gelelim: Her şeyden önce mali sürdürülebilirliği mikrokredi açısından ele almamız ve bundan da ilk günlerden itibaren mikrokredi kurumları için yeterli bir sistem geliştirmemiz gerekiyor. Bu şekilde gerçek bir pazar analizi yapılması ve her şeyden önce yoksulların sayısı açısından ele alınması, yoksul ailelerin sayısını ortaya konulması, yani nüfus yoğunluğu içindeki oranlarının bilinmesi gerekiyor.

Bundan sonra da talebin, tasarlanan seviyesini dikkate almamız şartı var. Ondan sonra da gelir kazandırıcı faaliyetlerin kapsamalarını belirtmemiz icap ediyor ki, bu şekilde kendileriyle sıkı bir temasta bulunmamız verimliliklerini kontrol etmemiz ve uzun vadede bu hizmetlerin geliştirilmesi ortaya çıkmış oluyor.

Şubeler sayısı bakımından düşünüldüğünde, mümkün olduğu kadar çabuk olarak bunları açmamız ve ödemelerin hacmini işletme ve yönetim bakımından belirtilenlerin sayısı itibarıyla artırmamız gerekmekte ve son olarak da yeterli ödeneklerin de kredi verebilmek için asıl finansmanı sağlamamız icap ediyor.

Bu problemleri çözmek amacıyla, sorunları bu uygulamalarla giderebilmek için sürekli olarak faaliyetleri ele alabilmek, bunları izlemek gerekti. Müşterilerimizden gelen kredi taleplerini hemen karşılayamadık bu yüzden. Sonuçta, kendilerine kredi verebilmek açısından ilk birkaç yıl boyunca bir başarı sağlayabilmemiz de beklenemezdi.

Bundan sonraki önemli bir nokta olarak bir başka boyutunu ele alalım ve mali desteklerin sürdürülebilirliğine bir göz atalım.

Burada her şeyden önce piyasa tabanını, faiz oranını belirlememiz gerekiyor. Mikrokrediciler devamlı olarak bizi şu konuda ikna ettiler ki, mikrokreditin miktar bakımından yoksulluğu ortadan kaldırabilmek için yeterli olması lazım. Aynı zamanda yoksulluğun devam etmemesi için mikrokreditlerin bir yardım ve de iyilik olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Yoksulluğu giderebilmek için kendi yaşamlarını, dinamiklerini sürdürebilmelerine ve gerçek değerlerini ortaya koymalarına fırsat vermek gerekecektir.

Hatta, mikrokreditin niteliğine baktığımız zaman yapılması gereken olabildiğince çok sayıda işlemlerin olduğunu görüyoruz. Ayrıca, yüksek işletme maliyetleri ve potansiyeli yüksek bir riski beraberinde getirdiği söylenmektedir. Bu açıdan uygun bir faiz oranının da sürdürülmesi icap ediyor. Uygun olanından bahsediyoruz, çünkü uygunluk konusunda, burada uygun bir faiz haddi belirleyebilmek bakımından iki önemli noktayı dikkate almak zorundayız; birincisi, her şeyden önce toplam idari masraflar bakımından bütün masrafların karşılanabilmesi gerekiyor. Gelen paranın tasarruflara, ikrazlara yetecek durumda olması lazım, bu bakımdan uzun vadede kendi kendine yeter durumda olması gerekiyor. Bir de, bunun yanında sadece kurum açısından değil, aynı zamanda müşteriler açısından da sürdürülebilirliğin gerçekleştirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Bir başka önemli husus da krediler açısından yüksek bir portföy kalitesinin gerekli olduğudur. Hepimizin bildiği gibi, olabildiğince büyük bir miktar bakımından mali kurumların güçlü olması, mali olanakların sürdürülebilirliğin sağlanması anlamında hayati bir önem taşıyor, yani bu konuya özel bir dikkat atfetmemiz lazım; yönetim ve kontrol bakımından ve bu açıdan yakın bir katılımın ve nezaretin, bütün personelin bu konuya odaklanması ve bu fizibilite, denetim, değerlendirme gibi tüm fonksiyonları ciddi ve tutarlı seviyelerde gerçekleştirmemiz gerekmektedir. Bu çalışmaların yapıldığı süreçler içinde de üyelerden, gruplardan ve merkezlerden sürekli olarak teyitler almamız lazım geliyor ki, ancak bu şekilde olabilecek bir hatalar dizisini ortadan kaldıracaktır.

Bunun yanında etkili bir iş kontrol ve etkili bir izleme ve değerlendirme sistemini oluşturmamız lazım. Ancak bu şekilde sistem erken ihbar sinyallerini alabilmek ve böylece yönetimin ve faaliyetlerin sorunlarını ortaya koyabilmek anlamında verimli olabilecektir.

Son olarak, personel kapasitesinin gerçek anlamda geri ödeme performansını izleyebilme bakımından anlayışlı olmasını sağlıyor. Temelde portföyün bu uygulamaları bağlamında kontrolü ele aldıktan sonra işletme maliyetlerini iyi kontrol etmek gerekiyor.

Burada karşılaşılabilecek temel sorunlardan bir tanesi, mikrokredi programları açısından ve sürdürülebilirliği sağlayabilmektir. Temelde mikrokredi kurumları bakımından birincisi, saha dışındaki personeli asgari sayıda tutmak ve olabildiğince düşük bir personel devridaim oranını muhafaza etmemiz, ciddi manada eğitilmiş bu çekirdek kadroyla çalışmalarını sürdürmemiz lazım. Bu konu, personelin verimliliğini artırabilmek, yükseltebilmek için ve bu şekilde kredi işlemlerini etkili bir şekilde sürdürülebilmek bakımından önemli.

Mikrokredi yönetimi açısından performans tabanlı ücretler ve ödeme metotları da aynı ölçüde önem taşımaktadır. Kalifikasyonlar açısından, personelin bu kurumlardaki kalifikasyonlarının büyük ölçüde önemli olduğunun, herkes tarafından bilinen bir gerçek olduğunu, bu şekilde, yoksullara nasıl etkili bir şekilde erişilebilmesi bakımından metotlar geliştirebileceğini de aynı şekilde biliyor olmalıyız. Çok etkin bir teslim mekanizmasının sağlanabilmesi konusunda ödemelerin yapılabilmesi için Grameen Bank, grup ikraz metodolojisi gibi çok yaygın bir şekilde etkili bir metodoloji geliştirmiş bulunuyor.

Grup ikraz metodolojileri sayesinde maliyetleri düşürebiliyoruz. Yoksula erişebilme bakımından ve aynı zamanda riskleri de eşit şekilde dağıtabilmek veya mikrokredi programlarından herhangi bir karşılık, teminat olmaksızın dağıtmamak da önem taşıyan bir husustur.

Yine, tüm işlemlerin bilgisayarlaştırılması da işin gözden geçirilebilmesi bakımından önem taşıyor. İşletme maliyetlerini, personel maliyetlerini ciddi suretle düşürebilmek, bu maliyetlerde ciddi kısıtlamalara gitmek, gerçek anlamda da müşterilerin tasarruflarını azami ölçüde verimli kullanabilmek,

mikrokredilerde ucuz bir fon olanağı kullanabilmek bu şekilde mümkün olabiliyor.

Burada gördüğünüz rakamlar mikrofinans, mikrokredi uygulamalarının bölgeler itibarıyla etkinliğinin genel tablosunu gösteriyor. Gördüğünüz gibi burada Asya daha geride kalmış bir etkinlik düzeyinde. Bu da yoksul sayısının yüzdesinin çok fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Böyle olunca da daha fazla kredi verilebilmesi için iyi bir yönetimin sağlanabilmesi bakımından ortaya çıkan çeşitli sorunlar gündeme geliyor.

Bu bakımdan, kullanım etkinlikleri açısından baktığımız zaman, aynı zamanda müşterilere verilen kredilerin geri dönüş oranlarının, yani gelir etkinliğinin mikrokredi kurumlarında dikkate alınma zarureti vardır. Bunlar için, kısa vadeli kredilerin ve kredi ürünlerinin çeşitlendirilmesi gerekiyor. Yapılacak ekonomik analizleri değerlendirmek, bu analizler sayesinde daha etkili bir şekilde, yürürlükteki faiz oranlarının, halen müşterilerden almış olduğumuz faiz oranlarına göre daha anlamlı olarak kullandırmamız gerekiyor. Bütün bunları anlatırken elbette ki teknik terimler bakımından daha fazla ayrıntıya girmek mümkün değil.

Özet olarak, mali kendi kendine yeterlilik uygulamasının sürdürülebilirlik finansı açısından, mikrokredi programlarıyla yoksullara yardım açısından büyük bir önem taşıyan bir yararlılık olduğu aşikardır. Kurumsal kapasitenin oluşturulması, yoksullara yardım edebilmek, yoksulluktan kurtulabilmelerini sağlayabilmek uzun vadede önem taşımaktadır ve bu bütün dünya yoksulları açısından önem taşıyan bir noktadır.

Şimdi kurumsal kaliteye, kurumsal sürdürülebilirliğe kısaca değinmek istiyorum. Kurumsal sürdürülebilirlik ve yaşayabilirlik, iki yönü olan bir özellik. İçinde çalışılan kurumun kalitesi ve hukuki ortamı önem taşımaktadır. Her şeyden önce kurumsal kaliteye bir göz atalım: Bildiğiniz gibi, mikrokredi kurumları, mikrokredi programları ancak, sadece çok iyi ve mükemmel bir kurumsal kalite içinde gelişebilir. Bunun için kilit özellikler üzerinde odaklanmamız gerekiyor. Örgütsel etkinlik oranını, iş bölümü ve bütün bunların yanında bütün bölümler ve de kurumlar ve birimler arasında sıkı bir işbirliğinin gerekliliği, ikincisi, örgüt kültürünün oluşması. Örgüt kültürü sayesinde herkes, kurum içindeki bütün personel değerleri açısından, kurumsal değerler bakımından önem taşıyan bir özelliği beraberinde getirecektir

Üçüncü olarak, personelin etkinlik derecelerinin geliştirilmesinin sağlanabilmesi lazımdır. Bunu yapabilmek için çok etkili bir verimlilik eğitim programı geliştirmemiz, çekici bir teşvik programı sayesinde görevlerine bağlı kalifiye, uzmanlaşmış, iyi eğitilmiş bir personel elde etmemiz mümkün olabilecektir.

Son olarak da, bütün bu sistemin yerleşikliğini, düzenini sağlamak anlamında iyi bir yönetim gerçekleştirmek gerekiyor. Yüksek bir moral ile sorunların üstesinden gelebilecek, bunu yapabilmeye hazır ve niyetli, istekli olan bir personel grubunun oluşturulmasıyla çok iyi ve sağlıklı bir ölçüm aracı elde

etmiş olabileceğiz. Aynı zamanda, iyi bir yönetim yapısı sayesinde mikrokredi programlarının da güvenilirliğini ciddi boyutlar itibarıyla artıracaktır.

İkincisi, kurumsal sürdürülebilirlik de ancak uygun destekleyici bir hukuk çerçevesi içinde gerçekleşebiliyor. Biz, mikrofinansman kurumlarının geliştirilmesi için Türkiye'nin bu hukuki alanda da çok büyük bir gayret gösterdiğini müşahade ediyoruz. Bu konuda büyük bir gayret sarf edilmekte olduğunu görmekten mutluyum. Aynı şekilde, bu alanda yapılmış olan düzenlemelerin içinde büyük ölçüde faiz hadlerinin yoksullara yardımı engelleyebilecek boyutlarda tutulmaması istikametindeki özel bir kurumlaşmayı da öngörmekte olduğunu da aynı memnuniyetle görmekteyiz.

Burada üç önemli noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. Bunlardan birincisi, uygun ve sürdürülebilir bir faiz haddinin gerçekleştirilmesi, ikincisi, belli koşullar altında tasarrufların seferber edilebilmesi imkanı ve son olarak da mevzuat ve prosedürlerin geliştirilebilmesi. Bunların pratikten bir anlamının olabilmesi açısından olabildiğince basit tutulması gerekliliği var.

Bu şekilde kurumsal ortamın etkili bir şekilde kurulmasının sağlanabilmesini gerçekleştirmek mümkün olabilecektir.

Sosyal yaşanılabilirlik olgusu: Sosyal yaşanılabilirlik, mikrokredi kurumlarının kapasitelerinin temelde yeterli bir şekil olmak üzere gücün ve otoritenin kontrolünün paydaşlar arasında dağıtımını gerektirmektedir. Bu durum, temelde mikrokredi kurumlarının yoksullara yardım edebilmesinin sağlanabilmesi bakımından özellikle önem taşıyor. Bu bakımdan da tasarrufların güvenilirliği, yoksulların mevduatlarının garanti altına alınabilmesi önem taşımaktadır. Grameen Bank bu anlamda, çoğu bankanın sahiplerinin yoksullar olması konusunda bir adım atmış bulunuyor. Aynı zamanda mikrokredilerin servis bakımından gelişmeyi mümkün kılabilmesi ve de bu şekilde de mikrokredi sağlanması suretiyle yoksullar için yeni kapılar açılması da mümkün olacaktır

Bütün bunların yanı sıra, Grameen Bank'ın başka alanlarda da pek çok başarıları mevcuttur. Sistemin verimliliğinden ve yaratıcı uygulamaları hayata geçirmesi bakımından güneş enerjisinden yararlanma uygulamaları, yoksullar için toptan satış müesseselerinin geliştirilmesi gibi kritik manada yoksullara yardım edilebilmesi, yoksulluğun ortadan kaldırılabilmesi açısından yapılan çalışmaların yollarının izlenmesi bakımından insan sermayesinin mikrokredi açısından kullanılabilmesi de mümkün olmaktadır.

Son olarak yerel ortaklarla hükümet kuruluşları arasında iyi bir ilişkinin kurulması, bu şekilde fakirlerin de programlardan daha fazla yararlanabilmelerine imkan verilmesi için faaliyetlerinde geliştirici ve yapıcı olmak durumundadırlar.

Sunuşumun son kısmında da süratli bir şekilde, CEP örnek olayını, üzerinde çalıştığımız, Grameen sistemine göre Vietnamda yaptığımız uygulamayı arz etmek, bu şekilde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi konusunda

neleri yaptığımız konusundaki çalışmalarının sonuçlarını sizlerle paylaşmak istiyorum.

CEP, Grameen Bank fikri esası dahilinde 11 yıl önce kurulmuştu ve burada, diğer büyük kentlerle İstanbul gibi aynı boyutlardaki nüfusa sahip olan yerlerde yoksulluk seviyesi farklı olmak üzere ve mikrokredi sağlanmak suretiyle Ho Chi Minh City’de, Vietnam’daki uygulamalar bakımından en yoksullara erişim açısından kendi sistemimizi, modumuzu geliştirdik ve sürdürülebilirlik olgusunu kurumsal açıdan ve temelde belli bir gündeme göre geliştirmek suretiyle yoksulların daha fazla yararlanabilmesini sağlama imkanlarını araştırdık.

CEP’ in performans analizinde gördünüz gibi -burada rakamları görmektesiniz- borçlu sayısında sürekli bir artış var. Ödemeler açısından da aynı şeyi görüyoruz. CEP’in iş hacmi her yıl artmakta ve 1992 yılında yaklaşık olarak 40 bin müşteriye erişmiş bulunuyor. Bu şekilde de büyük bir gelişmeye mazhar olduğumuzu ve istikrarlı bir şekilde sürdürülebilirmekte olduğunu görüyoruz.

Mali sürdürülebilirlik performansı açısından güvenilirlik uygulamaları açısından ele aldığımız zaman son 5 yıl içinde çok ciddi bir şekilde artmış bulunuyor. Erişim bakımından portföy hesaplarında, uzun vadede bunu görebildiğimize göre, hızlı bir şekilde artmakta olduğunu da müşahede edebiliyorsunuz.

En önemli olan sorun, mikrokredilerin, şu aşamaya kadar yaptığımız uygulamalara göre yoksulların gerçekten bunun en yoksullara yarar sağlayabilmesi önem taşıyor. Mikrokredi uygulamalarında yoksula hedeflenme bakımından 2001 yılında üyelerimiz arasında yaptığımız araştırma sonucu yoksulluk oranları şöyle: En yoksullar yaklaşık olarak yüzde 40-46 dolaylarında, yoksullar yüzde 33 ve nispeten yoksul olanlar da yüzde 26. Ho Chi Minh Şehrinde yoksulluğun giderilmesi programı da ele alınmış durumda. Burada müşterilerin gelir seviyesine göre yapılmış bir uygulama var. Gelirleri yaklaşık olarak aylık 250 bin Vnd’den aşağı olanlar yoksul sayılıyor. Bu miktar, gelir seviyesi olarak 53 cent’lik bir meblağa karşılık gelmekte ve bu 53 cent’ten günde 75 cent alanlar oldukça yoksul kabul edilmektedir. 75 cent’ten 1 dolara kadar olan kısım da kendi ölçülerimize göre oldukça yoksul olarak kabul ediliyor.

Zamanı kontrol edemediğim için özür diliyorum, sözlerimi hemen tamamlamaya çalışacağım. Şimdi neyi yapmaya çalışıyoruz, bunu da çok kısaca sizlere söyleyeyim; en yoksula erişebilmek ve sürekli bir şekilde sürdürülebilirliği sağlamak amacındayız.

Sonuç olarak, bir özelliği dile getirmek istiyorum: Birincisi, mikrokredinin sürdürülebilir şekilde yapılması sağlanmalıdır ve yapılması da gerekir. İkincisi, sürdürülebilir olmayan programlar belirsizliklere yol açar. Yoksullar uzun vadeli planlama yapamazlar, kendilerine sürdürülebilir programlarla ve kesinlikle uzun vadeli bir planlama imkanı sağlanabilir.

Üçüncüsü, hukuki çerçevenin de sürdürülebilir kalkınmayı geliştirecek nitelikte olması lazım.

Son olarak, sürdürülebilirliğin sağlanması, gerçekten yoksul ve çok yoksulların yoksulluklarını yok etmek için ortak bir gayret sarf etmemiz bu amaca hizmet etmemiz lazım.

Konuşmamı bitirmeden önce, bu Konferansa katılmama ve burada bu sunuşumu yapmama imkan verdikleri için size, Profesör Akgül ve ekibine içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum ve bu sunuşta Grameen Bank uygulamaları konusunda Türkiye’de benzeri çalışmalar yapmak konusundaki çalışmalarında kendilerine başarılar diliyorum. Proje açısından da ve gerçek anlamda fakirliğin ülkede yok edilebilmesi için yapacakları tüm çalışmalarında kendilerine başarılar diliyorum.

Çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Van’a, sunuşundan dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi de, “Sürdürülebilir Mikrokredi Programları Geliştirilirken En Fakire Ulaşılması” konusunda sunuşunu yapmak üzere Malezya’dan gelen konuğumuz, Profesör Doktor Sukor Kasım’ı davet ediyorum.

Prof. Dr. SUKOR KASIM (Genel Müdür, Amanah İhtiar, Malezya)- Selamünaleyküm, hepinize iyi sabahlar diliyorum.

İki konuşmacıdan sonra tebliğim, sunuşum bir miktar daha teknik olacak ve sizi de fazla sıkıkmamaya gayret edeceğim. Benim konum, acaba hem yoksullara erişmek ve de kurumsal mahalli kendi kendine yeterliliği kurmak arasında bir denge mevcut mu konusunda. Bu konu son derece önemli, çünkü 90’lı yılların ortalarında uluslararası toplantılarda kurumsal mali kendi kendine yeterlilik açısından ciddi şüpheler vardı. Konferansta, “mikrokredi kurumlarının sürdürülebilir olması beklenemez” iddiası ile birlikte çevre ve ortam açısından gerekli koşulların mevcut olmadığı da ileri sürüldü ve bu dikkate alınan bir husustu.

Abidjan’da yapılan doruk toplantısında, bütün bu programların kurumsal manada, mali yapılanmanın kendi kendine yeterliliğini sağlamanızın gerekliliği veya tüm dikkatlerinizle bu konuya yönelmediğiniz takdirde başarısızlıklara katlanmanızın mukadder olduğu ileri sürülmüştü. Bu da onlara göre en fakirlere borç vermenin çok ufak miktarlar gerektirdiği ve çok ufak bir ortalama kredi boyutu teşkil edeceği ve mali açıdan sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için daha büyük boyut gerektiği şeklinde iddialar vardı. Yani, temelde yoksulluk uygulamaları açısından bir grup arasında da buna karşılık, uzun vade açısından mutlaka bir denge aranmaması gerekebileceğini ileri sürenler oldu.

Kendi kendine yeterliliğin en yoksula erişebilme açısından bir imkan mevcut olduğunu ileri süren görüşe ve onun deneyimlerine göre, bir dengenin mevcut olması açısından herhangi bir ortam gerekli değildi. Vietnam’lı arkadaşımızın belirttiği gibi, kredi boyutları zaman içinde geliştirecektir iddiası ileri sürüldü.

İnanıyoruz ki, bu artan kredi programları sayesinde çok sayıda yoksul ve çok yoksula etkin şekilde ulaşılabilecek, mikrokredinin gücünün artırılması ve diğer girişimlerle programlar düzeyinde sürdürülebilir hale getirilmesinin başarılması durumunda tüm dünyada yoksulluğun giderilmesi konusunda önemli adımlar atılmış olacaktır.

Bu araştırmalara göre ve daha sonra yapılan çalışmaların ışığı altında az veya çok bir şekilde yoksullara ve çok sayıda fakire erişebilme arasında bir denge gerçekleştirilebileceği ileri sürüldü ve araştırmalar sonucunda kendi kendine yeterliliğin, daha çok sayıda yoksula erişebilme bakımından ertelenebilir nitelikte olduğu ortaya çıktı. Buradaki örnek olan araştırmalar, Filipinler ve Latin Amerika'da, Afrika'da yapılan çalışmalar bizlere yönel amaçlı, mikrokrediler açısından en yoksula erişmeye ulaşabilme çalışmalarına bir zarar gelmeksizin gerçekleştirilebildiğini gösterdi.

Abidjan'da yapılan mikrokredi zirve toplantısındaki yönel amaçlı, en yoksula erişebilme bakımından mümkün olduğu ortaya konuldu, yani bu hatırlatmayla birlikte, şimdi bir ziyaret yaparak bir başka, başarılı bir mikrokredi kurumuna, bu sorunun dengeleri açısından ne şekilde gerçekleştirilebileceği konusunda bir göz atalım.

Eğer istatistiklere bakacak olursak –gerçi, istatistikler yalan söylemez fakat, istatistikçiler büyük yalancılar olabilirler(!) Buna karşılık, umarım ki ben bu kategoride değilimdir- Doruk Toplantısından 4 yıl sonra Card çalışmaları sonucunda, uzun ve kısa vadede yoksullara erişme bakımından bir dengenin bulunmasının gerekli olmadığı ortaya konulmuş durumdadır. 1998 yılında yüzde 84 olan IFS oranı yüzde 20 artarak yüzde 104 olmuştur. OSS, 1998'den bu yana yüzde 130 artmış durumda; İşletmenin kendi kendine yeterliliği yüzde 30 oranında artarak yüzde 130'a erişmiş durumdadır.

Portföy, 2.1 milyon dolardan 20 milyon dolara çıkmış, yani 1998 yılından bu yana 118 milyon dolar artmıştır. Ortalama kredi boyutları da 182 dolardan, 1998'de hemen hemen yüzde 102 oranında bir artışı ifade ediyor. Ortalama tasarruflar da şimdi, hemen hemen 113 bine çıkmış durumda. Bu önemli bir bulgudur.

Etkinlik açısından da bir artışın mevcut olduğunu görüyoruz. Bu anlamda nisan 2003 tarihinde yüzde 33.7 oranına erişmiş durumdayız ve dolayısıyla krediler de büyük ölçüde artmış durumda. Bunu, orta seviyede bir artış olarak değerlendiriyoruz. Portföyün temelde ölçüsü, kalite bakımından, kredi ürünlerinin kalitesi bakımından bir azalma mevcut, fakat hala sağlıklı bir seviyede olduğu söylenebiliyor.

Dolayısıyla, yönel amaçlı, kurumsal kredi kendi kendine yeterlilik açısından fakir ve en yoksul arasında bir denge açısından söz konusu olmaksızın gerçekleştirilebilir, fakat bu hiç de kolay olmadı. Daha başlangıçtan itibaren ciddi surette çalışmak, çok sayıda fedakarlıklarda bulunmak ve bunun arkasından çok büyük sorunların geleceğini bilerek çalıştı, yani Card'ın IFC kökenleri bakımından nasıl hayati yüzdeleri elde etme bakımından bir hizmet

yapmakta olduğunu ortaya koydu ve verimlilik, etkinlik derecesi arttığı zaman yüzdelerde bir eksilme meydana geldiği görüldü.

Bir başka önemli husus, Haydarabad'daki mikrokredi kurumu da, aynı şekilde kurumsal yeterliliğin süratle elde edilebileceğini ortaya koymuş durumda. Şimdiden kredi konusunda çok yüksek bir ortalama boyutuna erişmiş oldukları ve IFC'nin verimlilik oranını, 104 seviyesinden yüzde 20-25 dolayında daha fazla artırmış durumdadır.

Aynı zamanda ortalama verimlilik rakamı bir hayli iyi seviyede; aktif üyeleri son 9 aylık zaman çerçevesinde 324-343 arasında değişiyor. Kredi portföyünü, kalitesi açısından kontrol ediyoruz ve bunun geri ödemelerinde yüzde sıfırlık bir "ödenmeme" rakamının mevcut olduğunu mutlulukla görüyor ve bunun inanılmaz bir rakam olduğunu sevinerek söylüyorum. İki yıl kadar önce kendilerini ziyaret ettiğimde bunu gördüm. Bu da, bu dönüşümün etkin olan taraflarından birisidir.

Card ve Share'den neler öğrenebiliriz sorununa geldiğimiz zaman, önce her ikisinin de 2-3 yıl aralıkla kurulmuş durumda olduğunu söylemek istiyorum. Her ikisinin de IFC'ye daha baştan taraf olan kişiler en iyi uygulamaları yapabilmek için kendilerini bağlamış kişiler. Her iki programda da kısa vadeli düzenlemeler açısından çeşitli personel fedakarlıkları yapılmış durumdadır. Her ikisi de ortak demografik, karakteristik durumlar ve farklı fiziksel ortamlara rağmen ve her ikisi de kendi alanlarında liderler.

Acaba niçin önemli diyoruz, IFS vasıtasıyla yoksula erişebilmek ve en yoksullara programlarımızda hizmet verebilmek konusunda öncelikle, hepimizin kurumsal mali kendi kendine yeterliliği elde etmemiz, bunu yapabilmek için de çok sayıda faaliyetleri gerçekleştirebilmemiz gerekmektedir. Dolayısıyla, MFI'nin bütün işletme giderlerini karşılayabilmesi, enflasyon ve sübvansiyonlar konularında düzenlemeler yapılması da gerekiyor.

MFI'ler temelde, daha başlangıçtan itibaren çok sayıda yoksul kişinin mikrokredilere erişmesine imkan verecek şekilde planlanması gerekiyor. Tabii bu da IFC'nin genel, yoksulluğu giderme hedefini ihlal edecek şekilde erişilmesi anlamına gelmez, çünkü bu, kar gayesi gütmeyen bir kuruluş olması, fakirliği gidermenin ön planda olması bakımından bu husus önemlidir. Bu, en önemli ögeyi teşkil ediyor ve IFC'ye erişebilmek için önemli sayıda çok yoksullarla birlikte çalışmak, bu sebeple bir hayli yüksek finansman kurumunu gerektirmektedir. İlk adım, maliyet bakımından etkin bir fakirlik nirengisi sağlayabilmek, bu şekilde köylere kadar erişebilmek lazımdır.

Şimdi, son derece iyi bir maliyet bakımından etkili bir hedefleme aracımız mevcut. Bunu kullanabiliyor ve aynı zamanda en iyi uygulamalarda, sosyal ortam bakımından buna erişebilme olanaklarını sağlayabiliyoruz. En yoksullara erişme konusu son derece kritik. Çünkü, bizim programlarımızın çok fakir olmayanlara sızmalarını, varlıklı olanlara sızmalarını engellememiz gerekli."

Diğer eleman da, meslektaşlarımız tarafında belirtildiği gibi, “iyi idari verimlilik niteliklerine nasıl erişebilir?” sorusu ve halihazırdaki en iyi uygulamalar konusu. Daha evvel de ifade edilmiş olduğu gibi, Asya kıtasında yüzde 18 dolaylarında olan ve kabul edebildiğimiz en iyi uygulamanın yüzde 15’ler dolaylarında olması gerekebileceğini düşünüyoruz. İkraz programlarımız için metodolojimiz konusunda yüzde 15 ile 25 doların kullanılmasının imkanlar dahilinde olduğunu, yani hızlı bir şekilde saha personelimizin verimliliğini artırmamız gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Ücretler ve ücret politikasıyla ilgili masraflar oldukça yüksek bir oranda toplam maliyetlerimizin büyük bir kısmını teşkil ediyor. Bunu yapabilmek için aktif müşteri personelimizin artması ve ortalama kredi oranlarının giderek çoğalması gerekiyor.

Ve yine aynı şekilde Grameen çalışma grubu toplantılarında şubelerin kabiliyetlerinin bu gayeye erişebilecek şekilde olmasını gerektiren programlar uygulanmaktadır.

Diğer bir eleman da, iyi bir kredi portföy kalitesini idame ettirebilmesi, bu süreler içinde ne tür teşviklerin müşterilere verilebilmesi sorununun olarak ortaya çıkmasının değerlendirilmesi ve bu şekilde kredi programlarının gerçekleştirilmesinin önemi konusudur.

Benden önce konuşan değerli meslektaşlarımız biraz evvel bunu ifade ettiler, tekrarlamak istemiyorum, bizim pek çok portföy uygulamaları bağlamında uygun istikamette hareket etmekte olduğumuzu söylememiz mümkün. Personel ve teşvikler bakımından pek çok uygulanır işletme sistemlerinin maksimize edebilmesi ve çalışan personele, yaptıkları işin kalitesine bağlı olarak zaman içinde bir hizmet verilmesi ve de çok iyi bir enformasyon sisteminin gerçekleştirilmesi konuları bu tür sistemlerin etkili olabilmesi bakımından büyük önem taşıyor.

Başka bazı yerlerde olduğu gibi, en yoksullara erişebilmek için ilave primlerin verilmesi de bu bağlamda önem taşıyan özelliklerden birisini teşkil etmektedir. Bu rakamlara erişebilmek ve hızlı bir şekilde çalışabilmek de bakımından çok önemli bir başka husustur.

Meslektaşımın ifade ettiği bir başka husus da, mali programlar açısından talebi uyarabilmek ve orta ve uzun vadede kredi boyutlarının artırılabilmesi için sistematik bir şekilde bu programları hızlı bir şekilde gerçekleştirmemizin zaruri oluşudur. Yani, bu ürünlerden bazıları bunlar ki, ayrıntılarına girmeyeceğim.

Meslektaşlarımızın daha evvel ifade ettiklerine ilave olarak, yoksullar ve en yoksulların uygun bir faiz haddine erişebilir olmaları gerekli. Araştırmalarımızın sonuçlarına göre, zikredilen yüzdeler arasında bir çok alanlarda yoksulların, sistemin niteliği bakımından kredileri borçlarını geri ödeyebilme imkanlarına sahip oldukları görülmüştür.

İkinci olarak çok önemli olan bir başka husus daha var ki, o da şu: Biz uygun bir faiz haddi oluşturduk, meslektaşım da bunu ifade ettiler, özellikle de bu tasarruflar konusuna zaman ayırmıyorum, çünkü tasarruflar fonlar açısından

ölçüde kısa ve orta vadede büyük bir önem ifade etmeyebilir, fakat bir kez bizler mali açıdan kendi kendimize yeterli duruma geldiğimiz zaman, tasarrufları çok daha geniş bir ölçekte seferber edebileceğiz.

Şimdiye kadar pek çok mikrokredi kurumlarının faaliyete geçtiklerini ve bu şekilde kurumsal, mali, kendi kendine yeterliliğe erişmiş olduklarını, aynı zamanda en yoksul ailelere erişilebilirlik olanaklarına da sahip olduklarını gördük, fakat rakam hala çok ufak ve dolayısıyla da milyonlarca sayıdaki en yoksullara erişebilmek için gerçek anlamda da programlarımızın büyük bir çoğunluğunu gündeme almamız gerekiyor. Kurumsal etkinliğimizi en verimli şekilde sağlayabilmemizin etkili yollarından birisi de maliyet bakımından çok etkin bir hedefleme yapmak, gerek kurumsal ve gerekse saha personelinin etkinliğini artırmak ve mali ürünleri standartlaştırmaktır.

Temelde programlarımızın yönlendirilebilmesi bakımından meslektaşımın da yine ifade etmiş olduğu gibi, faiz oranlarını azaltabilmek ve hukuki bir birim olarak mikrokredi kurumlarının yaşayabilir hale getirilebilmesini sağlamamız gerekiyor.

Çok teşekkürler efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Profesör Doktor Sayın Kasım'a teşekkür ediyoruz.

Savaş ve Afet Durumu Sonrasında Sürdürülebilir Mikrokredi Programlarının Geliştirilmesi konusundaki sunumunu yapmak üzere, Sayın Quanine'i davet ediyorum. (Alkışlar)

JANNAT-E-QUANINE (Proje Yöneticisi, KGMAMF, Kosova)- Saygıdeğer Başkan, saygıdeğer konuklar, sevgili Türk dostlarım, mikrokredi uygulayıcıları, dünyanın çeşitli yerlerinden bayanlar ve baylar; bugün burada sizlerle beraber olmaktan ve Grameen mikrokredi programları konusundaki deneyimlerimizi paylaşabilmek açısından büyük onur duyuyorum.

Doğu Avrupa'da Grameen mikrokredi uygulamaları da son üç yıl içinde giderek artan bir boyut kazanmış durumdadır. Ben iki gündür burada bütün konuşmaları dinlediğimde düşündüm ki, eğer zamanında Kosova yerinde çalışmalara burada başlamış olsaydım daha mutlu olurum belki de, çünkü çok şanslısınız; hükümetle işbirliği halinde, politik desteğin varlığı, gerekli fonların alınması, nüfusun çokluğu gibi faktörler önemli kazanımlardır. Kosova'da çalışırken 1.5 milyon nüfus ve pek çok kısıtlamalar mevcuttu. Bangladeş'ten Kosovaya'ya geldiğimde Grameen ekip üyeleri olarak ve sorunu ele alarak Grameen mikrokredi uygulama programlarını orada uygulayabilmek için tamamıyla istikrarsız bir ülkede idik. Savaşın hemen ardından göç etmiş kişiler, etraflarında savaş devam ederken büyük ölçüde -neredeyse- tamamen insanı yardım programlarına bağıydılar. Hatta tuvalet kağıdı ve sigara gibi günlük yaşam ihtiyaçları bakımından ihtiyaçları olan temel basit malzemeler bile hükümet dışı kuruluşlar tarafından sağlanıyordu.

Kredi uygulamaları konusunda Grameen Vakfı da aynı şekilde devreye girdi. Grameen mikrokredi uygulama programlarının orada uygulanmasını sağlamak için zaman içinde bir proje oluşturuldu. Grameen Trust Bangladeş

Programıyla, bu sorunların üstesinden gelebilmek imkanlarına kavuştuk, fakat riskler hala var. Topluluk açısından millî, ulusal ve yerel programlarla karşılaştığımız zaman ileri derecede bu sorunların altından nasıl kalkılabileceğini, bunun nasıl olabileceğini zaman zaman düşündüğümüz durumlar oldu. Orada insanların etnik ihtilafları daima mevcuttu ve aynı zamanda bu programların sürdürülebilir şekilde Kosova’da gerçekleştirilebilmesi için de deneklerimizle çalışmalarımızı sürdürüyorduk, ama bugün burada yaptığımız şekilde, kültüre yabancıydık. Ben Doğu Avrupa’ya daha evvel 2000 yılında gitmiştim. Bu krizler esnasında, hiç kimse bana nüfus konusunda, insanların çevredeki nüfusun ne olduğunu dahi söylemiyordu. Hatta bize yardım edebilmek için tuttuğumuz kişileri tanıyabilmek de mümkün olmuyordu. Hiç kimse bana herhangi bir belge, kağıt veremiyordu çünkü, mezun oldukları okullar, kolejler dahi imha edilmiş olduğu için belge getirmeleri mümkün olmuyordu.

Dolayısıyla, Grameen metodolojisini kullanmak ve bu şekilde Grameen metodolojisine göre, temel metodolojiyi kullanmak zorunda kalıyorduk. İnsanlardan öğrenmek istediklerimiz için bütün destek hizmetlerini dikkate aldık ve bildiğiniz gibi, herhangi bir bağlılık olmaksızın, mobilize şekilde bir yerde çalışmakta olan kişileri almak suretiyle onları dinleme yoluna gitmeye çalıştık. İtiraf edeyim ki, bu hiç de kolay bir şey değildi; çünkü her şey, insani yardım programları içinde gerçekleştirildiği için, dolayısıyla bir bağış söz konusuydu. “Biz savaş kurbanlarıyız bize nasıl faiz yüklersiniz, biz size bunu nasıl öderiz, bizim hiçbir pazarlama imkanımız yok ki!” diyorlardı. Aynı zamanda kadınların da işi nasıl başlatabilecekleri konusunda hiçbir fikirleri yoktu. “Benim kocam bana her şeyi getiriyor. Bana sadece yıkama, temizleme ve çocuklarıma bakmak kalıyor” diyordu. Erkekler de bildiğiniz gibi, mikrokredi programları açısından deneyimli değillerdi.

Bu öyküleri dinlediğimiz zaman, kendi deneyimlerimizi onlarla paylaştık, bu şekilde birbirlerimizin kültürlerini anlamaya çalıştık. Aramızda, karşılıklı olarak yoğun bir bilgi akışı gerçekleşti. İnsanlar farklı düzeylerdeki kişilerle de yoksulluk durumunu anlayabilme bakımından pek de zor olmayan ilişkiler kurabilir. Eğer yoksulluk durumunu yeterince anlayamazsak, temel sorun olarak hedeflenen yoksulluk konusunda ve ekonomi kategorilerini belirleyemediğimiz takdirde bir şey yapabilmek mümkün değildir.

Grameen metodolojisinin temel felsefesinde, insanların hayatlarını anlamak her şeyden önde geliyor. Bu mümkün değildi ve bizler bir kadının göçmen olup olmadığını -belki bir süre sonra başka köye gidecekti- veya orada kalıp kalmayacağını bilmiyorduk. Son olarak da bir köyde birkaç kadın güvenerek bize geldiler. Kendilerinde büyük ölçüde güvenerek, inançla geldiler. Diğer kadınlara da yol gösterebilmek için, ancak 4 200 dolarlık bir parayla, bir köyde 4 kadınla program harekete geçirildi. Ağustos 2000 tarihinden ilk krediyi bu şekilde verebildik.

Grameen metodolojisinde, kredileri verirken yönelim süreci önem taşıyor. Bu anlamda eğitim süreci, çizgiyi nereye çizeceğimiz, insanların programa ne şekilde katılabileceğini sağlama konusu ve aynı zamanda bir grup duygusu meydana getirebilmek önemlidir. Aynı zamanda da metodolojiyi tarama, elekten geçirme zarureti var. Bir grup meydana getirdikten sonra, lider olarak ele alabileceğimiz bu grupların köy seviyelerinde gerçekleştirilebilmesi ve diğer köylerde ne olup bittiğine baktıklarını gördük. Bu bağlamda, bazen bizden sonra “lazım değil” diyenler de vardı, ancak projeye katılan bu 4 kadın Grameen metodolojisi sayesinde krediyi alıp ne şekilde büyük işler yapılabileceğini gösterdiler

Yaptığımız bu uygulamalar neticesinde, derhal ve anında, bir hafta içinde programa katılanların eline para geçmeye başlamış durumdaydı ve aldıkları para sayesinde gerekli ihtiyaçlarını karşılayabildiler. Bütün görünebilir şeyler minicik ölçütte herkesin gözleri önünde oluşmaya başladı. Bunun üzerine diğer kadınlar da bunun peşine düşmeye ve aile üyeleriyle birlikte büyük ölçüde katılmaya başladılar.

Gelip, daha yakından bakıyorlar, inceliyorlardı. Sonuçta, belki kendilerinin bir tek inekleri vardı ve bu kendileri için büyük bir varlık örneğiydi; ama, sonunda daha fazla sayıda kadın, daha fazla köyler gelmeye başladı. Şimdi Kosova’da biz 140 köyde çalışıyoruz. Bir bölgedeki bir köyden başlamak suretiyle Kosova’nın dört bölgesine eriştik. Diğer beş bölgeye de erişeceğiz. Amacımız, bunu bir ülke programı haline getirmek. Bu proje uygulamasına 2000 yılında 100 dolarla başladık. Şimdi, Mayıs ayında 7 milyonluk Euro’luk bir meblağa erişmiş bulunuyoruz.

Geri ödeme oranı yüzde 100’dür. Bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Programın etkileri son derece yüksek orandadır. Kredi alan ilk kadın, tamamlamak istediği şekilde tamamladıktan sonra ikinci kredisini almaktadır. Geri ödeme sistemi olarak yıllık geri ödeme sistemlerini kullanıyoruz. Sürekli ve ortalama kredi boyutları orada 700 dolaylarında. Burada uygulamanın ilk safhasını tamamladık, şimdi yeni bir safhaya girmiş. Başlangıçta yaptığımız, uygulama ve oluşturma ve sürdürülebilirliği sağlayabilme safhasıydı.

Bunu ne şekilde sürdürebilir durumda oluruz, maliyetlerimizi ne şekilde karşılayabiliriz ki bu şekilde program sürekli olarak devam edegelsin diye yaptığımız çalışmalar konusunda Kosova’da program reaksiyon oranı bir hayli iyi. Grameen metodolojisi sayesinde oradan aldığımız son derece olumlu tepkiler ve aynı zamanda Bangladeş’te eğittiğimiz elemanlar sayesinde, bu lokal personelimizin çalışma şekillerinin verimliliği düşünüldüğünde, önümüzdeki yıl maliyetleri tamamen karşılayabileceğimizi biliyoruz. Bu sadece Bangladeş’te, Asya’da veya Doğu Avrupa’da veya Türkiye’de değil; eğer biz insanları mikrokredi amaçlarına uygun şekilde çalıştırdığımız, son birkaç gün içinde yaptığımız çalışmalardan da durumun bütün gerekli ayrıntılarını dikkate çıkarabildiğimiz zaman gerçek anlamda meseleyi değerlendirebilmek ve programı sürdürebilmek mümkün olacaktır.

Hedef gruplarımız içindeki bu çalışmaların sonucunda, bu bağlamda yoksulluğun ortadan kaldırılabilmesinin mümkün olduğu ortaya konulmuştur.

Öylesine mutluyum ki, sizlerle deneyimlerimi paylaşmak istedim ve bir program içinde Doktor Aziz'le beraber çalışabilmek benim için büyük bir fırsattı. Türk hükümetinin de bu konuda büyük bir hizmet yapmakta olduğunu ve samimiyetini görüyorum. Bunun iyi bir başlangıç olmasını diliyor, kendilerine bu açıdan başarılar diliyorum.

Bu bağlamda, son aşamada coğrafyasına bir göz attığımız zaman, bu uygulamanın başarısını Kosova'da mümkün olduğuna göre, Türkiye'de de gerçekleşmemesi için hiçbir sebep yok. Umarım ki, günün birinde bu proje sürekli bir ülke programı haline gelecektir.

Değerli konuklar, sonuç olarak, bana bu fırsatı vermiş olduğunuz için sizlere tekrar teşekkür etmek istiyorum.

Bütün arkadaşlarımıza, dostlarımıza Türkiye'deki uygulamalar konusunda başarılar diliyorum ve umarım ki bir gün çok daha iyi koşullarda yine birlikte olacağız.

Beni dinlemiş olduğunuz için sizlere tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN- Sayın Quanine'e, sunumundan ötürü teşekkür ediyoruz.

Şimdi de oturumumuzun tartışma bölümüne geçmek istiyorum.

Tartışmacılarımızı sizlere takdim ediyorum:

İngiltere Mikrokredi Enstitüsü Başkanı Sayın Rosalind Copisarow,

Sayın Seida Saric, Bosna Hersek Women for Women International yöneticisi,

Sayın Kiendel Burrit, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, BM Sermaye Gelişim Formu Mikrofinansman Biriminden uzman.

Buyurun. (Alkışlar)

Öncelikle, Sayın Rosalind Copisarow'u takdim ediyorum.

ROSALIND COPISAROW (CEO, Mikrokredi Enstitüsü, İngiltere)- Çok teşekkürler. Burada gerçekten de harikulade sunuşlar yapıyor. Sanıyorum ki hepiniz de bu konuda bana katılıyorsunuzdur.

Bu bağlamda görüşlerimi kısa tutmaya çalışacağım. Sunuşlar için, başlangıç için son derece güzel konuşmalar yapıldı. Ben, kriterlerin değerlendirilmesi, sürdürülebilirlik olgusunun ötesinde olarak, müşterileri dinlemek ve hizmetlerini karşılayabilmek için faaliyetlerin sürdürülebilirliği konusunda söyleyeceklerimin, sürdürülebilirliğin destek için kullanılabilmesi boyutları içinde ele alınmasını isteyeceğim.

“Sürdürülebilirlik niçin bu denli önemli?” soruna geldiğimiz zaman biliyoruz ki, bu hizmetler her şeyden önce ölçeklendirilebiliyor, sürekli olarak sağlanabiliyor. Kendisine bu kadar ucuz ve kaliteli bir programın bu denli sürdürülebilir durumda sunulduğunu görebilen başka hiçbir müşteri yok. Bu anlamda katılımcılar sürekli olarak mali hizmetlere erişme imkanına sahipler ve daha büyük ölçülerde olmasını istediklerinde de, mümkün olduğu şekilde onlara

ulaşıyor. Benim kişisel olarak motivasyonum sürdürülebilirlik konusunda ve ben bu konuda çalışıyorum.

Burada iki ana elemanın dikkate alınması çok önemli; gelirler ve maliyetler. Sayın konuşmacılardan da dinlemiş olduğunuz gibi, ve gerçekten basit gelirlerinin giderlerinden daha fazla olması kilit pozisyonudur. Burada müşteri hacmi, müşterilerin sayısı, faiz haddi ve kayıplar konusunda bu sabah da büyük ölçüde yorumlar yapıldı, bunu ele almayacağım, ben faizler açısından şunu söylemek istiyorum: Türkiye çok ilginç bir ülke durumda. Gelecekteki kalkınma beklentileri açısından, burada giderek daha fazla nelerin olup bittiğine, Avrupa'da ve Amerika'da nelerin olup bittiğine bakmak durumundadır. Aynı şekilde, kendi politikalarını oluşturabilmek için gelişmekte olan ülke deneyimlerini de dikkate alıyor ki, zannediyorum bu hususların çok dikkatli bir harmanının olması gerekiyor. Türkiye'nin, uluslar arası alandaki deneyimleri gerek zengin ve gerekse yoksul ülkelerdeki deneyimin bir harmanını yapacak durumda olduğunu söylemekte fayda var.

Bu sebeple de Doğu ve merkez Avrupa'yı da buna katmak suretiyle, zengin olma yolundaki ülkeler olarak Batının birkaç karakteristiğini söylemeyi, gelecekteki Türkiye uygulamalarının faydalı olması açısından dile getirmek istiyorum. Genel olarak Batıda düşük bir faiz ortamı mevcut. Bunları, konuşmacıların konuşmalarında da dinledik. İdari masraflar konularındaki uygulamaları mikrokredi teşkilatlarına dönüştürebilmek, idari hizmetler ve portföy bakımından mevcut uygulamalardaki duruma bir göz attığımız zaman bütün bunların Batıdaki ülkelerin büyük bir çoğunluğunda uygulanamayacağını söyleyebilirim, çünkü faiz oranları o kadar düşük ki, portföyü açısından da başka ülkelere oranla çok daha düşük olacaktır. Batı Avrupa ülkelerindeki faiz oranları, hayatın gerçeklerinden birisini teşkil ediyor.

Buna ilaveten kilit sorun da müşteri sayısı bakımından düşünüldüğünde, gelişmekte olan ülkelerin programları, gelişmiş olan ülke programlarından niçin daha fazla? Grameen Bank ta 2.7 milyon borçlu mevcut. 13 bin borçlu mikroda, Polonya'daki uygulamalarda. Ben daha evvel ve İngiltere'de çalışmaya başlamadan evvel Polonya'da çalıştım, niçin böyle diye baktığımız zaman bunun çok çeşitli sebeplerinin olduğunu görürüz.

Temel yaşam standartlarını bu tarz insanlara verebilmek için giderek daha iyi bir sosyal güvenlik sistemine sahip olmak gerekiyor. İngiltere'de böyle bir refah sistemi 1944 yılından beri, neredeyse 60 yıldır devam edegeliyor. Konuyla ilgili genel duygu nedir diye düşündüğümüz zaman, bunun çok iyi niyetli, fakat çok da iyi uygulanmamış bir program olduğunu söyleyebilirim. Çünkü, uygulama, insanların ilerleme teşviklerini ortadan kaldırmış durumda. Bundan yararlanan kişilerin mali durumlarına baktığımız zaman kendi işlerini, çalışmalarını geliştirebilme bakımından ilerlemeleri hemen hemen sıfır; hatta gerilemeler vardı.

Yani, Türkiye'nin bu programları geliştirirken ya da kalkınırken, asgari yaşam standartlarını, en yoksullar için geliştirirken, onları için hayati gelişmeleri

avantajlı duruma getirmesi gerekiyor. İnsanlar herhangi bir gelişme, teşvik göremezlerse, bu da sürdürülebilirlik bakımından önemli bir engel teşkil edebilir.

İkincisi, Amerika ve İngiltere’de Batı Avrupa’nın başka ülkelerinde, merkezi Avrupa’da da görüldüğü üzere kredi faaliyetleri itibarıyla insanlar kalifiye olsun ya da olmasın her gün kutular içinde çok ucuz görünümlü kredi kartları vasıtasıyla alışverişler yapmaktalar. Bu ülkelerin büyük bir çoğunluğunda tefecilere, muazzam faiz hadleri uygulayanlara karşı hiçbir koruma sistemi mevcut değil. Bakıyorsunuz, birden bire herhangi bir mali hizmete sahip olmayan kişiler ortaya çıkıyor ve kendilerini muazzam faiz hadleri içinde, büyük bir ekonomik kriz sonrasında boğulma kurumunda buluyorlar.

Bu kültür sorunu, son çözümlemede insanların tasarrufta bulunma eğilimlerini azaltmaktan geri kalmamaktadır. Zengin ülkelerde borç ve tasarruf arasında satın alma gücünü belirleyen faktörlerden birisi giderek duyarlı hale gelmeye başlamış durumdadır. Türkiye açısından bunun dikkate alınması, mevzuatın hazırlanırken dikkate alınması gereken hususlardan bir tanesi olarak değerlendirilebilir.

Üçüncüsü, burada gerçek alanda trajik bir sorun var. Gelişmekte olan ülkeler giderek zenginleşiyorlar. Toplum bağlantılarının, aile içi desteğin azalması, insan alt yapısının bozulması pahasına olmak üzere. Grammen kredi anlaşmaları bakımından hukuki bir sözleşmeye sahip değil. “Niçin?” diyeceksiniz; çünkü, muhteşem bir destek sistemi var. Toplum giderek artan miktarlarda bireyselleşmeye başladı. Daha fazla tüketici olmaya başladığında aile bağları da aynı şekilde giderek zayıflamakta ve hukuki alt yapı da aynı şekilde onun yerine geçmektedir.

Benim deneyimime göre bu kişilerin, Batıda mikrokredi konusunda çalışan kişilerin aynı zamanda insan desteği kültürünü toplumlarda yeniden oluşturmadıkları, buna çaba sarf etmedikleri takdirde eskisinden daha iyi durumda olmayabileceği ortada. Mikrokredinin uygulanmasının güçlü ülkelerdeki krediler bakımından bu, temelde bir üçüncü elemanı teşkil ediyor ki, bunun hayati bir önem taşıdığını sizlere söyleyebilirim. Bu da aynı zamanda topluluk ve insan altyapısı oluşturabilme bakımından önem taşıyor ki, bu şekilde de güven elemanını kredilerde maksimize, işletme deneyimi giderlerini de minimize edebiliyoruz.

Birkaç yorumu da maliyet boyutunda ele almak istiyorum. Buradaki eşitliğin, denklemin maliyet taraflarına göz attığımız zaman iki noktayı, Batının gerçekleştirebildiğini, yüksek mikrokredi programlarını yürütebilmek için yüksek maliyetleri azaltabildiğini görüyoruz. Birincisi, insanların idari maliyetleri azaltabilmesi için giderek daha fazla teknoloji kullanıyoruz. Gelişmekte olan ülkelerde maliyetlerin ve ücretlerin düşük olması çalışmalarını başarılı olarak uygulanabiliyor. Yani, temelde idari desteğin bütün yerel mikrokredi teşkilatları açısından ülkede etkili olduğunu, dolayısıyla toplanan

fonların mikrokredi finansmanını destekleyebileceğini biliyoruz. Fakat aynı zamanda ve toptan büro işletmeleri konusunda teknoloji kullanmak suretiyle yüksek bir kurulma maliyetlerine sahip olan, fakat işletme giderleri son derece düşük olan sistemleri oluşturulmasında fayda var. Bu da potansiyel rekabet, mikrokredi kuruluşlarının da işbirliğinde bulunabilmesi, aynı destek sisteminin var olduğunu ve herkesin bundan yararlanabileceğini, bütün kuruluşlar açısından sahip olunabileceğini düşünüyoruz.

İkincisi, maliyet elemanı; Batıda da görmüş olduğumuz gibi çok ilgi çekici bir durum olarak gönüllülüğün giderek artması, personel bakımından kuruluşlarda önem taşıyor. Yani, bir yerde ücretli personel tabanlı bir organizasyon olmaya devam ediyor. Batının bir başka gerçeği olarak değil, ama iş hayatının yaşayabilirliğini sağlayabilmek anlamında, gelişmekte olan ülkelerde oran daha yüksek, daha büyük ölçüde gayretin gösterilmesi gerekiyor. Müşterilerin daha iyi bir hayat standardında yaşam sürebilmelerini sağlayabilmek ve sadece daha iyi olabilmek açısından bu gayretler önem taşımakta.

Maliyetler ne kadar artarsa, toplumdaki personelin ücretsiz olarak destek göstermesi programda aynı ölçüde artmaktadır. Sadece maliyetleri azaltma açısından değil, aynı zamanda, daha geniş bir toplumsal kuezyonun ekonomik kuezyon ile bağdaşmasını ve bunları birlikte götürebilmek imkanını elde ediyor. Mikrokredi uygulamasında, sadece müşterilerin hareketliliği değil, ülkedeki değer herkesin de katılımcı bir özellik taşıması rolüyle ortaya çıkması yoksulun da erişilebilir bir sınır içinde ulaşabilmesine etken veriyor.

Son olarak, maliyet elemanın diğer bir tarafı da sürdürülebilirliğe katkıda bulunabilmesi bakımından sermaye maliyetidir. Kredi sermayesi, eğer borç alındıysa “bunun için teşkilat ne kadar ödeyecek?” sorunu vardır. Batıda çok düşük bir faiz haddi ortamı var ve bu şekilde de sermaye maliyetlerinin olabildiğince ucuz tutulabilmesi mümkün oluyor.

Müşteri kredileri için sermaye maliyetlerinin daha da düşük olmasının mümkün olduğunu düşünüyoruz. Müşteri tasarrufları, müşterilerin kendi sermayelerini oluşturabilmesi bakımından mümkün olmakla birlikte, bunun mutlaka en iyi finansman şekli olduğunun sürdürülebilmesini sağlama bakımından şart olduğu söylenemez, çünkü biz de müşterilerin tasarruflarının yüksek oranda gerçekleştirilmesini bekliyoruz. İngiltere ve kesinlikle Amerika Birleşik Devletlerinde, yeni şirket türleri oluşturuldu. Bunlar, topluluk finans organizasyonları konusunda kurumsal ve bireysel olarak yatırım yapılmasını teşvik ediyor ve mikrofinans organizasyonlarını destekleyen ve bunların piyasa değerleri başta olmak üzere sosyal etkisini arttırabilmek şeklinde destek veren şirket türleri ortaya çıkıyor. Bu şekilde de iş aleminin ve yardımseverlik arasındaki bir köprüyü kurmuş oluyoruz.

Mikrofinans kuruluşları mali hizmetler sunmaya devam ediyorlar. Yardımseverliğin de ötesinde bankanın müşterisi olmayan kişilere de bu hizmet sunulabilmekte ve bunun yanında fonları kullanma açısından mali kurumları

bütün tayfi içinde sistemin şirketlerin ve vakıfların ticari yatırımları emre amade kılmaları, bankalardan sermaye fonları vasıtasıyla ortaya çıkıyor. Orta vadede ise sosyal yatırımların mevcut olabildiğini görüyoruz. İnsanlar bu bağlamda mikrofinansman teşkilatlarının büyüme ve gelişmesini destekleyebiliyorlar.

Yani özet olarak, Türkiye, Batı koşullarına doğru daha fazla hareket etme eğiliminde olduğuna göre, yani gerçek anlamda, özde sizi canı gönülden teşvik etmek isterim. Bu çok zorlu sorunları sürdürebilmek ve ele almak bakımından üç alan çok önemli; birincisi, ürünler alanında, yani ürünler alanında kredilerin, tasarrufların, sigortanın ve de mali danışmanlık ve planlama sisteminin, bütün ürünler yelpazesinin belli koşullar altında değerlendirilmesi konusudur

İkincisi, politikalar bakımından, kendi kendini istihdam edebilmesi, küçük işletmelerin gelişmesini sağlayabilme bakımından teşvik edilmesi gerektiği, üçüncü ve son olarak da sivil toplumların gündeminde, ülkede herkesin genel destek sağlamaya gönüllü olması. Belki de gönüllü olarak düşük maliyet ve sermaye ödenekleri sağlayabilmeye imkan vermesinin de mümkün olabileceğini sağlamak mümkün diye düşünüyorum.

Daha fazla yardım ve destek konusunda bu tür ortamlarda çalışmaya devam edeceğiz elbette, Türkiye’de de gelecekte kendilerine yardımcı olmaktan mutluluk duyacağımı söylemek istiyorum.

Teşekkür ederim.(Alkışlar)

BAŞKAN- Değerli konuklar, değerli katılımcılar, konferansımızın ikinci oturumu burada sona eriyor.

Tebliğ sunan tüm konuşmacılara teşekkür etmek istiyorum. Aslında toplantıyı sonuna kadar izlemeyi çok arzu ediyorum, fakat Bakanlar Kurulu toplantısına katılmak üzere Ankara’ya dönmek zorundayım. Bu konferansın, yoksulluğun azaltılması konusunda önemli adımlar atılmasına vesile olmasını diliyorum.

Tekrar teşekkür ediyor, hepinize başarılar diliyorum. (Alkışlar)

SEIDA SARIC (Yönetici, Women for Women International, Bosna Hersek)- Günaydın, çünkü hala sabah.

Ben gerçek anlamda Profesör Aziz’i, bu büyük olguyu Türkiye’de düzenlediği için kutlamak istiyorum. Aynı şekilde Profesör Yunus ve Profesör Latifee’ye de kendi deneyimlerini bizlerle paylaştıkları için ve aynı zamanda kendilerinin, adeta pratisyenler olarak mikrokredi sorunları üzerinde çalıştıklarını görmekten mutluyum.

Benim sunuşum bu açıdan daha önceki meslektaşımın daha da kısa olacak; çünkü sürdürülebilirlik konusunda benim söylemeyi düşündüğüm şeylerin hemen hemen büyük çoğunluğu değerli konuşmacılar tarafından söylendi. Fakat, bütün bu söylenenlere ilave olarak, biz pratisyenler misyonumuzu gerçekleştirme bakımından çok dikkatli ve titiziz. Misyonumuzu gerçekleştirebilmek ve kendi teşkilatımızın faaliyetlerinin sürdürülebilmesi bakımından bu özelliklerin var olmasının şart olduğunu biliyorum.

Doğu Avrupa'dan gelen meslektaşlarım, sizlerle ülkemizin deneyimlerinden bahsetmek istiyorum.

Doğu Avrupa'da, daha da gelişmiş olması beklenen bölgede, genel olarak Bosna Hersek'te mikrofinansman sistemi uygulamaları savaştan sonra gerçekleşti. 1992-1996 arasında yaşanan savaştan sonra uzun bir süre için mikrokredinin savaş sonrası ülkelerde için neler yapabileceği konusu ve temelde sosyalizmden kapitalizme geçiş dönemi içindeki boyutları bakımından ele alınmıştı.

Biz burada kuruluşumuzu büyük bir misyon ile başlattık. Çalışmalarımızı, insanlara istihdam sağlamak, yoksulluğu Bosna Hersek'te azaltmak üzere yaklaşık olarak yirmi kuruluşla birlikte organize ettik. Merkez kuruluşumuz mevcuttur, hepimiz programın az veya çok mali bakımdan sürdürülebilir olduğunu fark ettik ve şu anda 20.000 civarındaki kişiye erişmiş durumdayız. Buna karşılık, şunu da unutmamalıyız ki Bosna Hersek'in nüfusu 3 milyon kişi dolaylarında.

Şimdi, ilk olarak daha evvel söylemiş olduğum gibi, iyi bilmemiz gereken, kredilerimizin üç boyutunun olduğunu ve en fakirlere erişebilme bakımından zor koşullarla karşı karşıya olduğumuzu biliyorum. Yani, bazı kuruluşların fiilen kendi kendilerine mali yeterliliğe erişme bakımından yaptıkları çalışmalarda, temelde bazı yanlışlıklara düşmüş olduklarını söyleyebilirim. Türkiye bakımından gerçek anlamda da mikrofinans kurumlarını; kredi kurumlarının gerçekten yoksullara, en büyük ihtiyaca sahip olanlara erişebilmelerini sağlamak ve temelde yoksulların krizden kaçınabilmelerini, kendi yoksulluklarını giderek ortadan kaldırebilmelerini sağlayabilecek şekilde hareket etmelerini sağlamak amacıyla yönelik olarak değerlendiriyorum. Yani, bu şekilde mikrofinans kurumları açısından düşünürsek, onlar kendi paralarını mobilize edebilecek durumdadır. Bu şekilde mikrokredi kuruluşlarının misyonlarına erişmelerini sağlayabilmemiz mümkün olacaktır.

Aynı zamanda benim çalıştığım kuruluşun da uluslararası boyutlara erişmesi sağlayabilme amaçlarına yönelik olarak yaptığımız çalışmalarda, Grameen Bank metodolojisi uygulamasını 1997'den itibaren doğu Avrupa'da da aşağı yukarı aynı zamanda gerçekleştirdik. Bu metodolojiyi gerçekleştirirken kendi müşterilerimize sunduklarımız sadece mali yardım değil; bundan çok daha fazlası. Bizim deneyimimiz başladığı zaman Bosna Hersek tahrip olmuş durumdaydı. Fantastik bir şekilde, sendikacıların faaliyetlerini elimizde mevcut olan bütün olanaklardan yararlanmak suretiyle son güç bir durumdan ortadan kaldırmak için her şeyimizi ortaya koymak zorunda kaldık.

Bu metodoloji çerçevesi dahilinde müşterilerimizi programdan yararlandırabilmeye ve pasif vatandaşlardan aktif vatandaşlar haline dönüştürmeye çalışıyorduk, çünkü merkezler farklı köylerden oluşturulduğu için, farklı merkezler, müşterilerimizin bir araya geldikleri, tartıştıkları, karar verdikleri ve karşılaştıkları çok farklı sorunlarda çözümler getirdikleri bir

uygulama haline dönüşmekteydi. Çalıştığımız altı yıldan sonra gerçek anlamda pek çok iyi bir deneyim dizisine sahip olduk. Bu şekilde muhteşem bir gelişme olduğunu söyleyebilmem mümkün. Kadınlar, merkezlerimizi kullanmak suretiyle kendi kendilerini organize etmekte ve bu arada da pek çok kadın, kendi altyapılarını köylerinde yeniden kurabilme olanaklarını sağlıyorlar, vesaire..

Bosna Hersek'teki ciddi bir sorun da konut sorunu. Çünkü, pek çok ev tahrip edilmiş durumda. Son zamanlarda müşterilerimizden birisini ziyaret ettik. Kendisi, ilk müşterilerimizden birisiydi ve de kendisiyle programımız içinde 7 ay süre ile beraber çalışmıştık ve bu süre içinde kendisi 6 ineğe sahip oldu, bunlarla meşgul olmaya başladı. Kendisinin evi yoktu, yaşayacak bir yeri yoktu ve şunu yaptı: İneklerinden bir kısmını satarak ev satın aldı. Bu, muhteşem bir örnektir zannediyorum ve bu durumu, Mikrokredilerin katmanlı bir etkisi olarak değerlendirebilirim.

Bu, dün Profesör Yunus'un söylemiş olduğu gibi, "ikinci doları kazanabilmek için ilk dolara ihtiyacımız var" ifadesini doğrulayan bir özellik. Sanıyorum ki, Türkiye de, bu programı uygulamaya başlamadan önce, dünyadaki bütün bu deneyimleri dinlemekten, öğrenmekten dolayı mutlu olmalı diye düşünüyorum.

Böylece, sanıyorum ki mikrokredinin uygulamalarıyla neler yapabileceğini görebileceksiniz ve bunun arkasından mikrokredi sektörünü Türkiye'de geliştirebilmek açısından aktif bir role de sahip olabileceksiniz.

Sözlerimi daha fazla uzatmak istemiyorum; ama, sorularınız olursa, onlara da konuşmaların bitiminde cevap verebilirim.

Teşekkürler. (Alkışlar)

SHANKAR MAN SHRESTA (CEO, RMDC, Nepal)- İyi öğleden sonralar diliyorum.

Ben, bu sorunla ilgili olarak yorum yapmama izin verdikleri için Konferans tertip komitesine teşekkür etmek istiyorum. Değerli konuşmacılara da, sundukları tebliğleriyle fikir tartışmalarına neden oldukları için ve yine bu bağlamda, Bayan Akşit'e de desteği için, kadınların Türkiye'deki davalarını ve mikrokredi uygulamalarını desteklediği için teşekkür etmek istiyorum.

Değerli konuklar öncelikle bir iki noktayı dile getirmek istiyorum; konuşmacılar, konuşmalarının temelinde, sürdürülebilirlik konusunun niçin önemli olduğunu dile getirdiler. Bunun sebepleri, mikrofinansmanla çok sayıda insanlara erişebilme imkanı veriyor. Niçin böyle sorusuna cevap vermemiz gerekirse, sürdürülebilirlik diye gerçek anlamda bir uygulama konusunda mikrokredi kurumları da olabildiğince çok sayıda insana erişebilme bakımından bir imkan sağlanabiliyor. Türkiye'yi çok iyi bildiğimi ileri süremem; fakat bizim, burada Türkiye temelinde bireysel kredilerin boyutları anlamında ufak olduklarını biliyorum. Bu anlamda çalışabilme bakımından, bankalar kurum olarak ele alındığı zaman, piyasaya gittiğimizde tasarruflarımızı alıp götürüyor.

Tasarruflarımızı ticari bankalardan birisine vermek suretiyle bu kurum profesyonel şekilde bunları kredi olarak kullanma imkanını veriyor.

Uzun vadede ölçek ekonomilere riayet ettiğiniz zaman da ticari sürdürülebilirliğin, ticari pazarlama imkanların geliştirilebildiklerini biliyoruz. Bu kolay değil, zaman zaman ve global deneyim bakımından kurumsal sistem bakımından geçen 5 yıl içinde meseleyi mali sürdürülebilirlik açısından ele aldığımız zaman da, fonların ticari bakımından sürdürülebilirliğini ele aldığınız zaman yaşanmış bir deneyimimi dile getirmek istiyorum. Ben, Dünya Bankasında da bir süre çalışmışım. Bankalara gittiğiniz zaman, görüyorsunuz ki, bankalar devamlı olarak bilançolarında bir kar göstermek savaşında ve her zaman için ticari kredi verme çabasındalar. Tasarrufları toplayarak bu amaçlarına uygun olarak kullanmak isterler.

Bankacılar “kredi veririz elbette fakat biz de yüzde 100 nakit garantisi isteriz” diyorlar. Bunun da ötesinde, faiz ödeyeceksiniz bir de. Bankacı, yüzümdeki tebessümü görünce kızdı. Yüzde 100 bir nakit garantisi olduğu takdirde niçin insanlar kredi almaya gelsinler diye söyledim kendisine. Temelde, endüstriyle ticari krediler arasında köprüler oluşturmaya başlamış durumdalar. Bu ticari mikrofinansman sistemleriyle ve aynı zamanda da düzenleyiciler bakımından, ticari bankalar zaman zaman mikrofinans kurumlarına da kredi verme durumundalar; çünkü bankaların yerel fonları kullanabilme bakımından daha düşük faizle bunları ve imkanlarını kullanabilme amacını güdüyorlar bu şekilde de fiilen ticari sistemlerinde bir ilişki kurulabiliyor.

İkinci sebep olarak bu bağlamda en önemli sebeplerden bir tanesi de, bu hizmetler açısından sürekli olarak bir erişim sağlıyor olmasıdır. Değerli sunucunun da dile getirmiş olduğu gibi, başlangıçta bize defalarca, Kosova’da olup bitenleri anlatmıştı; insanlar kredi almak istemiyorlardı, aslında sürekli olarak kredi almak eğilimindediler. Bu şekilde kredilerinin mali yönetim bakımından sürekli olarak bir değişmeyen, devam edegelen bir süreç olması gerekliliğini dile getiriyorlar ve bu şekilde gerçekleştirme sağlanmaya çalışılıyor.

Ortaya atılan rakamlar, sürdürülebilirlik bakımından bir dizi sorunları, tartışmaları da ortaya getirmiş durumda. Bu sorunlardan birisi, sürdürülebilirliği sağlama ve müşterilere erişebilme arasındaki dengedir. İkincisi, sürdürülebilirlik bakımından daha çok müşterilerde fedakarlık yapılabilmesi olarak görülüyor.

Global deneyim konusunda, mali sürdürülebilirlikle erişilebilirlik bakımından herhangi bir koordinasyon bulunmasının gerekemeyebileceği şeklindeki düşünce ortaya çıktı. Bunu duymaktan büyük mutluluk duydum. Çok düşük bir oran olmakla birlikte, bir çok farklı alanlarda orta gelirli, düşük gelirli ülkelerde, mali olarak sürdürülebilir bir mikrofinansman kurumunun gerçekleştirilebildiği biliniyor. Bu bağlamda meseleyi ele aldığımız zaman sürdürülebilirlik oranının, yaklaşık olarak yüzde 24 olarak tespit edilmiş olduğu da tespit edilmiştir.

En yoksullara erişebilme açısından sadece ilk aşamada değil, aynı zamanda böyle bir tehlikeye maruz kalan orta derecedeki yoksullar bakımından da aynı konular sorun olarak ortaya çıkıyor.

Erişilebilirlik açısından güçlü bir kadın nüfusu mevcut burada. Orta düzeydeki yoksullarla birlikte endüstrinin daha hızlı bir şekilde geliştirilebildiğini, pek çok kişinin de bu şekilde ortaya çıkmış olduğunu görüyoruz. Erişilebilirlik açısından meseleyi ele aldığımız zaman, yoksulluğun dinamik niteliğini de ele almamız lazım. Fakirlik boyutları arasında, meseleyi bugün ele aldığımız zaman, mali krizler, felaketler bakımından hızlı bir şekilde yoksulluk adı altında bir yerden diğerine geçebildiğini görebiliyoruz.

Bir başka noktayı daha dile getirmek istiyorum; en yoksulları ele aldığımız zaman acaba hizmetlerin emre amadeliği, bulunabilirliği, kredi hizmetlerinin sorunsuz olup olmaması gündem sorunudur. Eldeki deneyimlere göre, kredi hizmetleri tasarruflar bakımından önemlidir. Para transferleri, bu hizmetlerin desteklenebilmesi bakımından elbette büyük önem taşıyor. Bu yüzden mikrofinansman kurumları bakımından meseleyi ele aldığımızda bunların gerçek anlamda desteğe ihtiyaç olan bir kurumsal düzenlemeye gereksinim duymakta oldukları ortadadır.

Mikrofinans uygulama programlarının orta düzeydeki kredilendirme açısından önem taşıyan bir boyutu var; burada karşılıklı olarak bir destekleşme söz konusu. Yanlış anlamayın, kurumlara eleştiri olarak söylemiyorum, en yoksula erişebilmeleri açısından oldukça geniş kapsamlı bir kurumlar dizisi oluşturmanın dahi bu konuda düşünülebilmesi gerektiğini söylüyorum. Bir mikrofinans kuruluşunu, hükümet dışı kuruluşları, genel olarak ticari bankaları ele alalım. Bunlar gerek kredi ve gerek tasarruf hizmetleri vermekteler. Mevduat hesapları konusunda, ticari bankalarla birlikte onları destekleyici olarak hizmet vermekte olan bir çok kuruluşun da olduğunu bilmekteyiz. Mikrofinans bankalarının çok hedefe yönelik hizmetleri sağlamakta olduklarını da biliyoruz.

Aynı şekilde sendikaların da geleneksel olarak, Türkiye'deki uygulamalarını bilmiyorum; bu kurumlar başka bir çok ülkede en yoksullara erişebilme bakımından uygulama sistemlerine kolaylık sağlayabiliyorlar.

Buradaki önemli nokta şu ki, biz, bu kuruluşlar çerçevesi dahilinde mikrofinans kuruluşlarına, genel mali sektör çerçevesi içinde, paralel endüstri olarak ticari bankalar tarafından da bu uygulamaların gerçekleştirilebileceğini biliyoruz. Bazı konuşmacılar tarafından, kritik bir eleman olarak sürdürülebilirlik yönünden faiz hadleri konusu dile getirildi. Konunun hassasiyet ve duyarlılık derecesi bakımından, global açıdan ticari işlemlerin sağlanabilmesi anlamında büyük ölçüde önem taşıyan bir özellik olarak, düşük ortamda, düşük maliyette olan uygulamaların da bu bakımdan istenen verimliliği sağlayabilme durumunda olmadıklarını görüyoruz. Dolayısıyla, faiz hadlerinin tek başına bir faktör olmadığı da bellidir.

Bu bakımdan da yoksulların, faiz hadleriyle ilgili olarak sürekli bir erişim imkanlarına sahip olduklarına kanaat getirdiklerine inandıkları zaman, yüksek faiz hadlerini ödemekte olduklarını biliyoruz.

Sanıyorum, bahsedeceğim iki nokta, daha evvelki konuşmacı arkadaşlarımız tarafından dile getirildi; büyük ölçüde mali sürdürülebilirlik üzerinde duruldu. Sürdürülebilirliğin en kritik olan noktalarda, menajer, yönetim ve teknik sürdürülebilirliğin de aynı şekilde dile getirildiğini söylemek isterim. Kurumlar bakımından en başarılı olan sistemler arasında ortak olan bir husus, vizyon sahibi olan liderler gerçeğidir. Bu da, büyük olasılıkla bir işletme yöneticileri bakımından meseleyi ele aldığımız zaman, vizyonlarını paylaşabilen ve personeline bu vizyonlarını aktarabilen kişiler mikrokredi sistemlerinin geliştirilebilmesi bakımından bu alanda büyük ölçüde başarılı olabiliyorlar.

Türkiye, vizyon sahibi liderlerin mevcut olduğunu görmekten büyük ölçüde mutluluk duymaktadır sanıyorum.

Global mikrofinansman kuruluşları bakımından sürdürülebilir kurumlar büyük ölçüde de buna imkan veren ortamlarda gelişip yeşerebiliyorlar. Aynı zamanda genel politika bakımından mali sektör politikaları da çok önemlidir. Bu bağlamda da mikrofinans konusunun, ülkenin finans sisteminin ayrılmaz bir parçası olduğunu biliyoruz. Bu konu, ekonomik kalkınma bakımından, fakirliğin azaltılabilmesi ve ekonomik demokrasiyi gerçekleştirme bakımından özel bir önem taşıyor.

Enflasyon sorunu var; politik sorunlar ve bunların kontrol edilebilmeleri tartışmalarının yanı sıra diğer önemli olan bir nokta da politikaların, mali baskıları giderici bir misyona sahip olduklarını biliyoruz. Bu şekilde yoksulların insani bir yaşam olanağı sağlayabilmelerine imkan verebilme uygulamalarla birlikte hukuki düzenleyici çerçevenin de, mikro ikrazları kolaylaştırıcı ve buna imkan verici bir sistem olması gereklidir. Mevduat hadlerinin, kullanıcı mikrofinans ortamları içinde buna imkan vermesi lazım.

Son konu olarak bu düşüncelerimi ve deneyimlerimi sizlerle paylaşmak istedim. Bu konuda başkaca sorular, yorumlar olduğu takdirde, daha sonra da cevap vermeye gayret edebilirim.

Hepinize teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 11.45

SUNUM- Programımızın bu bölümünde, “Mikrokredi Uygulamaları İçin Kaynak Oluşturulması” konusunda sunuşunu yapmak üzere ilk konuşmacıyı, bay Shankar Man Shrestha’ı davet etmek istiyorum. (Alkışlar)

SHANKAR MAN SHRESTHA (CEO, RMDC, Nepal)- İyi öğleden sonralar diliyorum.

Saygıdeğer Başkan, Doktor Aziz Akgül, Profesör Muhammad Yunus, saygıdeğer delegeler, değerli dostlarım, katılımcılar bayanlar ve baylar; benim konum, mikrokredilerle ilgili fonlar hakkında.

Mikrokredi, her geçen gün giderek artan bir popülerite kazanıyor diyebilirim. Binlerce mikrokredi kuruluşları mevcut. Mikrofinans faaliyetlerini dünyanın her yerinde yapıyorlar ve mikrokredi, yoksulluğun azaltılabilmesi ve sonuçta ortadan kaldırılabilmesi için son derece güçlü bir araç niteliğini kazanmış bulunuyor.

Bugün için yoksulların kredi açısından güvenilirliği konusu artık tartışma konusu olmaktan çıkmış durumda; fakat, buradaki başlıca sorun da, şekil itibarıyla mikrofinans uygulamacılarının büyük bir çoğunluğunun mali kaynaklarını seferber etme konusunda ortaya çıkıyor. Özellikle programlar açısından hariçten fon sağlanması oldukça zor bir uygulama. Ben bizzat Bangladeş’te Grameen Bank’ın bir programının içinden geçtim ve bu programın başarısından büyük ölçüde ilham aldım. Grameen Bank’ı 1986 yılında ziyaret ettiğimde büyük ölçüde bunun bir benzerini uygulamaya karar vermiştim; fakat, karşılaştığım burada ilk problem, ödenek ve fon bulmak oldu.

Hükümetten hiçbir destek olmayınca ben de muhtelif ticari bankalara gittim, görüşmeler yaptım. Hiçbir ticari banka bunu desteklemeye hazır değildi. Son olarak Grameen Bank Vakfından 50 bin Amerikan Dolarlık bir para elde edebildim ve bu parayla Nepal’de bir mikrokredi programını başlattım. Hala da pek çok pratisyenlerin mikrofinans uygulamasını başlatma konusunda bu problemle karşı karşıya kaldıklarını biliyorum.

Bu fon temininden sonra dahi 2000 kişiye erişmekte zorluk çekiyordum, çünkü burada fon problemi gündeme geliyordu. Nepal’de muhtelif kaynaklardan bunu elde etmeye çalıştım, fakat bu da mümkün değildi. Son olarak bir bankacı, bana bu konuda 5 milyon Rupi vermeyi kabul etti. Bu da programa başlayabilmeme imkan verdi. Bunun bir başarı öyküsü olmasından sonra pek çok ticari banka bu programı desteklemeye hazırlar zira bir yerde, bir mikrofinans kalkınma bankası halini almış durumda.

Mikrofinans, temelde bir para işi olduğu için fonlama büyük ölçüde kritik bir boyuta sahiptir. Hiçbir mikrofinans programı elbette ki mali kaynaklar olmaksızın gerçekleştirilemez. Bu da gerçekten kritik bir husus. Aynı zamanda devam edegelen mikrofinans müesseselerinde dahi fon desteğini sağlayabilmek ve bu şekilde mali sürdürülebilirliği elde etmek zor. Dolayısıyla bu şekilde bir

fonlama desteği olmaksızın mali anlamda kendi kendine yeterliliği elde edebilmek bir hayli zor bir şey. Bu yüzden fonlama mikrofinans kurumlarında çok hayati bir elemanı teşkil ediyor.

Bu konuda bir çok kaynak mevcut fakat bu kaynakların en güvenilir olanı, bunların arasında, doğrudan doğruya üyelerin tasarruflarıdır. Diğer kaynaklarla karşılaştırdığınız zaman bu en güvenilir olanı bu, çünkü doğrudan doğruya müşterilerinizle muhatapsınız. Dünyanın hemen her yerinde en fakir insanların dahi bunu gerçekleştirebildikleri görülmüştür. Nepal'in yüksek dağlarında, insanların son derece yoksul oldukları yerlerde deneyimlerimiz var. Hatta iki yıllık bir süre içinde, hayret edeceğimiz bir şekilde 3 milyon Rupi'yi seferber ettik. Dolayısıyla, eğer uygun mekanizmalara sahipseniz, tasarrufların mobilize edilmesi zor olmuyor. Bu da mikrokrediler için en güvenilir finansman kaynağını teşkil ediyor.

Bunun hayata geçirilebilmesi için mikrofinansman kuruluşlarının uygun ürünlere sahip olmaları gerekmekte ve insanların ihtiyaçlarına cevap verebilecek durumda olmalıdır. Evet, bu açıdan fırsatlar olmadığı için -kapasite değil- fırsat yokluğundan dolayı hayatta bir işletmeyi başlatamayan kişilerin çok sayıda olduğunu biliyorum. Program bu bağlamda da önem taşıyor.

Dolayısıyla, tasarrufların mobilize edilmesi bir çok riskleri de ortadan kaldıracak niteliktedir. Aynı zamanda riskleri asgariye indirebilmek ve yararlanabilirliği azaltabilmek üyelerimiz açısından bir özellik taşıyor. Tasarrufların seferber edilmesi, kırsalda, toplumlarda pek çok talebin karşılanamaması anlamına gelir. Dolayısıyla tasarruflar çok önemli bir mikrofinansman kaynağıdır. Bu, zorunlu olabildiği gibi gönüllülük esasında da olabilir. Zorunlu tasarrufları, çok ufak tasarrufları başlangıçta buraya yönlendirmek mümkündür. Bu şekilde de üyeler arasında bir tasarruf alışkanlığını yaratmakta ve büyük ölçüde tasarrufları artırmaktadır.

Mikrofinansman kuruluşlarının büyük bir çoğunluğu, yüzde 33,52'si tasarruflardan geliyor, yani bu da kaynak bulabilme açısından en güvenilebilir, etkili araçlarından bir tanesini teşkil ediyor.

Aynı şekilde üye olmayanların tasarruflarının da mevduata alınabilmesi mümkün, fakat benim memleketimde üye olmayanların tasarrufların toplanmasına hukuki sistem müsaade etmiyor; Nepal'de yasal olarak mümkün değil.

Bir başka kaynak da mikrofinansman kuruluşları için erişilebilecek olanlar, ticari fonlar olabiliyor. Eğer mikrofinans kurumları iyi bir etkinlik, daha yüksek bir verimlilik elde edebilirler ve yüksek standartlar tutturabilirlerse mali kaynaklarına ticari bankalardan erişim imkanına sahip olurlar fakat, bu açıdan da ticari kültüre sahip olmaları ve ticari bankaların ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri gerekmektedir. Bu şekildedir ki, ticari kültür yüksek standartlı performans, verimlilik ve etkinlik elde edilebiliyor.

Nepal'de merkez bankası, ticari bankaların portföylerinin yüzde 12'sini bu sektöre yönlendirmesini gerekli kılmış durumdadır. Hindistan'da da bu

sektöre tahsis yüzde 40 olarak öngörölmüş durumda. Yani, bu şekilde ticari bankalardan fon desteğini elde edebilmek mümkün. Ticari bankaların yoksullara kredi verme misyonları mevcut değil, dolayısıyla yoksullara yardım açısından onlar için de inanılmaz bir şey sayılır. Bu bakımdan mikrokredileri bizzat kendilerinin verme şeklinde bir uygulamaları yok. Dolayısıyla, merkez bankasının ve hükümetin şartları sebebiyle portföylerinin belli bir kısmını mikrofinans ayırmaları gerekiyor ve Hindistan gibi, Nepal gibi ülkelerde mikrokredi kurumları aynı zamanda ticari bankalardan elde edilecek olan kaynaklara bu şekilde erişebiliyorlar.

Daha evvel de söylediğim gibi, bir çok projenin başlamasının ilk adımı, ilk fonları elde edebilmekte yatıyor. Bu açıdan Grameen Trust'a Bangladeş ve Amerika Birleşik Devletlerinde, UNCDF ve hatta Birleşmiş Milletler Kalkınma Teşkilatı da çok önemli destekler verilmesinde önemli roller oynamaktadırlar.

Şimdi, aradan geçen on yıllık süre içinde, işler bir hayli değişti; çünkü, bu kurumların mikrokredi sermayeleri ile işe başlamalarından sonra, işletmeler ölçeğini artırmak için kaynaklar aynı zamanda kalkınma bankalarından, Dünya Bankasından elde edilebiliyor.

Mikrofinans kurumları, aynı zamanda geliştiricilerine, mikrofinansmanı bir sermaye olarak kullanmaya ilgi duyanlara diğer kurumlardan kaynak sağlayabilirler. Örneğin Nepal'de bizim bir mikrofinans geliştirme kuruluşu mevcut. Kalkınma bankasının mikrofinans işlemlerini geliştirmek için asgari bir sermaye katılımıyla geliştiricilerden sağlayabiliyoruz. Bu da bir başka mikrofinansman kaynağını teşkil ediyor.

Bir başka kaynak da, gelirlerini, işletmelerin elde edebilmesi olanağıyla sağlanabiliyor. Sabahleyin konuşulduğu gibi, mikrofinans kuruluşlarının yeterli bir fazlalığa sahip olmaları gerekli. Kar yapabilmeleri zorunlu, aksi takdirde bir diğer ticari fonlarda erişebilme imkanına sahip olamazlar ve bu şekilde kendi kazançlarını, gelirlerini de bir sermaye olarak kullanmak zorunda kalırlar. Bir çok ülkelerde çeşitli kurumlar vücuda getiriliyor, Bangladeş ve Nepal kırsal kesimlerinde mikrofinansman kurumları gibi, Pakistan'da yoksulluğu yok etme müessesesi ve Filipinlerde PCFS gibi. Bu girişimler mikrofinans girişimlerine başlayabilmek ve aynı zamanda ölçeklerini artırabilmek için çok hayati bir önem taşıyorlar. "Mikrofinans toptancılığı" olarak tabir edebileceğim bu kuruluşlar da bir yerde kalkınma ve geliştirme kapasitesi oluşturma sistemine katkıda bulunuyorlar.

Ben buradan hareketle sözlerime şunları söyleyerek son vermek istiyorum. Bir mikrofinansman kurumunun, mikrofinans faaliyetinin başarılı olabilmesi için ilk şart, Grameen modelinde olduğu gibi güçlü bir işletme sistemine sahip olmasıdır. Eğer biz uygun bir modele sahip değilsek, başarılı olamayız. Grameen modeli başarıyla tesis edilmiş bir model olarak her yerde tekrarlanabilir. Mutlaka Grameen modeli olması da şart değil; fakat bu, dünyadaki başarılı modellerden birisidir. Herhangi bir şekilde sağlıklı bir sistem teşkil eden ve aynı zamanda mali kaynaklara sahip, insan kaynakları da mevcut

bir modelin kurumsal kültürü mikrofinansa uygun olmadığı takdirde başarı mümkün olamayabiliyor. Bu gerçekten önemli. Daha az önemli olmamakla birlikte, son bir özellik de liderlik konusu. Her mikrofinans işletmesi ancak bu vasıfları verimli kullanabilirse başarılı olabilir ve dünyanın her yerinde, toplumun en yoksul kesimlerine erişilebilir.

Çok teşekkürler eredim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Çok teşekkür ediyoruz.

Ben, şimdi huzurlarınıza Gramen Trust Yönetim Kurulundan Lamiya Morshed'i çağırmak istiyorum. Kendisi bize Grameen Bank'ın mikrokredi programlarının fonlama sistemlerini izah edecek. (Alkışlar)

LAMIYA MORSHED (Genel Müdür Yardımcısı, Grameen Trust, Bangladeş)- Bayanlar ve baylar; hepimize iyi öğleden sonralar diliyorum

Bay Shrestha bize mikrokredi uygulamalarının fonlama sisteminden bahsetmişti. Benim sunuşum, size tarif edeceğim şekliyle, Grameen Vakfının kullanıcılarının uluslararası fonlama sistemi üzerinde çalıştığı, son 12 yıldan beri dünyanın çeşitli yerlerinde uygulanan ve bu bakımdan da sürecimize dahil uygulamaları sizlere anlatmaya çalışacağım.

Grameen Trust ne şekilde başladı? Her şeyden önce Grameen Bank'ın bir başarısı sonucu yoksullara kredi verme uygulaması neticesinde Grameen sistemlerinin ne şekilde uygulanabileceği ve destek sistemlerinin nasıl oluşturulacağı konusunda 90'lı yıllarda giderek daha fazla talep gelmeye başladı ve, Grameen Trust bu sayede, bu fonlarla 1989 yılında tesis edildi.

Grameen Trust'un başlıca kodlama programının amacı, temelde yoksulluğu azaltmaktır. Mikrokredi uygulamaları sayesinde yoksulların yaşam standartlarının iyileştirilmesi aşağıdaki Grameen Bank yaklaşımları sayesinde oluyor.

Birincisi, bunu nasıl yapıyoruz; biz, her şeyden önce kuruluşlara teknik destek sağlıyoruz, biraz önce de sayın konuşmacıların belirttikleri gibi, fonlarını, işletmelerini harekete geçirmek üzere olan bir çok hükümet dışı kuruluşlar var. Bir kayıt mevcut olmadığı için, eğitim ve teknik desteğe ilaveten Grameen Trust küçük miktarla mali desteği de faaliyetlerine katmak için çalışıyor. Zaman içinde bu konuda pek çok destek hizmetleri oluşturulmuş durumdadır.

Kopyalamadan neyi kastettiğimiz sorulduğu zaman, bu yaklaşımların sadece benzer kültürel özellikler gösteren Asya, Bangladeş kültürleri olabilir diyoruz, fakat biz kopyalamada kilit nokta olarak 4 eleman öngörmekteyiz. Bunlar takip edildiği takdirde bir çok pahalı hataların tekrarlamasından kaçınılabilme imkanına sahip olacağız.

Buradaki temel noktalardan bir tanesi, 50 doların altındaki küçük krediler suretiyle fakirliği azaltılabilmesine ve kendi kendini istihdam ve gelir sağlama olayıdır. Çok fakirlere, özellikle kadınlara yönelik bir program. Onlar geleneksel olarak mali finansman sistemlerinden uzaklar. Aynı şekilde yoksullara uygun olan koşullara bakıyoruz, garanti aranmıyor, çünkü insanlar

bunu sağlayabilecek durumda değiller. Uygulamanın bir başka altyapısını oluşturan hukuki bir sözleşme de mevcut değil.

Bununla beraber, personelle üyeler arasında yakın bir ilişki mevcuttur. Sistem büyük ölçüde güvene bağlıdır ve yoksulların da şehirlere, büyük binalara gitmeleri gerekmiyor; biz, hizmetleri kapılarına götürüyoruz. Bu bakımdan daha kolay ve üyeler için daha az pahalı bir sistemdir.

Ödemeler, Bangladeş'te küçük taksitler halinde ve küçük miktarlarda, haftada birer kez olarak yapılmaktadır. Sistem, giderek daha fazla hacimli hale gelmekte, bir toplum oluşturmak için, kendilerine, geri ödeme sistemlerinde bir teşvik unsuru teşkil ederek, grupta, kadınlar merkezlerde, köylerde bu şekilde bir destek şebekesi meydana getirmektedirler. Her zaman için bir tasarruf uygulaması da gönüllü veya zorunlu olabiliyor ve krediler, gelir üretebilme bakımından olduğu kadar dünyanın çeşitli yerlerinde teknoloji kredisi vesaire gibi kredi programları çeşitlendirilebilmektedir.

Bir başka kilit eleman da, sürdürülebilir programların geliştirilmesidir. Grameen, bir geliştirme programı olarak zaman içinde geliştirildi. Bizim deneyimimiz, yoksullar için bu hizmetlerin ödemeye amade olan bir erişime sahip oldukları takdirde toplumlar açısından önemli olan noktalar olabileceği şeklindedir.

Grameen Trust'un süreci nedir dersanız, zaman içinde mikrofinansman programları için geniş kapsamlı bir program üretildi. Dünyanın çeşitli yerlerinde ilk adım, başlayıcılar için bir diyalog programı oluşturma ve Nepal'deki gibi başlangıçta Grameen Bank için çalıştırılacak elemanlar oluşturulmasıydı. Bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu arazide oluyor ve faaliyetleri ilk olarak doğrudan doğruya arazide uygulayabilmek suretiyle gerçekleştiriyorlar.

Grameen Trust sınırlı bir şekilde olarak örgüte destekler veriyor. Ciddi programlar konusunda da yeni başlangıçlar için 50 bin dolara kadar yumuşak krediler veriliyor. Bunun gerisinde yatan program şu ki, bir bağış olarak çok erken bir zamanda bir sürdürülebilirliği oluşturabilmek, aynı zamanda pek çok hükümet dışı kuruluşlara kredi sağlayıcı ortamlardan gelmedikleri için aradığımız sorunları ortadan kaldırabilme imkanını veriyor. Saha eğitimi de aynı şekilde Grameen personeli tarafından önem taşıyor. Bu şekilde kopyalayıcı kuruluşlar açısından da dünyanın gerçeklerini sahada öğrenme imkanını veriyor.

Örgüt desteği açısından izleme hizmetleri, teknik yardım gerekli ise, özellikle programlar var ise spesifik işletme faaliyetleri, teknik destek açısından mali denetlemeler gibi denetleme hizmetleri vermekteyiz. Aynı şekilde hedefleme bakımından en yoksullar için yerinde ve zamanında hizmetler veriyoruz.

Programların genişletilmesi çerçevesi dahilinde yönetim çalışma grupları hazırlamaktayız. Bunu özel eğitim programlarıyla veriyoruz. Bu programlar giderek artmakta ve ölçekleri de genişlemektedir. Bunun için, ilk safhadan sonra başarılı olarak bu fonlardan kullanmak suretiyle oldukça büyük bir gelişimi ve fonların daha çok genişletilmesini ön görmekteyiz. Bu fonlar da aynı zamanda

kuruluşların kendi kendilerini destekleyici bir birim haline gelmesine imkan vermektedir.

Nihai olarak desteğimiz, başlangıç noktasından itibaren başlayarak, onlara kendi ülkelerinde lokal fonlara erişim imkanı sağlamakta ve aynı zamanda da bu ülkelerdeki hükümetlerle diyalog halinde uygun bir yasal çerçeve oluşturmaktadır.

Zaman içinde sistem katılımcılarının sayısını hızlı bir şekilde genişlettik ve halihazırda yıllar içinde, giderek artan sayıda yoksul aileleri şebekeye dahil ettik. Halen dünyanın çeşitli yerlerinde hemen hemen bütün kıtalarda çalışıyoruz.

Afrika'daki pek çok ülkeler de bu kapsamda. Aynı şekilde Latin Amerika'da, bu yıl da bildiğiniz gibi Türkiye'de bu projeyi başlatıyoruz, yani bugüne kadar 35 ülkede 116 kuruluşu destekledik ve 1 milyon 225 bin yoksul aileye eriştik. Bunların büyük bir çoğunluğu Grameen Trust'tan destek almış durumda ve bu erişimin yüzde 96'sı kadınlara yönelik olmuştur. Dolayısıyla, büyük bir çoğunluk olarak bu programlara destek verenler kadınlar olmaktadır.

Grameen Trust, olarak 13 milyon Amerikan Dolarını kredi olarak ilgili kuruluşlara verdik ve yoksul aileler bu fonlardan kullanmak, yararlanmak suretiyle 515 milyon dolar vermiş durumdalar. Tasarrufların miktarı yaklaşık olarak 25 milyon dolardır ve ortalama geri ödeme oranı, bütün programları bir bütün olarak ele aldığımız zaman, yüzde 96'dır bu oran. Bu programların büyük bir çoğunluğunda yüzde 100'lük bir geri ödeme var. Bazı vakalarda da muhtelif sebeplerle durum farklı. Daha evvel de belirtildiği gibi, muhtelif sebeplerle geri ödemelerde sorun olabiliyor.

Genel yaklaşım, yerel STK çalıştıran ülkelerde desteği geniş tutmak. fakat özel durumlarda biz aynı zamanda direkt olarak ülkeye gidip, işletmelerle çalışmalara başlamak, doğrudan doğruya yerel personelle bu hizmete başlamak suretiyle, yap-işlet-devret sistemiyle çalışıyoruz. Mesela Kosova'da bunu yaptık. Türkiye'de, bu ayın sonlarına doğru Diyarbakır'da başlayacağımız program var. Buradaki ana fikir, Grameen personeliyle bir süre götürmek ve daha sonra, gelecekte yerel kuruluşlara devretmek.

Nyanmar'daki proje 1997 yılında başladı ve hemen hemen 1.4 milyon nüfus içinde 30-40 bin aileye ulaştırılmış durumda. Müşterilerin tamamı kadınlardan oluşuyor. Yüzde 100'lük geri ödeme var ve sistemin tüm çalışması Grameen Trust tarafından yerel olarak idare ediliyor.

Biz aynı zamanda benzer bir programı Kosova'da destekledik. Meslektaşım, proje hakkında konuştu. Üç yıl kadar önce başlamıştı bu proje ve halen 5 500 aileye erişmiş durumda. Daha etkili bir alan olarak 7 milyon dolardan fazlası kadınlara tahsis edilmiş ve de tamamı geri ödenmiş bir program. Başlangıçtan itibaren ve şimdi projeyi devretmek üzere önümüzdeki yıl içinde bu projenin tamamıyla yerel yöneticiler tarafından başlatılmasını bekliyoruz.

Biz desteğimizi nereden alıyoruz dersiniz, bu kuruluşlar bilateral vericiler; özel vakıflar, Birleşmiş Milletler aynı zamanda halk fonları adını

verdiğimiz vakıflar var. Aynı zamanda Grameen Vakfından yapılan tasarruflar mevcut. Çünkü, alandaki deneyimlerimiz sebebiyle bu hizmetleri etkin bir şekilde başkalarından daha ucuz olarak verebiliyoruz.

Grameen Trust yaklaşımının geleneksel vericilerden farkı nerededir dersanız, biz önce güney ve güneydoğu ortaklıklarına önem vermekteyiz. Diğer gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler arasında da bu sistemleri oluşturabilmek bakımından vurguladığımız husus, her zaman için yerel şebekelerin kapasitelerinin oluşturulması. Bu yüzden yerel STK'larla ve kurumlarla çalışmayı yeğliyoruz. Buradaki, kendine özgü bir destek paketi. Bu şekilde teknik yardım ve ödenek ve eğitimi her birlikte veriyoruz.

Giderek daha fazla miktarlarda en büyük mikrokredi fonları için ilk fonları da verebiliyoruz. İdari giderler de çok düşük seviyede. Fonların yüzde 89'u, başta bulunanlardan kredi olarak gelmekte. Bunların ölçeklerini artırabilmek konusunda, ortaklarımızdan ve idari maliyetlerimiz açısından bütün işletmeler için sadece yüzde 11 oranında Grameen Bank ile aramızda yakın kurumsal ilişkiler mevcut. Teknik kaynaklar ve teknik uzmanlık bilgisi açısından bunlardan yararlanmaktayız

Son olarak çok geniş bir uluslar arası şebekeye sahip olduğunu söylemek istiyorum. Bu şebekeden yararlanmak suretiyle sisteme, Grameen'in Global Şebekesi adı verilmiş. Bu şekildeki değişiklikleri ve yeni gelişmeleri dünyanın her yerindeki uygulamalarımızda kullanıyoruz.

Grameen Trust'un etkilerine geldiğimiz zaman, Grameen'in elemanlarının Asya'da, Pasifik'te, Avrupa'da, Afrika'da ve Amerika'da tekrarlanabilir olması, programlarımızın örnekleri olarak dünyanın neresine gidersek gidelim, ailelerin deneyimlerinin gelirlerinin artmakta olduğunu göstermekte, beslenme ve erişim bakımından da bizi giderek daha fazla sayıda katalizör kadına eriştirebilme imkanları vermektedir. Büyük bir çoğunluğu da bu programı destekledi.

Aynı zamanda sürekli bir mali desteklenebilirlik sağlayabilmekte, hizmetler, kuruluşlar da bu şekilde maliyetleri düşürebilmekte ve vericilere güvenilir şekilde bağlı olmakla, sistemlerinden tedrici olarak uzatmaya, kurtulmaya da imkan vermektedir. Grameen vakıfları açısından ve eğitim ve teknik yardım programlarının desteklenmesi, kilit alanları teşkil ediyor. Destek hacmi, temelde, toplam işletme açısından önemli değil, fakat diğer fonlara erişim bakımından kilit noktayı teşkil etmekte. Bu şekilde desteğimiz büyüme açısından kilit özellik teşkil etmektedir.

Sonuç şu ki, bir mali ve teknik açıdan, henüz karşılanmamış talepler var ve bu konuyla ilgili olarak başlılardan uygun mekanizmaların oluşması konusunda görüşmeler devam ediyor. Grameen Vakfı ve tröstü açısından etkili ve maliyet bakımından programı etkin bir şekilde destekleme açısından başka ülkelerde tekrarlanabilir diye düşünüyoruz.

Çok teşekkürler efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Çok teşekkürler.

Mikrokredi programlarının finansmanı konusunda genel olarak konuşmaları dinledik ve spesifik olarak da Grameen Vakfının desteklerini ne şekilde yapmakta oldukları konusunda gerçekten ilginç konuşmalar dinledik.

Şimdi, sorunları düzenli olarak ele alıp daha geniş bir ortam içinde değerlendirmek üzere Filipinler'den gelen konuğumuz Mila Bunker'e söz veriyorum. Buyurun.

MILA G. MERCADO BUNKER (Ahon Sa HIRAP Inc. Filipinler)- Benim burada her şeyden önce şunu söylemek istiyorum ki, sizlere, ülkemdeki 80 milyon kişiden selamlar getirdim.

Ben bu fırsattan yararlanmak suretiyle, Profesör Yunus'a da teşekkür etmek istiyorum, çünkü 13 yıl önce Grameen uygulamasını yapmak üzere Filipinler'de bize 100 dolar vermişti ve 1994 yılındaki krizden sonra temelde programlarımız hemen hemen duraklama noktasındayken, Grameen Trust, bizim bu krizi atlatabilmemiz için müsaade etti. Profesör Sukor Kasım da aynı şekilde bize tekrar gerçek anına geri getirme imkanlarını bağışladı.

Tabii bu noktada, aynı zamanda Profesör Aziz Akgül'e ve bu ülkedeki mesai arkadaşlarına, sizlerle bu önemli konuşmalarda bilgilerimizi paylaşabilme imkanı vermiş oldukları için teşekkür etmek istiyorum.

Aynı şekilde mikrofinans uygulayıcıları olarak uluslararası krediler, konseyler, hükümetler ve millî, yoksullukla mücadele komisyonu, mikrofinansman için çerçeveyi oluşturmak amacıyla hizmete girdi. Sunuşumda da aynı zamanda bunun ötesinde mikrofinans programlarının düzenlenmesine geldik. Bu uygun çerçeveyi mikrofinansman bakımından düzenlemek bizim açımızdan yardımcı olabilecektir.

İlk olarak size sunacağım ilk slayt, temelde Filipinler koşullarından öğrendiğimiz gibi, 1980 yılından bu yana deregülasyonun bir sorun olarak görülmemesi, en yoksula erişmek için sürekli olarak sürdürülebilirlik ve yaşayabilirlik vizyonu içine gitmesi gerekliliğidir. Fakat, 1989 yılından sonra fonun gerçek anlamda kullanılması konusunda hükümet politikaları olarak, sürdürülebilirlik anlamında gerekli direktifleri alma, bu konuda çalışma talimatları verilmişti.

1995, 1996, 1997 yıllarında mikrokredi fonunu gerçekleştirdik ve mikrofinans vakıflarıyla hizmete başladık. Her şeyden önce, özel mikrofinans kurumlarının mali hizmetler sunma konusundaki çalışmaları gerçekten önemliydi. Bir politika ortamı için artan, katılımlı bir şekilde özel sektörün mikrofinans programına katılımını sağlıyoruz.

Daha evvel sosyal refah ve kalkınma dairesi de mikrofinans programları uyguluyordu, fakat kendileri o kadar düşük faizli vergi verdiler ki, mikrokredi programı tahrip oldu. Bu sebeple hükümet, politika ortamında artık bu tür programlara katılmamalarını söyleyerek diğer kuruluşların desteklenmesi görevini kısıtlandırdı.

Evet şimdi her şeyden önce gerçekten mikrofinansın ne olduğunu mikrokredi ile mikrofinans arasındaki farkın ne olduğunu belirlememiz

gerekiyor. Mikrokrediler minik kredi servisleri oluyor fakat çok sayıda mali hizmetler mikrofinans sayılıyor. Düzenleyici çerçeve içinde önemli olan nokta şudur: Gerçek anlamda neyin mikrofinans olduğuna baktığımız zaman, sürdürülebilir olarak mali hizmetlerin sunulması, tasarruflar, kredi gibi özel sektörün garantisiz ve düşük faizli bir kredilendirme şeklinde fakirlere ve düşük gelirli ailelere yaşamları sürdürebilmeleri için yaratıcı mikro girişim hizmetleriyle, onların faaliyetlerine destek vermek ve yeni metodların bu sayede geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Bankaların mikrofinansında resmi tarifi böyle.

Mikrofinans uygulamalarında Filipinler için kullanılan finans çok önemli; kredi 150.000 Peso tutarında. Bu, yaklaşık olarak 3 000 Amerikan dolarına tekabül ediyor. Vizyon, sürdürülebilir özel bir mikrofinans piyasası oluşturmak. Bu da, çok kontrollü bir mikrofinans piyasası içinde olmamak kaydı ile uygulamanın çok önemli bir elemanını teşkil ediyor. Düzenleme çerçevesinde de, düzenleyici çerçevenin amacı ve gerçekten önemli olan bir elemanını teşkil ediyor.

Mali sistemin sağlıklı olmayan uygulamalardan, mevduat kabul eden kurumların kamu veyahut da üyeler tarafından ülkenin ödeme sisteminin korunması gerekmektedir. Bütün tasarrufların, portföyler dahilindeki kısmı değil, iyi bir yönetim sistemi dahilinde, tüm mevduatın uygun bir potansiyel vasıtasıyla korunabilmesini sağlamak gerekir. Ayrıca, STK'lar bir paydaş değiller. Dolayısıyla müşteriler bizde herhangi bir koruma altına gelmiş oluyor. Bu sebeple STK mikrofinans kurumlarını dikkatli bir şekilde bunları gözden geçiriyoruz, çünkü paydaşların gönüllü kuruluşlar olmaları itibarıyla, korunmaları bakımından ve müşterilerimiz açısından bu potansiyele dikkat etmemiz lazım. Bu, onları koruyabilmek için ve aynı şekilde duyarlı ve güvenilebilir bir saydamlık elde etmek ve mali büyüme, bütün mikrofinans kurumları bakımından değerlidir. Gerçekten önemli düzenleyici bir çerçeve olarak saydamlık ve mali bilgiler açısından önemli bir özellik mevcuttur.

Başlıca eğitim kuruluşları olarak, STK'ların kredi ve ikraz sistemleri aynı. Mali hizmetleri kimlerin ve hangi kuruluşların sağladıklarını bilmiyoruz. Fakat, Filipinler'de mikrofinans oyuncularını kimler diye bakıyoruz, 1986 yılında 50.000 civarında kooperatif mevcut ve bunların büyük bir çoğunluğu o tarihlerde kredi ve tasarruf hizmetleri sağlıyorlardı. Hükümet dışı kuruluşlar yaklaşık olarak 15.000 STK'nın, bunlara ilave olarak da başka hizmetler verdiklerini gördük. Fakat mikrofinans kurumlarının ciddi surette boyutları azaltıldı, birleşmeler ve kaynaşmalar suretiyle ve en fakirlere sürdürülebilir oranlara erişebilme imkanı sağladı.

Filipinler'de biz kooperatifleri esas olarak tasarruf ve kredi kooperatifleri olarak değerlendiriyoruz. Çünkü kooperatiflerin verdikleri kredilerde tamamlayıcı kredi kooperatifleri ile birlikte bu kategoriye girmemektedir. Hükümet dışı kuruluşlar da mikrofinans hizmetleri sunmaktalar ve sonuçta, son iki yıl içinde kırsal bankalar mikrofinans programları gerçekleştiriyorlar.

Mikrofinans açısından düzenleyici çerçevesi konusunda özellikle üç sektör söz konusu; bunların bir tanesi kırsal bankalar, bunlar Filipinler merkez bankası tarafından denetlenmekte. Kooperatiflere de kooperatif kalkınma idaresi tarafından gözetim altında tutulmakta.

Mikrofinans STK'ları hükümet dışı kuruluşlarsa, herhangi bir hükümet kuruluşu tarafından desteklenmemekte, kontrol edilmemektedir. Bu son sektör halen kendi kendine düzenleyici veya mikrofinans komisyonunun gözetimine girecek bir konu olarak gündemdedir ve biz hala kendileriyle mücadele halindeyiz. Bazı alanlarda birtakım görüşler mevcut fakat, bu bağlamda bunların opsiyonları hükümet dışı kuruluşlar ve kooperatifler oluyor.

Fiilen de kooperatif kalkınma bakımından yaşanan birtakım problemler mevcut. Merkez Bankası, mikrofinansın özelliklerini yakından izlemekte. Çok özel bir şekilde, özellikle en yoksullara eriştirebilme ve çok sürdürülebilir bir uygulama yapabilme bakımından çok önemli. Her şeyden önce 2000 yılındaki genel bankacılık kanunu çok mutlu bir gelişme yaşandı, Filipinler açısından tipik olarak da özel hükümlerle hazırlanmış kanunda, bankaların yapacakları mikrofinans destekleri bakımından, para kurulunun da konuyla ilgili tedbirler alabilmelerine imkan veriliyor. Temelde, merkez bankası da kalkınmada bir öncülük görevini yerine getirmektedir. Bu bankacılık kanununu oluşturdukları için çok mutluyuz.

Düzenleyici çerçeveyi oluşturabilmek için temel çerçeve şu: Her şeyden önce biz sadece mevduat kabul eden bankalar düzenlemelere tabi olacak diye düşünmüştük. Bu elemanlardan birisi, bankacılık kanununda, kamudan ve müşterilerinden mevduat alanlar regülasyonlara tabi. Aynı şekilde bankalar, aynı şekilde merkez bankası tarafından kontrol altına alınacaklar ve kredi kooperatifleri de aynı şekilde ve kooperatif geliştirme idaresinin gözetimi altında olacak. Bunlar sistemin üç elemanını teşkil ediyor.

Burada aynen tartışma konusu olan bazı hususlar var; mikrofinans STK'ları mevduat almayan kurumlar. Bu itibarla cumhurbaşkanlığı nezaret ve gözetimine tabi değiller ve bununla birlikte, müşterilerinden topladıkları toplam miktarın herhangi bir zamanda toplam portföyleri aşmaması şartı var. Eğer yaşayabilir durumda olmaları için gerçekte bunu da düzenlememiz gerekiyor. Şu aşamada belli bir kontrol altında değiller, çünkü portföyleri, tasarrufların haddi üzerinde değil, fakat tasarruflar portföyleri aştığı takdirde derhal bu kontrolün altına girecekler.

Burada kooperatif şekli olarak, yani bir biçimsel bir mali kurum haline dönmemiz gerekiyor. Bu da, şu anda elimizde olduğu şekli itibarıyla ciddi bir mülhaza. Yaklaşık olarak 50 bin üyemiz var şu anda. Bu, mobilizasyon tasarrufların seferber edilmesi açısından önem taşıyan bir özellik. Kredi bilgi sisteminin de bütün önemli kurum ve kuruluşlar bakımından, bütün mikrofinans yapılanmaları açısından özel sektöre verilmesi icap ediyor. Bu da hükümet dışı kuruluşlar bakımından önem taşıyor. Gerçekten önemli olan husus şu ki, uygulayıcı bankalar, kooperatif ve hükümet dışı kuruluşlar olarak bu kredi

bilgilerini, sistemini kullanmamız gerekli. Bütün mali kurum ve kuruluşlar açısından, bir şekilde performans, dizisi mevcut durumdadır.

Mikrofinans sisteminin düzenlemelerinin, kurumsal düzenlemesinin Filipinler modeli ki, aynı sistemin benzer şekilde mikrofinansman sistemi kuracak kuruluşlar bakımından dikkate alınması gerekir. Banco Central, yani Merkez Bankası doğrudan doğruya direkt gözetim yapmakta bankalar üzerinde. Kooperatif Kalkınma İdaresi, kredi kooperatiflerini gözetmekte, Filipinler Mikrofinans Konseyi de mikrofinans STK'larını denetleme altında tutacak, millî bir kredi konseyi olarak cumhurbaşkanının gözetimi altında olmak üzere çalışmakta.

Yaklaşık olarak bütün kredi büroları da, mikrofinans adı altında faaliyet gösteren Filipinler Mikrofinans kuruluşları da bu bakımdan kredi kooperatiflerini izleyen tek bir bağlantı içinde olacak. Şu anda sadece izleme ve gözetleme aşamasındalar.

Filipinler Merkez Bankası da mikrofinans açısından düzenleyici ve gözetimci bir makam teşkil ediyor. Aynı zamanda kredi kooperatifleri için teknik yardım da veriyor ve sonuncusu da bir kredi enformasyon bürosu oluşturulmasıdır ki, bu da aynı şekilde Merkez Bankası tarafından gözetim altında olacaktır. Kooperatif ve Kalkınma Bakanlığı bünyesinde, kooperatifler için gözetim ve denetim sistemi ve Filipinler Mikrofinans Konseyinin bir bilgi biriktirme birimleri mevcut. Mikrofinans STK'ları teşkil etmekte ve de bu şekilde de güvenli teminat ve mübadele komisyonunda da hükümet dışı mikrofinans birimleri açısından bu bilgi birikimi ve bilgi tabanı meydana getirecek şekilde, halihazırda bu seviye üzerinde çalışıyoruz.

Sistemi etkili bir şekilde getirmek üzere yeni gelişimler izlenecek, teşvik kuruluşları olarak STK'ları da aynı şekilde yeknesak bir bilgi sistemi oluşturacaklar ve son kısımda da mali saydamlık elde etmenin son derece önemli olduğunu bilerek, risk değerlendiren kuruluşunun meydana getirilmesi konusunda mikrofinans kredileri için bir kredi bürosu oluşturulacak, bütün bunlar, çeşitli kredi bürolarının disiplinlerinin oluşturulabilmesi açısından da mikrofinans programlarının çekirdeğini teşkil edecektir.

Halihazırda yapmakta olduğumuz çalışmaların mikrofinans kurumları bakımından portföy kalitesi, riskli portföy ve kredi kayıtları hükmü ve etkinlik göstergeleri, mali işletme, kendi kendine yeterlilik, mali kendi kendine yeterlilik olarak üç tane endikatörü ve son olarak da stabilite endikatörleri teşkil ediyor. Bunun arasında likidite çok önemli. Kurumsal sermaye açısından kategorize olarak bunları farklı mali sermaye boyutları açısından ele alıyoruz.

Erişim endikatörleri, müşteri sayısındaki artış, mikrofinans portföyünün büyümesi ve tasarruflardaki büyüme; fiilen ve aynı zamanda endüstri ve ticaret bakanlığının personelinin hükümet dışı kuruluşlarının, kırsal kooperatiflerle olan yakın ilişkileri sonucunda asgari bir performans meydana getirilmesi mümkün olmuş durumdadır. Böylece çok ciddi bir şekilde, en yoksullara erişebilme imkanları elde edilmiş durumdadır.

Son olarak stabilite bakımından, istikrar bakımından, yoksullara erişebilme bakımından, bizim eriştiklerimiz artık yoksul olarak kalmıyorlar; düzenlemeler ve üyelerin mevduatlarının korunabilmesi için önem taşıyor ve bu şekilde mali pazarlarda büyük bir entegrite meydana getiriyor.

Çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ediyoruz.

Bu şekilde, resmi sunuşlar bu seansta sona ermiş durumda.

Bu değerli konuşmalardan sonraki diğer görüşleri öğle yemeği arasından sonra, bütün bunları sorularla da tartışabileceğiz. Gerçek anlamda bu kadar bilgi birikiminin etrafımda olduğunu bilmiyordum. Her şeyden önce sözü, Finansbank Genel Müdürü Sayın

Onur Umut'a veriyorum.

F.ONUR UMUT (Finansbank Genel Müdürü)- Sayın Bakanım, Sayın Akgül, Sayın Yunus, yurtdışından katılan tüm misafirlerimize ve tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Bir toplumsal kalkınmanın bir toplum için ne kadar önemli olduğunu anlatmama gerek yok sanırım ve toplumsal kalkınmanın tamamen sağlanabilmesi için de yoksulluğun tamamen ortadan kaldırılması, mümkün olduğunca giderilmesi gerekmektedir. Bunun için herkes çeşitli çalışmalar yapar; kimisi gönüllü, kimisi organize bir şekilde yapar. Bunların en alışıl gelmiş şekli de bağışlar ve yardımlardır, bizim toplumumuzda ve çeşitli toplumlarda.

Ancak, bağış ve yardımların sadece günü kurtardığını unutmamamız gerekir. Örneğin yiyecek yardımı gibi anlık sorunlar çözülmekte, ancak yoksulluğu tamamen ortadan kaldırmaya yönelik bir faydası olmamaktadır. Bunu sağlamanın tek yolu ise çok ciddi bir eğitim desteği vererek bu insanlara üretime giden yolu göstermek ve gerekli desteği sağlamaktır.

Mikrofinans, ekonomik olarak aktif fakat, son derece fakir kesimlere, demin de bahsettiğim gibi, finansal desteğin ve aynı zamanda eğitimin ve yol göstermenin sağlanması anlamına gelmektedir ve bu hizmetlerin amacı, düşük gelirli gruplara riski azaltma, yönetim kalitesini iyileştirme ve beklenen getiriye artırma ile birlikte eğitim imkanlarını da vererek bu grupların ve toplumun yaşam kalitesini artırmaktır.

Mevcut benzer sistemler olarak sivil toplum örgütlerini sayabiliriz ve devlet yardımlarını sayabiliriz; ancak, bunların bir kısmı eğitimi içerse dahi, kısıtlı bütçelerle sunulduğu, çoğunlukla doğru kişiye değil de yörelerdeki ağırlığı olan kişilerin eline geçtiğini unutmamamız gerekmektedir, yani son kullanıcıya, "end-user" dediğimiz son kullanıcıya ulaşmadığı gözlenmektedir.

Mikrofinans işletmelerinin kârlı olmadığına yönelik bazı öngörüler var; ancak, geçtiğimiz sunuşlarda da gördüğümüz üzere, maliyet kısmı, gelir kısmı, uygulanacak faiz oranı, bilgi, istihbarat düzeni son derece önem arz ettiğinde ve iyi tutulduğunda bu organizmaların çok kârlı organizmalar haline geldiği, kendi ayakları üzerinde durduğu görülmüştür. Dolayısıyla, mikrofinans hizmetlerinin kârlı olmadığına yönelik bir ön yargıda bulunmamak gerekir.

“Mikrofinans hizmetlerine, toplumdan yeterli talep gelir mi gelmez mi?” şeklinde sorular var. Bu da yine geçtiğimiz prezantasyonlarda görüldüğü üzere, dünyada çok yaygın bir talebin geleceğini göstermektedir. Ülkemiz örneğine bakarsak, ülkemizde 2 dolar seviyesinin altında gelir düzeyi olan kişi sayısı veya ülke nüfusuna oranı yüzde 20’lere ulaşmaktadır. Bu da bizim ülkemiz örneğinde de bu talebin ne kadar yüksek olacağını göstermektedir.

Mikrofinansta iki tip yaklaşım var; birisi, finansal sistemler yaklaşımı diğeri de fakirliği azaltma yaklaşımı. Finansal sistemler yaklaşımı, mikrofinans hizmetlerinin kendi kendine yeterli kuruluşlar eliyle yürütülmesini sağlamakta, aynı zamanda, sunulan mikrokredilerin büyük ölçüde aynı grup içindeki tasarruflarının sağlanmasıyla finanse edilmesi anlamına da gelmektedir. Örnek olarak, Bank Endonezya ve Assosation for Social Advesment Bolivya örnekleri verilebilir.

Fakirliği azaltma yaklaşımında ise Grameen Bank en önemli örneğimizdir. Burada, mikrofinans hizmetlerinde kredinin sağlanması kadar, bu krediyi kullanacak işgücünün eğitimi de önemlidir.

Ülkemizde, mikrofinans işletmelerinin ne kadar gerekli olduğunu söylemeye gerek yok. Bu işletmelerin bir an önce faaliyete geçmesi için gerekli yasal düzenlemelerin oluşturulması gerekmektedir ve de hepimiz gerek bankacılar gerek toplumun bireyleri, sanayicileri olarak bu işletmelere gerekli desteği vermeliyiz diye düşünüyorum.

Ben, iyi bir mikrofinans işletmesinin nasıl olduğu gerektiğine yönelik herhangi bir yorum yapmayacağım, çünkü bunu geçtiğimiz sunumlardaki çok başarılı örneklerde hepimiz gördük. Biz de ülke olarak Grameen Bank örneğini önümüze alarak gerekli yasal düzenlemeleri bir an evvel oluşturup, gerekli destekleri toplumun her kesiminden oluşturarak bu işletmeleri yöresel olarak, çeşitli yörelerde faaliyete geçirmeliyiz diye düşünüyorum.

Burada, Grameen Bank’taki örnekte yine dikkatimi çeken bir husus, hukuki birtakım kredi sözleşmesiydi, senetti gibi araçların olmadan yapılan finansmanlarda dahi gerekli bilgi, gerekli istihbarat ve güven ortamı sağlanıp finansmanın amacı anlatıldığında ne kadar yararlı sonuçlar alındığını gösteriyor. Maalesef bir çok durumlarda hukuki her türlü teminatlarınız olmasına rağmen dahi bu kadar başarılı sonuçlar alamıyorsunuz. Dolayısıyla, burada yöresel bilgi ve istihbaratın ne kadar önemli olduğunu da unutmamamız lazım.

Sözlerimi bitirirken, bu çalışmaların ülkemiz için büyüyerek ve gelişerek devam etmesini diliyorum ve tüm katılımcılara teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Ben de çok teşekkür ederim.

Bu görüşleri, bu kadar kısa olarak anlatmanın ne kadar zor olduğunu biliyorum.

Uluslararası finans kooperatifleri ortağı olarak, sözü Güney Avrupa Direktörü Sayın Khosrow Zamani’ye veriyorum.

KHOSROW ZAMANI (Orta Asya ve Güney Avrupa Direktörü, International Finance Cooperation, ABD)- Ben de çok kısa olarak görüşlerimi sunacağım Sayın Başkan.

Profesör Akgül bize taslağın, mevzuatın bir suretini verdi; mikrofinans kurumlarıyla ilgili olarak hazırlanan kanun taslağının ve bunun içindeki hükümlerin Grameen Bank'ın mali grubundan alındığını, hükümet dışı kuruluşlar için bunların, STK'ların, sürdürülebilir ticari işletme haline dönüştürülmesine ve ticari bankalara uzun vadede ölçeklerini büyütme suretiyle eriştirilebileceğini umduğunu belirtti ve evet, onu inceleyip bu girişimi büyük bir memnuniyetle karşıladık.

Ben, mikrofinansın, Türkiye'nin mali piyasa stratejisi açısından temel taşı olduğunu söylemişim ve gerçekten 1999 yılından beri, Türkiye'de böyle bir kurumu ilk defa olarak kurabilmek için bir müsaade almaya çalışıyoruz ve maalesef başarıya erişemedik, çünkü yetkili makamlar bize gerekli müsaadeyi vermediler. Bu açıdan Profesör Aziz Akgül'e altı aylık bir zaman süresi içinde bu girişimi gündemin en üstüne, hükümet gündeminin en tepesine çıkardığı için teşekkür etmek istiyorum.

O arada, 1999 yılından bu yana biz de, benim sorumlu olduğum alan Güney ve Orta Asya'yı da kapsayan alanda ondan fazla benzer kurum tesis ettik; büyük ölçüde Balkanlarda ve bazıları da orta Asya Bölgesinde, Kafkasya'da da - Azerbaycan da dahil olmak üzere- bu kurumlar bazı hallerde orta Asya'da hükümet dışı kuruluşlarla çalışıp onları STK işletmeleriyle ticari bir şekilde sürdürülebilir mali bir müessese haline dönüştürmeye yöneldik.

Tabiatıyla hala geç değil bunun için.

Dün Profesör Yunus, güçlü bir şekilde o vizyonunu gündeme getirdi ve kendi deneyimlerini de bizlerle paylaştı. Söyledikleri gerçekte ilham vericiydi. Burada, zihnimde geri kalan kısmı itibarıyla ilk adımı teşkil etti; 10 bin kilometrelik bir yol için ilk adımın önemi konusunda, bu örneğin ne kadar doğru olduğunu ve burada gerçekten büyük bir sorunun ortadan kaldırılmasına katkıda bulunulabileceğini gördüm. Zaman süresi itibarıyla da bütün ayrıntılarına girmeyeceğim, fakat sadece bazı mesajları sizlerle paylaşmak istiyorum.

Burada, bu bağlamda önümüzdeki büyük sorun karşısında, bu alanda geçmişte çalışmış olan kişileri devre dışı bırakmamalıyız. Hükümet dışı kuruluşlar vesaire şekilde ve bu ülkede mikro kredi alanında çalışırken hedefimizi aşırıya dönüştürmeyelim, geniş yaklaşımın ve pazar segmentlerinin tasarım ve uygulama bakımından farklı modelleri gerçekleştirmesini sağlayamaya çalışalım. Farklı enstrümanlara benzetmenin ve temelde kimin mikrofinans projesini başlatacağı ve kimin bu vizyona sahip olduğunu sisteme yükseltme bakımından ele almalıyım ve mikrofinansı, tek başına bir parçası olduğumuz finansman sisteminin dışında olarak değerlendirmeyelim.

Son olarak, mikrofinans sektörünün büyük ölçüde daha geniş kapsamlı mali sektörün bir parçası olduğunu kabul edelim. Elbette bizler bu açıdan mikro

sektörün gelişmesine katkımız olacak ve Profesör Aziz ve diğerleriyle birlikte çalışmaktan mutlu olacağız.

Herkesle birlikte ve mali hizmetlerin geliştirilebilmesi, yoksullar için daha yaşanabilir insani imkanlar sağlanabilmesi amacıyla mikro işletmeler açısından da aynı şekilde çabayı göstereceğimize eminim.

Çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Çok teşekkürler.

Son olarak sözü, Sayın Büyükkaya'ya vermek istiyorum.

Kendisi, bir sigorta uzmanı ve Türkiye Parlamentosunda İstanbul Milletvekili. Sigorta konusunda, bu konferansta fazla şeyler duymadık. Oysa, risk azaltılabilmesi bakımından, yoksulluğun azaltılması bakımından son derece önemli.

DR. ALAATTİN BÜYÜKKAYA (İstanbul Milletvekili, Sigorta Finansmanı Uzmanı)- Sayın Başkan, değerli davetliler, hanımefendiler, beyefendiler, önce hepimize saygılar sunuyorum.

Son konuşmacı olmak tabii ki zor, bunu da biliyorum, çünkü hepimiz acıktık, karnımızı doyurmak, sanıyorum beni dinlemekten daha cazip; ama, sabrınızı biraz daha zorlamak istiyorum, belki beni dinleyerek daha iştahlı yiyebilirsiniz diye de düşünüyorum.

Ben biraz daha değişik, biraz eleştirisel bir anlayışla konuya yaklaşmak istiyorum. Kimse fakir olmak için doğmuyor; herkes varlıklı olmak istiyor, çünkü Allah yaratırken insana rızıkına tayin ediyor; ama, o rızık peşinde koşmak önemli. Fakir doğuyor, fakir kalıyoruz. Fakirlik, insanlığın kaderi değil, önemli olan, onun fakirliğini aşacak formülleri bulmaktan geçiyor.

Muhammad Yunus beyin sistematik bir hale getirdiği mikrokredi sistemini, Türkçe'de çok kullanılan emme-basma tulumbaya çok benzetebiliriz; önce bir tas koyarsınız ve sürekli olarak su almaya başlarsınız, çünkü o suyu koymadığınız sürece kuyudan suyu çekemezsiniz. İnsanların içinde de enerji var; zengin olmak, daha iyiyi yapma enerjisi var. Önemli olan, bu enerjiyi ortaya çıkaracak o bir tas suyu koyabilmek.

Peki, bu bir tas su acaba her ülke için aynı mı?.. Şimdi dinlediğimiz konuşmalardaki örneklere baktığımız zaman bu ülkelerdeki 100 dolar çok büyük paralar ifade ediyor, çünkü orada millî gelir 150-200 dolar. Ancak, mesela Filipinler örneğini dinledik, orada durum daha farklı. Dolayısıyla, bir kere meseleyi fakirlik ölçüsünü millî gelire bir arada düşünmek zorundayız. Benim ülkemde şu anda millî gelir, ortalama 3 bin dolar civarında. Biz, 100 dolar verdiğimiz zaman o kişi gider, karnını doyurur, o kadar; daha fazlası olmaz. Ama, eğer siz 3 bin doların üzerinde bir kredi verebilerseniz o kişi bir şey yapabilir.

Dolayısıyla, sistematigi, her ülkenin millî geliriyle, fakirlik ölçüsünü de buna göre değerlendirmek durumundayız. En az fakiri de bazen bulurken kültürler de farklı, çünkü farklı kültürlerde farklı zenginlik ölçüleri var. Buradan yaklaşmak durumundayız diye düşünüyorum.

İkincisi, sadece bu da değil; fon veren veya bunun sürdürülebilir olmasında, kredinin, faizin sürdürülebilir olmasındaki ölçüler de farklı. Bir ülkede, mesela bizim ülkemizden bir örnek –çarpıcı olduğu için söylüyorum- tarım Kredi Kooperatifleri vasıtasıyla çiftçilere, bunlar gelişsinler, üretimi artırsınlar diye kredi verilir. Son olarak geçen hafta parlamentoda bunlarla ilgili bir yeniden yapılandırma veya af programı diyebiliriz hazırlandı. Yaklaşık 3 katrilyonluk bir miktarı siliyoruz; bu paralar ödenmemiş. Çünkü, ödeme alışkanlığı da ülkeden ülkeye değişik. Dolayısıyla, ben mesela yüzde 100 geri dönüş oranlarını gördükçe açıkçası hem çok mutlu oldum, ama çok da şaşırdım, çünkü bu oranlar biraz bana –kusura bakmayın- abartılı geldi. Ben bu kadar büyük bir oranda ödeme olabileceğini şahsen anlayamadım.

Ayrıca şunu da söylemek istiyorum; doğrudur, bu program daha çok kadınlarımıza dönük. Hanımlar daha çok üretimin dışında tutuluyor. Üretimin dışında tutulunca da onları üretime çekmek daha önemli hale geliyor. Belki daha az paralarla onu üretime çekebiliriz. Türkiye’deki örnekler doğrudan hanımları üretime çekmek yönünde yapılan doğrudan yardımların başarıya ulaşmadığını gösteriyor. Bunun yerine aynı yardımların başarıya ulaştığını gösteriyor.

Mesela, kişiye halı tezgahını veriyoruz, ipini veriyoruz ve üretim satıyor, oradan gelir sağlıyor; ama, kendisine para verildiği zaman bunun başarıya ulaşmadığını görüyoruz.

Zamanımın dolduğunu biliyorum, söyleyecek çok söz var ama, ben bu münasebetle finansman açısından değerli dostum Aziz bey bu konuyu bana belirttiğinde, özellikle sigorta sisteminden buraya nasıl fon sağlanabilir noktasında da çalıştım ve belki de ilk defa konu edilebilecek bir fikrimi de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Özellikle hayat sigortalarında, hayat sigortacılığında biliyorsunuz belli bir dönemde hayat sigortası yaptırabilenler kredi alabilirler. Ancak, bunu doğrudan doğruya sigorta şirketine, bu krediyi fakirlere kullanılabilecek şekilde ürünler geliştirmek mümkün. Teknik olarak bunun üzerinde çalıştım ve bunun mümkün olduğunu görüyorum. Böyle bir hayat sigortası satışının özellikle sadece maddi yani, yaptırana değil, diğerine kullandırma imkanı tanınabilir ve teknik olarak bu mümkün ve ayrıca bunun manevi hazzının da büyük olduğunu belirtmek isterim.

Ayrıca, yine hayat sigortaları açısından başka bir fon kaynağı da şu olabilir: Devlet, özellikle uzun yatırımlarda, bunlar hayat sigortacılığında 10-15-25-30 yıllık fonlar oluşturulduğu için devlet bu fonlar için özel tahviller çıkarabilir ve bu gelirleri de daha sonra bu işin, mikrokredinin finansmanında kullanılabilebilir. Bu mümkündür. Bir iki noktayı da sizlere arz etmek istedim; ama, fakirliği ortadan kaldıracak, zenginleştirecek her hareket takdire layıktır, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkürler Sayın Büyükkaya.

Gerçekten bütün konuşmacılara teşekkür ediyorum.

Böylece, konferansın resmi kısmını sona ermiş oluyor.

Kapanış konuşmaları, saat 15.30'da Profesör Aziz Akgül ve Profesör Muhammad Yunus tarafından yapılacak.

Öğle yemeği için ara veriyoruz.

Bu resmi kısmı kapatmaktan onur duyuyorum ve bu fırsattan yararlanmak suretiyle, bu konferanstan çıkarken dört kelimeyi hatırlamanızı isteyeceğim; yoksulluk üzerine yönelmek, amaçlar üzerinde yönelmek, sürdürülebilirlik ve bu çalışmanın ne şekilde sürdürülebileceğini sağlayabilmek.

Bunlara ilave olarak, üçüncü husus da finansman veçhesinde ele alındı; fonların ne şekilde elde edilebileceği, mikrokredilerin desteklenmesi ve son olarak da endüstrinin gelişmesine katkıda bulunabilmek üzere düzenleyici ortam hayati bir önem taşıyor.

Bu konferanstan çıkarken bir şeyi hatırlayın; şunu söylemem gerekirse, kendileriyle konuştuğum bütün insanlar burada. Gerçek anlamda muhteşem bir başarı ölçünüz varsa her şey mümkündür, fakat bu büyük amaçları gerçekleştirebilmek için ısrarla takip etmediğimiz takdirde mümkün olmaz. Bu seansı kapatırken benim en sevdiğim bir sözü tekrarlamak istiyorum; kararlılık içinde olunursa küçük bir grubun bağlı kuruluşları her zaman için dünyayı değiştirebilir.

Çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

KAPANIŞ OTURUMU

Saat: 14.00

Prof. Dr. AZİZ AKGÜL (Diyarbakır Milletvekili, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı)- Değerli konuklarımız, mikrokredi fikrinin mimarı, değerli bilim adamı, muhteşem insan olarak değerlendirdiğim Profesör Doktor Muhammad Yunus ile yaptığımız bu konferansın sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Konferansımızın sonuç bildirgesiyle ilgili hazırlıklarımız devam ediyor. Gecikmemizin nedenlerinden birisi de budur; o hazırlıklarımızı tamamlayacağız inşallah ve bugün burada, bu konferansın sonuç bildirgesini kamuoyuna açıklayacağız. Aynı şekilde, o bildirgenin biraz daha detaylandırılmış, rapor haline getirilmiş ve Sayın Yunus'un önderliğinde, burada bildiriler sunan, katılımda bulunan değerli katılımcıların da imzasıyla hükümetimize, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı ve Grameen Bank'ın ortaklaşa düzenlediği, organize ettiği, sürdürdüğü, katılımcılarını sağladığı bu organizasyonun sonuçlarını hükümete bildirecek.

Bir diğer çalışma da, bildiğiniz gibi, bu konferansın başında da ifade etmiştik, BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu) tarafından fevkalade kısa bir süre içinde hazırlanan bir mikrokredi veya mikrofinansman ile ilgili bir hukuki düzenleme, kanun teklifini yaklaşık üç hafta evvel Başbakanlığa sunulmuştu. Bu kanun teklifin bir nüshasını buraya gelen değerli misafirlerimize sunmuştuk. Bu sabah saat 8'de ve dün akşam yine saat 19.30'da Bankalar Birliği ile yaptığımız çalışmaların da ışığı altında oraya yapılabilecek ilaveler veya çıkarılması gereken unsurlar, fikir itibarıyla bakış açısı itibarıyla nasıl bir yaklaşım sergilemesi gerektiği konusundaki hususları da ihtiva ederek, onu da bu konferans sonrasında katılımcıların da değerlendirmelerini alarak nasıl bir hukuki düzenlemeler düşündüğümüzü yine Sayın Başbakanımıza arz edeceğiz.

Bu düzenlemenin de süratle Bakanlar Kurulunda görüşülmesini ve onu takiben de Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmesini sağlamaya yönelik olarak çalışmalarımız, gayretlerimiz devam edecek. Sizler de burada Sayın Başbakanımızı zaten dinlediniz. Esas itibarıyla hükümetimiz yoksulluğun azaltılmasına çok ciddi bir şekilde önem vermektedir. Değerli Muhammad Yunus'la, Sayın Başbakanla birlikte yaptığımız görüşmede hem de burada Sayın Başbakan sizlerin ve kamuoyunun önünde bu hususta bilgi verdi. Onun için, inşallah yoksulluğun azaltılmasına yönelik olarak küçük dahi olsa, bizim düşündüğümüz, bu projenin fevkalade küçük bir proje olduğudur; ama, sizler de takdir edersiniz, bir yerden başlamak gerekiyor. Hedeflediğimiz konuda, Profesör Doktor Muhammad Yunus'un, bizim önümüze koyduğu çok önemli bir vizyon var; inşallah, fakirliğin olmadığı bir Türkiye. Bunu Sayın Başbakana da

söyledi, burada da konuşmasında ifade etti; fakirliğin olmadığı bir ülke olarak inşallah dünya tarihinde yerimizi alırız. Buna yönelik olarak da gayretlerimizi sürdürürüz.

Benim buna inancım tamdır. Bu tür vizyonlar beni heyecanlandırıyor, onun için bu, bize çok daha büyük bir yük yüklemiş, büyük bir heyecan vermiştir. Sayın Yunus'un önümüze koyduğu bu vizyonla, fakirliğin olmadığı bir dünyaya –o, sayın Yunus'un hedefi, biz de tabii böyle bir hedefi arzuluyoruz- daha doğrusu Türkiye'ye yönelik olarak çalışmalarımızı yapacağız.

Ben, müsaade ederseniz çok değerli konuşmasını yapmak üzere Ulaştırma Eski Bakanı, Maliye Müsteşarımız Hasan Basri Aktan beyi davet ediyorum. Bu konferansın sonuçları, Türkiye'in bu yönde atacağı adımları, finansal modellemeleri –çünkü Maliye Müsteşarlığı çok önemli bizim için; bizim buna çok ihtiyacımız var, açıkçası çok da merak ediyorum neler söyleyeceklerini- sözü, Sayın Müsteşarıma bırakıyorum. (Alkışlar)

HASAN BASRİ AKTAN (Maliye Müsteşarı, Ulaştırma eski Bakanı)- Teşekkür ederim Sayın Akgül.

Saygıdeğer konuklar, değerli katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum; aslında bu konferansın kapanış konuşmasını Maliye Bakanımız Sayın Kemal Unakıtan yapacaktı, ancak kendilerinin yabancı muhataplarıyla bugün önemli toplantılarının bulunması ve Bakanlar Kurulu toplantısıyla bugün çakışması nedeniyle gelemediler, ama sizlere en iyi dileklerini ve selamlarını bu vesile ile sunuyorum.

Saygıdeğer misafirler, dünyada yoksulluğun gittikçe yaygınlaştığı bir dönemde böyle bir konferansın düzenlenmiş olması, Türkiye için de çok önemli dersler alınması bakımından fevkalade yapıcı olacaktır. O itibarla uluslar arası düzeyde yoksulluğun azaltılmasına matuf mikrokredi projeleriyle de entegre böyle bir konferansın düzenlenmesi için öncü olan aziz dostum, değerli kardeşim, Diyarbakır Milletvekilimiz Sayın Profesör Doktor Aziz Akgül'e ve çalışma arkadaşlarına içtenlikle teşekkür ediyorum. Nazik davetleri için de teşekkür ediyorum ve bu konferans münasebetiyle ülkemize teşrif eden değerli misafirlerimize de en iyi dileklerimizi sunuyorum.

Gerçekten de yoksulluk konusu, özellikle 80'li yılların başından bu yana önemli bir araştırma ve incelemenin konusu olmuş, bunun sonucu olarak da bu alandaki bilgi düzeyi önemli ölçüde artmıştır. Yoksulluk konusundaki çalışmaları içeren ilk rapor, 1981 yılında, o zamanki Avrupa Topluluğu ülkelerini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Yoksulluk olgusuna ve yoksullukla mücadele için geliştirilen stratejiler üzerinde giderek daha çok durulmasına karşın, bugüne dek bu alanda yapılan araştırmalardan beklenen sonuç tam olarak elde edilememiştir. Bunun da en önemli sebebi, yoksullukla ilgili olarak özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerdeki veri eksikliğidir.

Son yıllarda, özellikle yoksulluk kavramı üzerinde yoğun çalışmalar yapılmakta ve yoksulluğun giderilmesi için gerek ülke gerekse uluslar arası düzeyde çözümler üretilmektedir.

İstikrarlı bir siyasi konjonktüre sahip ve iç çatışmaların söz konusu olmadığı ülkelerde büyüme ve yoksulluğun azaltılmasında önemli ilerlemeler gerçekleştirilmektedir. Ancak, mevcut ilerleme oranı, gelecek 15 yılda yoksulların yaşamasını önemli ölçüde iyileştirmek için henüz yeterli değil, hala yavaştır.

Yoksullarla zenginler arasındaki açık sadece gelirlerle değil, bunun yanı sıra eğitim, sağlık alanlarında da oldukça büyümüş ve büyümeye devam etmektedir. Gerçekten de Dünya Bankası tarafından yapılan en son değerlendirme, mevcut durumun tersine çevrilmedikçe 2015 yılına kadar aşırı yoksulluk, yani günde 1 dolardan daha az bir gelir elde eden ve bununla yaşayan kişilerin oranının yarı yarıya azalmak da dahil olmak üzere, yaygın bir şekilde desteklenen uluslararası kalkınma amaçlarına ulaşamayacaktır.

Yoksulluğun azaltılmasına yönelik tehdidin boyutu yıldırıcı mahiyet arz etmektedir. Gelecek 25 yılda dünya nüfusunun bir çoğu, gelişmekte olan ülkelerde ve yeni gelişen ekonomilerde olmak üzere yaklaşık 2 milyar kişi civarında yoksul sayısının artacağı tahmin edilmektedir. Ülkeler, kalkınma için planlı çabalara girişmezlerse, bu insanların çoğunluğu yoksulluk içinde ve yaşama adeta mahkum olacaklardır.

Genel olarak yoksulluk üzerine sürdürülen tartışmalarda mutlak ve nispî yoksulluk ayrımı yapılmaktadır. Mutlak yoksulluk, gıda malzemesi, giyim, barınma ve sağlık hizmeti alanlarındaki temel ihtiyaçları karşılayamama durumunu ifade etmektedir. Buna mukabil, nispî, göreceli yoksulluk durumunda ise söz konusu kişinin hayatta kalma şansı tehlikede değildir; ancak, birey, içinde yaşadığı toplumca gerçekleştirilmesi olağan sayılan faaliyetlerden mahrum kalır ve zamanla kendini toplumun dışına itilmiş kabul eder.

Yoksulluk, toplumdaki sosyal eşitsizliğin ulaştığı en üst düzeydir. Bu bağlamda ele alınması gereken önemli bir kavram da, yoksulluk sınırıdır. Yoksulluk sınırı, bilimsel yöntemlerle belirlenen bu gelirin, bireylerin ve hanelerin ancak yaşamasına yeter düzeyde olması halidir.

Yoksulluğun hesaplanmasında hangi yöntem ve göstergelerin kullanılacağına dair sürdürülen tartışmalar da çeşitlilik göstermektedir. Reel gelir ve tüketim alışkanlıkları, yoksulluk hesaplanmasında kullanılan başlıca iki yöntem olmakla beraber hangisinin ifade gücünün daha güvenilir olduğu üzerinde henüz karara varılamamıştır.

Yoksullukla mücadeleye yönelik mikro düzeyde stratejiler olmalıdır; ancak, bu mikro düzeydeki stratejilerin başarılı olması, söz konusu stratejilerin mikro ve makro ekonomik politikalarla desteklenmesine bağlıdır. Yoksulluğu ortadan kaldırmayı amaçlayan sektörel politika ve politikalar daha fazla yoksulluğa yol açan maliye veya para politikalarıyla etkisizleştirilebilir veya çöktürülebilir; ancak, bugüne kadar ülkemizde yoksulluğun ortadan kaldırılmasına ilişkin mikro düzeyde de olsa yaygın, spesifik ve ciddi çalışmalara henüz pek rastlanılamamıştır.

Bu itibarla, bugün gelinen noktadaki konferans konusunu teşkil eden çalışma, önemli bir açılım sağlayacaktır. Yoksulla mücadelede en önemli araçlardan birisi, ülke kaynaklarının etkin kullanılmasıdır. Kaynakların artırılması bir çok ülkede yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik stratejilerin tam ve etkin bir şekilde uygulanması için zorunludur.

En iyi koşullar oluşsa bile, yeterli kaynak olmaksızın hükümetlerin stratejileri ve halihazırda mevcut olan tekliflerin uygulamalarında güçlükler vardır.

Bilindiği gibi, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kaynak sorunu had safhaya ulaşmıştır. Bu nedenle yoksullukla mücadelede kullanılacak kaynakların doğrudan ihtiyaç sahiplerine dağıtılacak şekilde projelendirilmesi gerekir.

Sosyal ve ekonomik kalkınma için iktisadi büyüme gereklidir; ancak, iktisadi büyümenin gerçekleşmesi birebir sosyal kalkınmanın gerçekleşmesi anlamına da gelmez. Büyümenin kalkınmaya dönüşmesini sağlamak kolay değildir; yoksulluk içinde yaşayan kişilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için iktisadi büyümenin sağlanması önemli bir faktör olmakla birlikte sosyal kalkınmaya yönelik bir çok politika ve programın hala yoksulluğu azaltabileceği de düşünülmektedir.

İktisadi büyüme, istihdamı artırmak ve yoksulluğu ortadan kaldırmak için gerekli ise de, tek başına yeterli bir yaşam standardının garantisi değildir. Tecrübeler, iktisadi büyümedeki artışın kişi başına ortalama gayri safi millî hasıla çok yükseklerde seyretse dahi, çok fazla sayıdaki kişiyi yoksulluk içinde bırakacak, daha fazla gelir dağılımı eşitsizliğine yol açabileceğini de göstermektedir. İktisadi büyümeye rağmen yoksulluğun süregelmesi, belirli grupların niye kalkınmanın meyvelerinden istifade etmediği hususunda önemli soruları da gündeme getirmektedir.

Gelir dağılımındaki bozulmanın devam etmesi de, potansiyel olarak ciddi sosyal ve siyasi yansımalara sahiptir. Yüksek düzeyde bir iktisadi büyümenin ortaya koyduğu faydaların adil bir şekilde dağıtılmasının sağlanması önemlidir.

Ekonomik büyümenin gelir dağılımında eşitsizliğe yol açtığı durumlarla da karşılaşılmaktadır. Aynı zamanda globalleşme sayesinde ekonomilerin dışa açılması, çok sayıda kişinin yeni ve hızla değişen koşullara uyum sağlama yeteneğine sahip olmaması, gelir dağılımında eşitsizliği artırabilir.

Kendilerini yoksulluktan kurtaracak düzeyde verimli bir işe sahip olmayan emeğin içinde bulunduğu sorunlar devam etmektedir. Gösterdikleri büyük çabaya ve uzun çalışma saatlerine rağmen, çalışan yoksullar probleminin süre gelmesi, hemen hemen tüm ülkelerde yoksulluk unsurunun önemli bir unsurunu meydana getirmektedir.

Politika ve programların çalışmalarının daha etkin ve böylece verimli olmalarını ve gelirlerini artırmalarını sağlayacak biçimde uygulanması gerekir. Uygulamaya yönelik beceri ve bilgi kazandırmaya göre dizayn edilen ve değişen

piyasa koşullarını ve ulusal kalkınma ihtiyaçlarını dikkate almak için sürekli bir şekilde gözden geçirilen bir eğitim ve öğretimin sağlanması, bu alanda zorunludur ve devletin en temel öncelikleri arasında yer almalıdır.

Yoksulluğu ortadan kaldırmayı amaçlayan politikalar, problemin değişik boyutlarını dikkate almak zorundadır. Yoksulluk içinde yaşayan kişilerin sahip olduğu psikolojik durumun dikkate alınması gerekir. Yoksulluğun siyasi, ekonomik, sosyal ve kişisel nedenleri iyi analiz edilmelidir. Yoksulluk içinde yaşayan insanları tanımlayan çeşitli durumlar tespit edilebilir. Kentlerde yaşayan yoksulların problemlerine daha fazla önem verilse de bir çok ülkede yoksullar kırsal alanlarda veya izole edilen yerlerde yaşamaktadırlar. Genellikle büyük ailelere ve düşük ortalama ömür uzunluğuna sahiptirler. Bir çok temel hizmetten yararlanmaksızın yaşarlar. İktisadi ve siyasi yaşama düşük düzeyde bir katılım gösterirler. Üretken istihdam için gerekli olan temel araçlardan yoksundurlar ve genellikle yaşamları boyunca güvenlik hissinden kendilerini mahrum hissederler.

Yoksulluğu azaltmaya yönelik politikalar, yoksulluğun bu boyutlarını da dikkate almak durumundadır. Yaşadıkları koşulları iyileştirmek için yoksulluk içinde yaşayanları desteklemeli ve yoksullara planlama ve tavsiyelerde bulunma yardımı verilmelidir.

Değerli konuklar, günümüzde devletler yoksul vatandaşlara ulaşmak için meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin potansiyelini önemli bir şekilde ele almışlar ve istihdam yaratma ve temel sosyal hizmetlerin tedarikinde de yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik politika ve programları teşvik etmek için ortaklık ve işbirliği içine girmeye, gittikçe artan bir şekilde istek göstermektedirler. Bu ortaklık ve işbirliği desteklenmeli ve teşvik edilmelidir. Ulusal düzeyde kalkınma ve yoksulluğu azaltma konusundaki yeni yaklaşımları teşvik edecek ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulması, şu anda bu sorumlulukları yerine getiren kurumlar üzerindeki belirli ölçüde yeniden düşünmeyi gerektiriyor.

Önümüzdeki dönemde gerek yoksullukla mücadele ve gerekse ülkemizi ilgilendiren temel sorunların ivedilikle çözümlenmesi için çağımızın koşullarına uygun, geniş, kapsamlı bir kamu yönetimi reformuna ihtiyaç bulunmaktadır.

Yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik politikalar kapsamlı olmalı, ancak ana konular üzerinde odaklanmalıdır. İktisadi büyüme devam ettikçe sosyal koşullar hızla değişir. Politikaların etkin olması için bu politikaların devamlı olarak gözden geçirilmesi ve değişen şartlara ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde düzeltilmesi gerekir. Politika oluşturanların koşullar ile mevcut politikaların etkisi konusunda sürekli ve güncel bilgilere ulaşması gereklidir.

Dünya genelindeki bir çok farklı kültür ve yaşam biçimleri, her ülkenin kendine özgü bir yoksullukla mücadele politikası üretmesini de gerekli kılabilir. İletişim imkanlarının artmasıyla birlikte uluslar arası düzeyde yoksullukla mücadelede önemli ilerlemeler kaydedilmiş olmasına rağmen, konunun her ülkenin kendisini ilgilendiren sosyal değişim faktörünün mutlaka göz önünde

bulundurulmasını gerekli görmekteyiz. Özellikle yoksul kesimde değişen ve gün geçtikçe kötüleşen sosyal şartlar, yoksullukla mücadeleyi zorlaştırmakta ve yoksul kitleleri ümitsizliğe itmektedir.

Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde geliştirilecek olan yoksullukla mücadele programlarının yoksul kesimdeki ekonomik değişiklikleri belirlediği ölçüde sosyal değişiklikleri de aynı anda belirleyebilecek düzeyde hazırlanması uygun olacak diye düşünmekteyiz.

Yoksulluk, her yerde benzer sebep ve sonuçlara sahip tek bir olaymış gibi de düşünülmemeli ve yoksulluk içinde yaşayan herkesin büyük ölçüde benzeri ihtiyaç ve arzulara sahip olduğu var sayılmaktadır. Bu varsayım, konunun basitleştirilmesine, bireysel mülahazaları dikkate almakta tam olarak başarılı olmayan ve genellikle yetersiz kalan genel çözümlere yol açmakta, bu durum da başarısızlığa ve kaynak israfına da zaman zaman neden olmaktadır.

Yoksulluğun ortadan kaldırılması, yoksulluk içinde yaşayanlar ile toplumun geri kalanları arasındaki işbirliğinin tesis edilmesini mutlaka zorunlu kılar. Ortaklık ve işbirliği, saygı ve dayanışmanın yanı sıra, yoksullarla zenginlerin hak ve sorumluluklarının belirlenmesine de dayandırılmak durumundadır. İşbirliği, yoksullar konusunda gerçekleştirilecek yeni bir düşünce tarzı üzerine inşa edilmelidir. Onlar, nakden yoksul olabilirler; ancak, vizyon, gelenek, yetenek, girişim açısından zengin olabilirler. Yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik stratejiler, yoksulluk içinde yaşayan kişilerin bilgi, beceri ve uzmanlıklarının farkında olmalı ve farklılıklara saygı göstermelidir.

Özellikle, geleneksel dayanışma tarzının ortadan kalktığı şehirlerde ve daimi göç veren yerlerde inançtan ve örf ve âdetten kaynaklanan, kadın ve gençlikle de alakalı grupların da dahil olmak üzere, ortaya çıkan dayanışma tarzlarının desteklenmesi son derece önemlidir.

Özgüveni artırmak, yoksulluk içinde yaşayan kişilere ait topluluklara erişmeye yönelik uzun vadeli çabaları gerektiriyor. Bu ise ortak çıkar, ihtiyaç ve amaçlara dayanan, kendi örgütlerini geliştirmeleri yönünde onları cesaretlendiren çabaları ve bilinçliliği artıran, kaynakların yerel ölçekte kontrolüne izin veren, kapasiteyi, katılımcılığı, hareketliliği ve örgütlenmeyi artıran bir dizi farklı güçlendirme safhasını dikkate almayı gerektirmektedir.

Yoksulluk, karmaşık ve kötü yönlü bir olay olduğu için, stratejilerin kapsamlı olması ve hızlı ekonomik büyüme, sağlam makro ekonomik politikalar, yapısal reformlar ve sosyal iyileştirmeleri içeren planları da kapsamalıdır. Her ülkenin sahip olduğu özgün ekonomik sosyal, kültürel ve tarihi faktörler, o ülkenin yoksulluğu azaltmaya yönelik amaçlarını şekillendirmelidir.

Sonuçlar, yoksulların refahını artıracak ve riske karşı hassasiyetlerini azaltarak büyümenin sağlandığı yararların paylaşılmasında yoksullar için gözle görünebilir bir ilerleme ortaya koymalıdır. Yoksulluğu azaltma stratejileri, bu sonuçlara yol açan faaliyetleri gündeme getirmelidir. Bunların hiçbirisi birden bire meydana gelmez. Bu büyüklükteki bir transformasyonu, dönüşümü,

yoksullar da dahil olmak üzere herkese karşı sorumlu olacak şekilde kurumların değişimini ve kendi vatandaşlarının ihtiyaçlarına cevap vermek için ülkenin kapasitesinin geliştirilmesini gerektirir.

Hükümetler, uzun vadedeki kesin kararlılıkları istenilen sonuçların elde edilmesi için son derece önemlidir. Özellikle Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu, ilgili ülkelere yoksulluğun azaltılması ve büyümenin önündeki temel engeller ve bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik politika seçenekleri konusundaki görüşlerini aktarmaya çalışmaktadırlar. Bu kurumların her birisinin yoksullukla mücadelede geleneksel uzmanlık alanlarında odaklanmaları önemlidir. Dolayısıyla, bu tür uluslar arası kuruluşların yoksulluğun belirlenmesi, sektörel stratejilerin planlanması, kurumsal reformlar ve sosyal güvenlik ağları gibi konularda yaptıkları çalışmaların iyi değerlendirilmesi ve bunlardan maksimum faydanın da elde edilmesi gerekir.

Ülke genelimize gelince, her 10 kişiden birisinin açlık sınırının altında yaşadığı Türkiye’de en düşük ve en yüksek gelirli haneler arasındaki farkın 20 kata ulaştığını görmekteyiz. Türkiye genelinde bu, yaklaşık 6 milyon kişinin ciddi yoksulluk içinde yaşadığını gösteriyor. Bu da yaklaşık 1 milyon 500 bin haneye denk geliyor. Devlet İstatistik Enstitüsünün son genel nüfus sayımında 67 milyon 800 bin civarında açıkladığı nüfusumuza göre, Türkiye’de açlık sınırının altında yaşayan ve ciddi geçim sıkıntısı çeken toplam nüfusun toplam olarak yüzde 9 olduğu civarında. Birleşmiş Milletlerin 2002 İnsanı Kalkınma Raporuna göre Türkiye’de yaklaşık 13 milyon kişi, günde 2 dolar civarında bir para ile geçiniyor. Bu da bizim açımızdan tabii ki fevkalade düşündürücü.

Yoksullukla mücadelede dünyada ilk örneği Bangladeş’te olan mikrokredi uygulamasının ülkemizde de uygulanması için çalışmalara başlanması ve ülkemize mahsus, özel bir yoksullukla mücadele programı üzerinde ilk adımların atılmış olması fevkalade sevindiricidir. Dünyada mikrokredi sistemiyle yapılan çalışmalara bakıldığında, 2005 yılına kadar dünyanın en yoksul 100 milyon ailesine ve özellikle bu ailelerdeki kadınlara, kendi işlerini kurmaları ve işe yönelik diğer faaliyetleri gerçekleştirebilmeleri için kredi sağlanması planlanmaktadır. Bu konuda başarılı olabilmek için yoksulluğu sona erdirmeye yönündeki tüm hareketlerin geniş bir strateji yelpazesi içinde uygulanması gerekmektedir.

Dünyanın en yoksul 100 milyon ailesine ve özellikle bu ailelerdeki kadınlara kendi işlerini kurmaları ve tasarruf kabiliyetlerini artırmaları için kredi sağlamanın da aralarında olduğu mikrokredi sağlayabilecek kurumların oluşturulması, bu stratejilerin gerçekleştirilmesi için önem arz ediyor.

Yoksul kişiler, özellikle kadınlar, genellikle yoksulluğu azaltma programlarının dışında tutulmaktadır. Finansal hizmetlere kadınların erişebilmeleri, kadınların tasarruf etmeye yatkın olmaları, yaratıcı girişimciler olmaları ve kazançlarını doğrudan aile ihtiyaçlarının karşılanmasına tahsis etmeleri gerçeklerine rağmen cinsler arasındaki ayrımcılık nedeniyle kadınlar büyük zorluklarla karşılaşılıyorlar.

Mikrokredi Zirvesi Organizasyon Komitesi, Yoksullara Yardım İçin Dayanışma Grubu tarafından saptanan “yoksul” ve “en yoksul” tanımlarını benimsemiştir. Yoksullar, her bir ülke tarafından saptanan yoksulluk sınırının altında yaşayan kişiler; en yoksul grubu ise yoksullar grubunun en alt kesimini oluşturan yüzde 20’lik kesim olarak nitelendirilmektedir.

Sorumluluğu, özgüveni ve mali açıdan kendisine yeterliliği artan ve toplumun kendi problemlerini çözme yetenekleri olduğunu gösteren metotları kullandığımızdan dolayı, mikrokredi sürdürülebilir sosyal ve iktisadi ilerleme için önemli bir araçtır ve son on yılda düzenlenen global düzeydeki toplantılarda üzerinde uzlaşmaya varılan amaçların bir çoğuna ulaşılmasında temel bir strateji olmuştur. Yoksulluğun ortadan kaldırılması ve sürdürülebilir bir gelecek yaratmak için mikrokredi önemli bir araçtır.

Mikrokredi uygulamasından dünyada öngörülen ihtiyaçların karşılanması için yaklaşık 22 milyar dolara ihtiyaç olduğu tahmin edilmektedir. Bu fonun tahsis edilmesi, bu fonların kullanılmasında mikrofinans kurumlarının kapasitesine büyük ölçüde bağlıdır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan kaynaklar çok taraflı ve iki taraflı olarak bağışta bulunan taraflardan, devlet kurumlarından, bağış yapan organizasyonlardan, halktan, bankalardan, finansal piyasalardan, ticari nitelikteki diğer kaynaklardan ve mikrokredi müşterilerinin tasarruflarından, faiz ödemelerinden ve sunulan hizmetlerin karşılığı olan ücretlilerden ve toplumdaki diğer kişilerden karşılanmak durumundadır.

Özü itibarıyla, hiçbir teminat ve kefalete gerek olmadan işleyen mikrokredi uygulaması, bugün itibarıyla 81 ülkede ve 600 proje bazında uygulanmış ve alınan kredinin yüzde 100’e yakınının geri döndüğü görülmüştür. Bu da sistemin uygulanabilir ve başarı şansının çok yüksek olduğunu göstermektedir.

Hükümetimiz de henüz daha işbaşına geldiği ilk günlerde, Türkiye’deki geçim şartlarını iyileştirmek, yoksullukla mücadele açısından düşük gelir grupları içinde nitelendirdiğimiz emeklilerimizin yaşam şartlarını iyileştirmeye matuf olarak 3 katrilyonu aşkın bir programı, emekli maaşlarını iyileştirme yöntemiyle hayata geçirmiştir. Tabii bu, yoksullukla mücadelede üretim bazlı bir proje olmamakla beraber, sosyal devlet anlayışının gereği olarak uygulamaya konulmuştur; ama, bugün tartıştığımız konferansın da temel konusunu teşkil eden projeler, bundan böyle daha farklı tarzda gelişecektir ve pilot uygulamalarla ülke sathına yaygınlaşacaktır.

Buradaki temel amaç, mütevazı kredilerle insanımızın becerisini geliştirmek, eğitimi de bu safhada ele alarak becerisini artırmak, onu üretken hale getirmek; el sanatları başta olmak üzere bitkisel üretim, hayvancılık, arıcılık, halıcılık, ahşap işlemeciliği, metal işlemeciliği, toprak işlemeciliği yoluyla hediyeelik eşya üretme ve bunu atölye işletmeciliği şeklinde yaygınlaştırarak insanımızın oturduğu yerde geçimini sağlayacağı gelire ulaşmasını hedeflemektedir. Bunu yaptığımız takdirde -ki, bunun pazar boyutuyla da desteklenmesi lazımdır- üretilen mallar, satış yoluyla kişilere gelir

olarak dönsün, bunu gerçekleştirdiğimiz zaman gerçekten insanımız yaşadığı yerde üretken hale gelecektir ki, göç olgusu büyük ölçüde önlenecek ve ülkedeki gelir dağılımındaki bozukluklar önemli ölçüde giderilmiş olacaktır.

Bugün bizim yaygın şikayetimiz nedir; bölgeler arasındaki kalkınmışlık farklılığı. Çetin coğrafyamızın bize sağladığı güçlükler. Yeterince geniş ölçekli, entansif tarım yapacak arazilere sahip olamamamız, mekanizasyon eksikliği, kaynak eksikliği... Bütün bunlar bir vakıa; ama, bütün bunların aşılması safha safha, insanımızın yaşam şartlarının iyileştirilmesini de beraberinde getirecektir.

İşte bugün tartıştığımız, mikrokredi yoluyla yoksulluğun azaltılması projesine öncülük eden Sayın Profesör Doktor Muhammad Yunus ve Türkiye bazında, değerli dostum Profesör Doktor Aziz Akgül, bu projeyi hayata geçirmede dünya bazındaki tecrübelerden kaynaklanarak, Türkiye için neler yapılacağına çabasını ortaya koyuyorlar. Biz, bu çabaları içtenlikle destekliyoruz.

Önemli olan, insanımızı sürekli bir tarzda, kendi geçimini temin edecek bir yaşam biçimine kavuşturmadır. Yardımlaşma elbette önemli; bizim gerek geleneğimizde gerek inancımızda bu var. Çünkü, biz, komşusu açken kendisi tok yatanlardan olamayız; bize yüce bir buyruk emredilmiş. Millet olarak bunun bilincindeyiz ve bunu yardımlaşma duygusuyla, vakıf müessesisiyle 500 yılı aşkın bir süredir ülkemizde gerçekleştiriyoruz; ama, günümüzde artan nüfus, bölgeler arasındaki kalkınmışlık farklılığı, gelir dağılımındaki adaletsizlik, üretimdeki önceliklerin doğru belirlenmesi, ölçek ekonomisi, bizi, bu türden projeleri uygulayarak yerel bazda insanımızı, yaşadığı yerde üretken hale getirmeyi ve geçimini sağlayacak gelire ulaşmayı gerektiriyor. Bu projelerin hayata geçmesi, bu anlamda fevkalade yeni ümitler ortaya koyacaktır.

Bu proje, öncelikle Diyarbakır'dan başlıyor ve kendine özgü bir mütevazı bir kaynağı var; ama, biz, bir süre bu projeleri, Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Fonunun da koordinasyonunda desteklerle yürütmemiz lazım. Aslında projelerin özü, bir finans ilişkisi içinde özel sektör bazlı projelendirme, kredilendirme; ama, projenin pilot uygulamalarına devletin de belirli ölçülerde desteği olmalı ve o destek verildikten sonra sistem kendi ayakları üzerinde durur hale geldikten sonra devlet çekilmeli, ortamını hazırlamalı, koordinasyonuna destek vermelidir.

Bu itibarla biz, bu projenin gerçekleşmesi için Sayın Hocamla da sürekli görüş alışverişi içindeyiz; Maliye Bakanlığı olarak da her zaman destek vereceğiz. Böyle bir uygulamanın Türkiye'ye yansımalarına katkı sağladıkları için kendilerine içtenlikle teşekkür ediyorum. Bu projenin, Türkiye'mizdeki gelişmeye kalkınmaya, insanımızın daha iyi şartlarda yaşamasına, geçim sıkıntılarının giderilmesine, mutluluğuna vesile olmasını temenni ediyor, bu vesile ile hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. AZİZ AKGÜL (Diyarbakır Milletvekili, Türkiye İsrافی Önlleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı)- Sayın Bakanım, fevkalade güzel prezantasyonunuz ve bize verdiğiniz destek için çak teşekkür ediyoruz. Bunun

anlamı şu oluyor; finansmanla ilgili olarak artık Maliye Bakanlığının kapısını çalacağız demektir. Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi söz, Sayın Muhammad Yunus'un.

Prof. Dr. MUHAMMAD YUNUS (CEO, Grameen Bank, Bangladeş)- Çok teşekkürler Profesör Akgül.

Bana, konuşmamı çok hızlı yapma talimatı verildi. Çünkü, 16.15'te buradan ayrılmadan önce iki şey yapmamız lazım, zaten şu anda saati doldurmuş durumdayız, bu yüzden fazla kalamayacağım.

Her şeyden önce, zikretmem gereken husus şudur: Şayanı dikkattir ki, burada hep birlikte iki gün geçirdik ve benim için bu süre çok heyecan verici iki gündü. Sadece katılıma göz atmak suretiyle görüyoruz ki, bu vesile ile buna benzer bir başka fırsatı başka bir yerde bulabileceğimi sanmıyorum.

Mikrokredi programlarını başlatmak ve bu vesile ile bu kredilerden yararlanmak suretiyle nelerin yapılabileceği tartışıldı, konferans, ülkenizde Sayın Başbakan Tayyip Erdoğan beyefendinin gözetimi ve desteği altında gerçekleştirildi. Konferansa, kabineden bakanlar katıldı. Çok sayıda parlamento üyesi milletvekilleri de bizimle birlikteydi. Bunların yanı sıra bankacılar, hükümet dışı kuruluşlar, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, aklınıza gelen hemen her kesimden insanlar buradaydı.

Bu durum da bize, gelir kaynakları bakımından ne kadar önemli konuları bir araya getirebileceğimiz gerçeğini de göstermiş bulunuyor. Üniversitelerde ve basında da yer aldığı şekliyle, bir çok gazeteler bana gösterildi, gerçekten muazzamdı, son derece büyük bir etki yarattığı görülüyor.

Dolayısıyla, bunun da iyi bir başlangıç olduğu, konuya gerekli ilginin gösterilmiş ve belgelenmiş olduğu konusunda önemli bir durumdur. Bir ülkenin bütün olarak, fakirliğin ortadan kaldırılabilmesi için bu çabaları da bir yerde, bu amaca giden yol üzerinde sağlam bir adım olarak değerlendirilmelidir.

Bunun anlamı ise, yoksulluğun giderilebilmesi için mikrokredi sisteminin fakirlik için bir ilaç olabileceği istikametindedir. Mikrokredi, bu konunun çözümü, hastalığın tedavisi konusundaki ilaçlardan sadece birisi olarak ele alıyor. Fakat, önemli olan şey, mikrokredi açısından, bu konuda başka ne yaparsak yapalım, onlarca yöntemin her birisi ayrı ayrı çok daha etkili olarak çalışabilecek, çok daha hassas olarak çalışabilecek ve mikrokredi ve bu sistemin içine yerleştirebilirsek, bu platform olmadığı takdirde diğer araçlardan aynı verimli sonucu elde edemeyebiliriz.

Dolayısıyla, mikrokredi bünyesinde başka hiçbir şeyi ikame etmiyor; diğer alınacak olan tedbirleri güçlü bir şekilde destekliyor, bir sinerji yaratıyor. Başka platformlardaki, konuyla ilgili görüşmelerde de pek çok kişiler acaba gerçekten mikrokredi fakirliği, yoksulluğu giderebilir mi diye endişe ediyor ve bunu dile getiriyorlardı. Tabii ki tek başına bir yöntem olarak mikrokredi bütün ümitleri barındırmıyor, mikrokredinin üzerine koymayacağız bunu. Mikrokredi, Pandora'nın kutusunu açabilecek bir silah olarak düşünülür, önemli bir çözümdür, hayati, merkezi bir elemandır. Mikrokredi olmadığı takdirde, sürekli

olarak yoksulluğun giderilmesinin sağlanamayacağı da bilinmelidir. Dolayısıyla, anlatılanlar çerçevesinde mikrokredinin yeri buradadır.

Mikrokrediye gösterilen bütün bu ilgi, ülke açısından da dikkat edecek olursak dahi, aslında ufak bir sorunu görebiliriz. Konunun ele aldığımız boyutu itibarıyla, gerçekten pek çok beklentileri ele aldığımız zaman, sayın bakanın, kabine üyelerinin bir arada olması suretiyle belki bir anlamda yüksek bir beklenti yaratabilir.

Beklediğimiz kadar olmamakla beraber, bunda muvaffak olmadığımız takdirde insanlardaki düş kırıklığı da bunu etkileyebilir. Çıtayı yükseğe koyduğumuz için oraya erişemediğimiz takdirde düş kırıklıklarına yol açabiliriz. Yani, fakirlerin hayatında önemli bir adım, bir katkı olabilecek bütün bu çabaların gerçekleşebilmesi için bu seviyeye gelinmesi dolayısıyla prof. Aziz Akgül'e bütün en iyi başarı dileklerimi, temennilerimi sunmak istiyorum.

Bu alandaki herhangi bir gevşeme tehlikeli olabilir ve insanlar tekrar düş kırıklıklarına uğrayabilir. Geçmişte fakirliğin azaltılabilmesi, fakirlere yardım için yapılan şeylerde pek çok yanlış şeyler yaptık. Dolayısıyla bir başka yanışı da buna ilave etmek istemiyorum. Geçmişte, son on yıl içinde eminim hepimiz hatırlayacaksınız, Birleşmiş Milletler birtakım sloganlar yarattı; “2000 yılına kadar herkese eğitim” gibi, “2000 yılına kadar herkese sağlık” gibi ve bütün bunlardaki “herkes için” lafında yani evet, en fakiri dahil olmak üzeredir buna; fakat, 2000 yılı geldi geçti, bugün 2003 yılındayız, bu alanlarda hala bir yerlere gelemedik. Dolayısıyla, şimdi seviyeyi mikrokredi ile aynı düzeye koymayalım, sonuçta bir başka düş kırıklığına uğramayalım.

Evet, şimdi biz bu seviyeye geldiğimizde ve halen mevcutlar, bütün bu saygıdeğer mikrokredi kurucular, dünyanın pek çok yerlerinde gördüğümüz gibi, buraya sadece tecrübelerimizi paylaşmaya, teori getirmek üzere gelmedik; yani, bunun sonucu ve anlamı şu ki, bütün kurucular ve açılış seremonisindeki projenin ortaya konulmuş şekliyle tek başına muhteşem değil, destekleyebilmek, gerçekleştirebilmek için başka şeylere de ihtiyacımız var.

Özel bir proje üzerinde Diyarbakır'da konsantre olduk. Bunun anlamı, bir ülkenin tamamı için bir program değil; bizler, bütün hükümet dışı kuruluşları, bütün NGO'yu, sosyal girişimcileri bu ülkede, Aziz bunu yapabiliyorsa, biz de yapabiliriz diyerek teşvik etmemiz lazım.

Bu durumda her zaman için mikrokredi programına nasıl başlayabiliriz sorusuna geliyoruz. Evet, buna başlayalım, sadece ne kadar hazırlık gerekir bunun için; son derece basit, eğer bir aylık ücretinizi bu konuya tahsis ederseniz doğru yoldasınız demektir. Çünkü kesinlikle bu, size, 5 kişiye start verebilir ve o zaman 5 kişiyle bu işin içindesiniz demektir. Bu kadar basit. Yani, diyelim ki bunu iki kişiyle yaptınız ve harika olarak gidiyor, bir başka devlette aynı şekilde bir aylık aylıklarını kişiler de verdikleri takdirde, geometrik dizayn halinde bu yaygınlaşacaktır. Bu kadar basit, fakat bu ne şekilde yapılabilir diye bir düşünelim. Bu iki günlük çalışmalarımız, tartışmalarımız bize sadece

Diyarbakır'daki projenin tanıtım seremonisi olmasın, ülkede potansiyel, bir çok projeler için başlangıç olsun ki insanlar birbirlerinden öğrensinler.

Bu alanda birbirlerimizden öğrenebileceğimiz şekliyle muazzam bir fayda oluşabilecektir. Evet, insanları farklı alanlardan, farklı bölgelerden bir araya getireceğiz ve bir çokları bir araya geldiği zaman, gerçek anlamda bir değişiklik meydana gelecek ve bu tek bir proje fazla, bunu genişletebilirsiniz fakat ülkenin potansiyeliyle birlikte bunu ele aldığımız zaman elbette herkese erişebilmek kolay değil; yüzlercesi, binlercesi lazım. Bangladeş'te, ülkenin çeşitli yerlerinde şu anda aşağı yukarı binlerce program mevcut fakat, biz sadece bunları teşvik etmekle kalmıyoruz; Türkiye de bu konuda mevzuatını hazırlamak üzere çok ciddi bir teşebbüse girişmiş durumda. Hukuki çerçeveyi bir kez oluşturduktan sonra herkes mikrokredi programını uygulayabilir. Bu alanda vurgulamak istediğim husus bu; teşvik etmek, bu bir tek olmamalı, tek bir olgu teşkil etmemeli.

Fakirlik ne yapıyor; bu soruyu tekrar gündeme getiriyoruz sürekli olarak. Fakirlik, çok da güçlü bir programın ele almasını icap ettirir. Temelde zorlukları olan bir durum olduğu için konuyu, perspektif içinde ele almamız gerekiyor. İlk olay, problem budur diye söyleyebilirim, yani geliştireceğiniz, idare edeceğiniz, bakımını yapacağınız şey bir makine değil; bu bir insan. İnsan için, bütün hazırlıkların daha evvel tamamlanması gerekir, yani yapacağınız yegane şey, şahsın etrafındaki ortamı hazırlamak, onun gelişmesine imkan verebilmek; bir başka deyişle insana yardım etmek. Yoksa, farklı şekillerde bunu gerçekleştirebilirsiniz. Nelerin yapılacağı konusunda sayısız, sonsuz bir liste yapılabilir. Yoksulluk her zaman ortaya çıkan bir sorundur.

Fakirlere iyilik etmek için saniyen yardımlar yapıyoruz. Diyorum ki, bu yanlış bir şey. Biz bunu iki şekilde yaptık; birincisi, kişinin elinden bu tür insanı yardımla inisiyatifi almış oluyoruz. İkincisi, bu kişi artık herhangi bir inisiyatifi yok. O şahsın içine sorumluluk aşlamış olmuyorsunuz, sorumluluk olmayan kişiyi ele aldığımız zaman daha düşük kalitede bir insan olarak bırakmış oluyorsunuz, oysa insanoğlu, sorumluluk üslenmesi gereken kişi. Onun etrafına, sorunlarını yaratabilmesi, çözümleyebilmesi için yapılacak bir imkanı kendisine sunmamız gerekiyor. Sırf yardım etmek suretiyle kolay yolu seçmiş oluyoruz. Evet, kolay; “al sana para” demek kolay. Aynı zamanda insanın özgüvenini de elinden almış oluyorsunuz bu yardım sayesinde.

Yapmaya çalıştığımız, ele almaya çalıştığımız şey başarılı olmak için mikrokrediyi sunarken bu insanın özgüvenini de ortadan kaldırmayalım, yani sihirli bir değnek değil, yüzlerce yılın geleneği, deneyimi insanı yaratmıştır, bunu bir seferde değiştirmek istemiyoruz. Bu insanlara cesareti, özgüveni verebilmek için hazırlayabilmek lazım ki insanın aynı şekilde kendi güvenini tekrar kullanabilsin.

Fakirliği tarif edebilmenin yollarından bir tanesi, fakiri, çiçek kısmı olmayan şekliyle, neredeyse, tohumları toprağa serdiğimiz zaman hiçbir sorun

yok; onu bir yerde uygun toprağa ekerseniz dev bir ağaç olur. Ufak bir saksıya koyduğunuz zaman ancak bu kadar büyür.

Kim sorumlu; bundan kimse sorumlu değil. İnsan bundan sorumlu değil. Bu kadar dar bir ortamda gelişmesine ancak müsaade edilen insana, ufak da olsa gerçek bir ortam yaratmamız lazım. Toplum olarak her insanın bir yere yükselebilmesini sağlayabilmek için, bütün kapasitesini kullanabilmesine imkan sağlanabilmesi lazım. İnsanoğlu sınırsız bir potansiyele sahiptir ve yaratıcılık, enerji gibi özellikler konusunda insanın sahip olduklarını tahmin bile edemezsiniz, yani bu yaratıcılığın ortaya çıkmasına müsaade edin. Bunu yaptığımız zaman yoksulluk sorununu çözebilmek son derece kolay bir iş, çünkü kişinin sorumluluk anlamında bir girişimi var. Ne kadar bilirsek, bu konuda o kadar başarılı olabiliriz ve sonuç şu ki, ancak bu şekilde fakirlikten yoksun bir ülkeyi yaratabiliriz.

Diyeğim ki, eğer bunun mümkün olmadığını düşünecek olursanız, karar vermiş durumdasınız demektir. İnanmadığınız bir şeyi asla yaratamazsınız; evvela inanmanız lazım, hayal gücünüzü zorlamanız lazım. İnanmadığınız takdirde bunu yapamazsınız, yani hayal dahi edilemeyecek bir şeye nasıl erişebilirsiniz?

Yoksulluktan arı bir dünya yaratmaya çalışıyoruz diyorsunuz, hiç kimsenin yoksul olmamasını istiyoruz diyorsunuz, Profesör Aziz Akgül de biraz evvel zikrediyordu, bu bağlamda “yoksulluktan arı bir Türkiye” diyordu. Eğer yoksulluktan arı bir Türkiye’yi düşünemezseniz ülkedeki bütün insanların yoksulluk içinde olmasını göz ardı etmiş olursunuz. Gayret göstermemiz, zaman ayırmamız gerekiyor; ama olur, ama olacak, çünkü insanlar her yerde mikrokredi şu veya bu şekilde birtakım potansiyele sahip olabilirler, yani ne şekilde olursa olsun, evvela bunu yapabileceğimize inanmamız lazım.

Bu, elbette bizim için inanmamız gereken bir husus. İnsanların kendi geleceklerini tayin konusunda bir yerden başlamaları için son derece önemli bir adım atmamız gerekiyor. Yapmamız gereken şey bu ve bunu gerçekleştirmemiz lazım. Bu iki günde, bir yerde küçük bir proje açmakla yetinilmemesi gerekiyor.

Başlama noktası, bu projeyi başlatmak değil, kendi kendimize inanmamızdır. Dolayısıyla biz, konferans odasından çıktığımız zaman yapabileceklerimiz konusunda özgüveni ve bu inancı duyalım. Buna inanırsak, başarabiliriz, yapabiliriz. Yoksulluğu ortadan kaldırabilmenin yegane yolu budur. Yoksulluğu, bütün dünyada müzelerle koyacağız. Bunu gerçekleştirebilirsek, “bundan sonra çocuklarımız yoksulluğu görmek için müzelerde gidecekler” diyeceğiz. Dolayısıyla, inançla başlayabileceğimiz nokta budur.

Bu gayretlerle, temelde çok basit bir çaba belki; ama, biz devam ettikçe, giderek daha fazla deneyim kazandığımız zaman daha etkili olacak bir şekilde, istediğimiz gibi yaşayabileceğimiz hayatlarımıza yön verecektir; çünkü, dünya hızla değişiyor, bizi beklemiyor. Biz de çok hızlı hareket edersek belki bunu kaçırmayız. Yani, dolayısıyla hız kazanmamız lazım. Hız, bu anlamlı

yolculuğun gerçekten önemli bir veçhesi. Tarihi bir görevimiz var, bunu yerine getirmek zorundayız.

Çok çok teşekkür ediyorum. (Ayakta alkışlar)

Prof. Dr. AZİZ AKGÜL (Diyarbakır Milletvekili, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı)- Bu konferansın başından sonuna kadar burada bulunarak bize büyük destek veren siz değerli dostlarımıza çok teşekkür ediyorum. Bu konferansla ilgili sonuç bildirisini de öyle anlaşılıyor ki yarın sabah Diyarbakır'da açıklayacağız.

Hepinize, katılımlarınızdan dolayı çok teşekkürler ediyor, iyi akşamlar diliyorum efendim. Sağ olun. (Alkışlar)